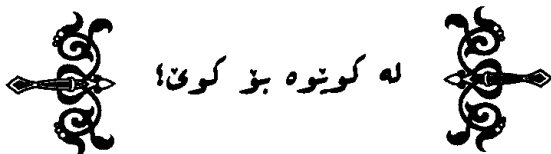

تاریک و پروون

من بۆخۆم وام، پهنگه نۆد که سیش وابین، که شیعری شاعیریک یا نووسراوهی نووسه ریک دهخوینمه وه «چ زینوو چ مردوو» پیم خۆشه خۆشی بناسم. بزائم کۆیه؟ خه لکی کام ولاته؟ کاری چیه؟ چۆن دهژی و نهگه ر مردوو چۆن مردوو؟ له کۆئ نیتراوه؟ بۆیه بریارم دا سه رگورشتهی خۆم له سه ره تای ئه م به شهی دیوانه که م دا بنووسم. به کیم گووتبا ئه و سه رگورشته بنووسن؟ کن من له خۆم باشت ده ناسن؟

پتوه بووم نۆد درێژی بنووسم. ته ماشام کرد ده بیته چیرۆکیکی درێژ و شیرین و پر کاره سات. چ چیرۆکیک له به سه ره تاتی ئینسانیک له واقع نیزیکتره؟ ئه ویش به سه ره تاتی ئینسانیک نیزیکه ی په نجا سالی له ساله کانی چهرخی بیسته م، ئه و چهرخه سه یر و سه مه ره یه، ئه و چهرخه پر کیشه و شه پر و شووره، ئه و چهرخه پر له کاره سات و په لاماره، ئه و چهرخه پر له شوپش و ئالوگۆره وه بیر بن. به تاییه تی نه گه ر ئه و ئینسانه کورد سن. کوردیکی بن به ش و چاره په ش بن و تا پاده یه ک له خه باتی بزگاریخوازی نه ته وه نۆرلیکراوه که یدا به شداربووین. به لام به داخه وه بۆم نه کرا. به شی نۆری له به ر ته وه زه لیبی خۆم. با به مینن بۆ هه لیکه تر نه گه ر مام وازی لئ نا هینم.

خوینه ری خۆشه ویستأ پیت وا نه بن لیفه م له سه ره تیوان هه لداوه ته وه و له بنی کوله که م داوه و هه رچی هه یه نووسیومه. نا هه ر وا کورته سه رگورشته که مت بۆ ده گنپه وه.

شاعیری هیچ قازانجی بۆ من نه بووین نه قازانجی هه بووه که نه ناوه دوور و درێژهی «سهید محهمهد نه مینى شیخه لئىسلامى موکرى» له کۆل کردوومه ته وه .

باوکم ناوی سهید حه سهنى شیخه لئىسلامى موکرى بوو. له تۆره ی مه لا جامى چۆبى بوو که سێسه د سال له وه پێش هاتۆته سابلاخ و بنه مائیکى گه و ره ی له وه مه لبه نده پێک هیناوه . دایکم ناوی زینهب و کچی شیخی بورهان بوو که نئىستا بنه ماله یه کى گه و ره ی موکریانن .

به هاری سالی ۱۳۰۰هه تاوی (۱۹۲۱هه زاینی) به شهوی جیژنی به راتن له گوندی لاجین نزیکى سابلاخ له دایک بووم . میژوکم له مه مکى دایکم نه کردووه و فرچکم به شیرى دایه ن گرتووه .

دایکم زۆرى به چاوی داده دامه وه و ده یگوت: تۆ پێوچه ده م په ش بووی . هه ر تۆم وه زگ کهوت له شی ساغم به خۆمه وه نه دی . نه خۆشیم پێوه نووسا، کویره وه رى و په ژاره پووی تن کردم . له سه ر مانگ و پۆزى خۆم بووم که ناچار بووین بره وین و بچینه لادئ . که به ربوو یه وه ، نه من تلپاتی ته پم له مه مکیدا بوو، نه باوکت سپیالیکى له مائیدا مابوو . له شکرى شکاک وه ک نئمه شی وه ک هه موو خه لکى سابلاخ ساف له ساف تالان کرد و گه سکی له وه ناو ماله دا که سێسه د سال بوو وه سه ره یه ک نرابوو و به میرات بۆ باوکت به جێ مابوو .

منیش جار جار به پێکه نینه وه ده مگوت دایه گیان سووچى من چیه ؟

دایه نه که م ناوی یاسه مه ن و خه لکى نازه ریا یجان بوو . له له که م که ناوی عیزه ت بوو خه لکى تورکیا بوو، نه و دووانه له به ر هه ژارى و نه دارى خۆیان په پێوه ی کوردستان ببون و له گونده که ی نئمه گیرسا بوونه وه و له سه رو به ندى له دایک بوونى مندا مندالیکیان ببوو . منداله که ی نه وان له من به خته وه رتر بوو، نه ژیا بوو و توشى کویره وه رى دنیا نه هاتبو و عه مرى درێژى بۆ من به جێ هئىشتبوو و پارووی دایک و بابیشى له پۆنى هاوئىشتبوو .

نه و ژن و پیاوه هه ژاره و ئاواره به دل و گیان منیان به خۆی ده کرد و زۆریان خۆش ده وىستم . منیش تۆگرى نه وان ببووم وه ک دایک و بابى خۆم خۆشم ده وىستن .

له بېر مه زمانى نه وانم وه ک بلبل ده ژانى، جا نازانم تورکیم ده ژانى یا نازه رى؟ په نگ بێ نازه رى بووین، چونکه مندال زمانى دایکى باشتەر فێر ده بێن .

مردنى عیزه ت و تۆرانى یاسه مه نم باش وه بېر دئ . نه م په وداوه یه که م زه برى توند بوو که وه هه ستى ناسکى مندالانه ی من کهوت و یه کێکه له بېره وه ربیه هه ره تاله کانى ژیانم .

له راستیدا من دوو جار هه تیو بووم و دوو جارم دایک و باب مردوون: جاریک به ساوایی و جاریک به پیری.

بابم هم دهوله مه ند بوو، هم به دل و ده سبالو، چاکی به خێو ده کردین، پینج خوشک و دوو برا بووین، کاکم و خوشکێکم له من گه وره تر بوون. به مندالی زۆر تیروته سه ل و کۆک و پۆشته بووم. به لام کۆیله و دیل بووم، کۆیله ی ناو قه فه زێ، زێ، کۆیله ی رێوشوینی کۆن. رێوشوینی بنه ماله که مان ئیجازه ی نه ده دا من له گه ل هاوته مه نه کانم گالته وگه پ بکه م. چونکه من کورپه ده وله مه ند بووم و ئه وان کورپه هه ژار. من کورپی شیخه لیسلامیی به ناویانگ بووم، ئه وان کورپی لادییه کی بی ناوونیشان. من به روپشت ئه تله س بووم و ئه وان که په کرمانج. من کۆک و پۆشته بووم و ئه وان رووت و په جال.

ناخ...! گه وره کانم تی نه ده گه یشتن من چه ند په ریشان و که له لام، ئه وان نه یانده زانی به و کرده وه ی خۆیان چۆن ههستی من بریندار ده که ن، برینیک که ده بیته گریمانه ی رووحی و تا مردن ساپیژ نابێ.

ئێستاش که وه بیرم دێته وه که زم له جه رگی دێ و خه میکی گران دام ده گری، که من له هه موو خۆشیی سه رده می مندالی بی به ش بووم. له پیش چاوی من منداله کانی گونده که مان، ئه و په ش و رووتانه ی هاوشانی من نه بوون! به نا زادی و بی باکی گالته و گه مه یان ده کرد، له خاک و خۆل ده گه وزین، له سه ریانان هه لده به زین، له قور و چلپاودا غارغارینیان ده کرد، له سه ر ته پۆلک و کۆپه یین ملانه یان ده گرت، له سه ر سه هوۆل خلیسکیان ده کرد، له سه ر لۆده کا بازبازنیان ده کرد، به گژ په کدا ده چوون، پیک هه لده پڕژان، ناشت ده بوونه وه، ناوڕۆچکه یان ده کرده وه و خانوچکه یان دروست ده کرد. هیلانه چۆله که یان ده رده هینا، ته بکه یان ده ناوه. هه لووکین، توپین، هه مزه ل، هه نگه شه له، دایه من مه مده به گورگی، هه لوای به شه پان، قه ره قری و ده یان جۆره گالته ی دیکه یان ده کرد. به لام من به و تاوانه ی که نه جیبزاده بووم ده بوو وه ک گه وره گه وران له دیوه خان له سه ر چۆک دابنیشم و متقه له بهر نه یه ته ده ر! بۆ به ده بختی له مالی ئیمه اد نیرینه ی له من بچووکت نه بوو. ده بوو له بهر هه موویان یه ک پێ هه ستم و تا ئیزنم نه دن له بهر ده سیان پاره ستم و دانه نیشم، له دوای هه مووان نان و چام بۆ دابنیزن. چه ندم پێ خوش بوو نه که وای مه خمه ر و تا قه و قوتنی و خه زه لم له بهر دا با، نه پانتۆلی ئالمانی زه ردم له پێدا با، نه کاله ی شه مامه به ندی ئاوریشم چنم له پێدا با و نه شه ده ی سه وزم له سه ر با و نه پشتینی به شمینه ی که سکم له پشتدا با و وه ک منداله رووته لانه کان نازاد بام.

نہ لئین ماشاللا کورہ کہ لو تہ مہ نہ شدا نازادیخواز بووہ و ہہستی بہ جیاوازیی چینایہ تی کردووہ و پقی لئ بووہ، نہ خیر نہ وہ للا نہ نازادیخواز بووم و نہ ترہ ماش، وازم لہ گہ مہ و یاری بوو و براوہ .

تہ نیا بیرہ وہ ریکی خۆشم لہ زہمانی مندالیم ہہیہ، نہ ویش نہ وہیہ شہوانہ دہ چوموہ وہ ژورئی و سہرم وہ سہر رانی دایہ مرۆت دہ کرد و نہ ویش حیکایہ تی بۆ دہ کردم، تا خہ و دہ بیرد مہ وہ . دایہ مرۆت پیریژنیکی دنیادیدہ ی کۆنسال بوو . بۆ خۆی نہ یدہ زانی تہ مہنی چہندہ، بہ لآم بیگومان ژوری لہ سہد سال ہہ لہ بوارد بوو . شہش پشتی بنہ مالہ ی نئیمہ ی دیبوو، سہرسپی و ہاودہ می دایکم بوو . پووح سووک، قسہ خۆش و نوکتہ باز بوو، ہہ زاران نہ نقل و نہ زیلہ ی خۆشی دہ زانی و بۆی دہ گتپامہ وہ . ژور شستی بہ نرخ لہ و فیژیوم کہ لہ ژیاندا کہ لکم لئ وہ رگرتن . پووحی شاد بی .

نہ لفو بییم لہ خزمہت مامۆستا سہ عید ناکام خویند، کہ نہ ودہم میژمندال بوو . کاکم کہ مامۆستای تابیہ تی بۆ راگیرابوو، ژور لہ خویندن دہ ترسا و خہریک بوو منیش بترسینئ و بہ مہرہ دی خۆی بہ ری . بہ لآم مامۆستا ناکام نہ کہ ہہر سامی لہ خویندن شکاندم، بہ لکہ تیی گہ یاندم خویندن خۆش و شیرینہ . پیش نہ وہ ی نہ لفو بییم پئ بناستینی بژنۆک و مہ پۆکە ی حوسین حوزینی نہ وہندہ بۆ خویند بوومہ وہ ہہ مووم لہ بہر بوو . کتیبی نہ نجومہ نی نہ دیبانی نہ مین فہیزیمان ہہ بوو . شعیہرہ گالنتہ کانی شیخ پەزای فیر دہ کردم . لہ بیرمہ قہ سیدہ درژہ کە ی عارف ساییم کہ وا دہس پیدہ کا: «ناوارہ یی خاک ی و تہن و سہیر و سہ فا خۆم» لہ سہرپا بۆ خوارئ لہ بہر بوو، و ہک تووتی دہ مخویندہ وہ و لہ مانای نہ دہ گہ ی شتم .

کہ سامم شکا بابم ناردمیہ سابلاخ تا لہ مہدرہ سہ ی دہ ولہ تی بخوینم . لہ پیشدا ژورم پئ خۆش بوو . لہ مہدرہ سہ ی «سہ عادت» ناو نووسیم کرد . بہ لآم کہ پۆژی ہہ وہ ل چوموہ سہر کلاس تۆقیم و وہ ختابوو شیت بم . من مندالئیکی لادیتی نازداربووم، لہ کوردی بہ ولانہ ہیچ زمانم نہ دہ زانی لہ مہدرہ سہش کہس نہ یدہ ویرا بہ کوردی قسہ بکا .

من لہ ژیاندا پۆژی پەش و تالم ژور دیون، بہ لآم پۆژی پەشتر و تالترم لہ و پۆژہ نہ دیوہ کہ چوموہ مہدرہ سہ . مامۆستا کہم کہ خۆی کورد بوو و دواپہش تیگہ ی شتم فارسی باش نازانئ، بہ فارسی تیی پاخو پیم ہیچی تن نہ گہ ی شتم . ہاودہ رسہ کانم کہ ہہ موویان لہ من باوخۆشتر بوون پیم پئ کہ نین، ژور بہ خۆمدا شکامہ وہ . ماوہ یہک بہ شہ و لہ بن لیفہ دا لہ ترسی مہدرہ سہ دہ گریام و بہ یانی بہ قرخہ مہرہ سی دہ چوموہ وہ . مندال ہہ موو گالنتہ یان

پس ده کړدم و پټيان ده گوتم «کرمانچ». له مه اباد به خه لکی لادئ ده لټن کرمانچ و به وشه یه کی سووکی ده زانن. دوايه بزيان گټر ا مه وه ده يانگوت به فارسی جنټومان پس داوی و حالی نه بووی. چابوو سئ چوار کورپه پوورم له و مده رسه ده يانخوټند و له سهريان ده کړدم وه. ده نا منداله وردکه له وانه بوو شټټم بکن. ئټستاش نازانم کوټرا فارسی فټر بووم و له گه ل وه زعه که پاهاتم.

مه درسه که مان خانوویکی گوره و کوزن و که لاره بوو. تاقه چاوه یه کی ناوده ست هه بوو قهت و بهر نه ده که وت. مزگه و تمان لئ نيزیک بوو، به لام نه فه راشی مه درسه ده به ټټت وه ده رکه وین و نه مجټوری مزگه وت ړټگای ده داین بچینه ناوده ستی مزگه وت. بوشکه یه ک ناوی چؤمی بؤگن له بن دیوارټک داندرا بوو. ده فرټکی ته نه که یان له سه ر دانابوو، ئه و هه موو منداله به و ده فره ناویان ده خواره ده وه. هه میشه له سه ر چوونه ناوده ست و ناو خواره دنه وه شه پ له نټو شاگرده کانداه پیدا ده بوو و «نازم» ی مه درسه، که پیاویکی زؤر زالم بوو بیانوی وه گټر ده که وت که دارکاریان بکا.

ژووری ده رس خوټندنمان ته نگ و تاریک بوو. په نجه رټکی تټدا سوو که له باتی شووشه کاغه زی لئ درابوو. بؤ نه وه ی پوونا کتر بس کاغه زه که یان به ړؤن چه ور کړد بوو. کورسییه کانی چه پره ک و شکاو بوون. میز و کورسی مامؤستاش له ئټمه باشتر نه بوو. مامؤستا که مان پیره پیاویکی کوټره مووشه ی زؤر تووره و توسن بوو. هه میشه سئ چوار شوولئ ئالووبالووی لووس و لټک و نه ستووری له سه ر میزه که داندرا بوو. هه رکه س ده رسی نه زانټیا یا ورته ی له بهر هاتبا ده ر زؤر بټ په حمانه وه رده گه را سه روگوټلاکی. تا فټری فارسی بووم دوو سئ جاری بټزار کړدم. به لام له دوا یټدا لټی نه دام. که مامؤستا چوویا ده ر شاگرديک که پټيان ده گوت «موبسیر» له جټگای ئه و داده نټټت. ئه رکی ئه وه بوو هه ر که س بزؤزی بکا به مامؤستا بلئ. هه موومان له موبسیر پتر ده ترساین تا له مامؤستا. هؤی ئه وه بوو مامؤستا رقی له که س نه بوو و له خؤرا له که سی نه ده دا، به لام موبسیر ئه وه ی نه یده زانی رقی له هه ر که س بايه با هیچیشی نه کړدبا شکایه تی لئ ده کړد و مامؤستاش بټ لټټرسینه وه و پس ړاگه ټټتن ده ټکوتا.

به رنامه ی ده رسه کانټشمان تازه فیکری لئ ده که مه وه زؤر گران بوو. ئه و سالتی وام ړاوارد و له ناخری سالتټدا یه کټک بووم له باشترین شاگرده کانی کلاس و له ئټمټیحانی ناخری سالتدا زؤر باش ده رچووم.

هاوینټ چوومه وه گوند. حه یف مامؤستا ناکام له وټ نه ما بوو. به لام میرزایه کمان هه بوو

زۆر له مامۆستاكهی مه‌درسه‌م خوینده‌وارتر بوو. له‌كن ئه‌و و با‌بم ككتیبی دووه‌م ته‌واو كرد. به‌رنامه‌ی ئه‌وده‌می وابوو ده‌بوو هه‌موو ككتیبه‌كه له‌به‌ر بگه‌ی و من هه‌مووم له‌به‌ر كردبوو.

سالی دووهم زۆر ئاسووده‌ بووم. هه‌ر مه‌شق و حیساب و دیکته مابوو له‌وانیشدا باش بووم. بۆیه هه‌ر له هه‌وه‌له‌وه‌ یه‌كێك بووم له شاگرده‌ باشه‌كان و پێم وانیه‌ له‌و سالییدا له‌سه‌ر ده‌رس له شوولێك زیاتریان لێدابم. وه‌زعی مه‌درسه‌ش له پار باشت‌تر بوو، ژوو‌ره‌كه‌مان له هی پار زۆر خۆش‌تر و پووناك‌تر بوو، مامۆستاكانیشمان باشت‌تر بوون. به‌لام یه‌كیان كه كورد بوو و ده‌رسی فارسی پێ ده‌گوتین زۆر توند و به‌زاكۆن بوو، هه‌موو پووحمان لێی تۆقیبوو. مامۆستای حیسابمان نازه‌ری بوو. فارسی ئه‌وه‌نده خراب ده‌گوت كه ئێمه‌ی مندال گالته‌مان پێ ده‌كرد. به‌لام حیسابی باش فێر كردین. له‌بیرمه ئیوارێك جه‌دوله‌ی زه‌ری بۆ نووسینه‌وه و هه‌ریه‌كه‌ دانه‌یه‌کی داینی و حالێ كردین چۆنی له‌به‌ر كه‌ین. گوتی سه‌به‌ینێ ئیواره لیتان ده‌پرسه‌وه و هه‌ر كه‌س په‌وانی نه‌كردین غه‌له‌ت و شوولی لێ ده‌دم. من ئه‌و شه‌وه‌ی نه‌نووستم تا له‌به‌رم كرد. سه‌به‌ینێ لێی پرسینه‌وه، كه‌س نه‌بوو به‌ته‌واوی له‌به‌ری بێ و وێی نه‌كه‌وێ. ته‌نانه‌ت من كه زۆر چاكم له‌به‌ر كردبوو شولیتكم ئافه‌ریمان هه‌ر خوارد. خۆش ئه‌وه بوو مامۆستای حیسابمان بۆ خۆی لێی نه‌ده‌داین و مامۆستاكهی ترمان ئه‌و زه‌حمه‌ته‌ی له‌باتی ئه‌و ده‌كێشا.

چوار كلاس له مه‌درسه‌ی سه‌عاده‌ت و په‌له‌وی خویند. هاوینانیش له گوند له‌كن با‌بم تۆمار و ككتیبی ئینشام ده‌خویند و له‌به‌ر خه‌تی ئه‌میر نیزامی گه‌رووسی و میرزا حوسینی په‌شه‌م ده‌نووسیه‌وه. ئینشای فارسی باش فێر ببووم و خه‌تم یه‌كجار خۆش بوو، زۆر له ئیستام خۆش‌تر ده‌نووسی.

ده‌لێن ده‌عبای زه‌ره‌ك به‌دندووكت پێوه ده‌بێ. با‌بم كه خه‌ت و ئینشای منی دیت، گوتی پۆله‌ بوویه میرزا و خویندنی مه‌درسه‌ سه‌سه‌، بچۆ له مه‌درسه‌ی دینی بخوینێ و جیی مه‌لا جامی چۆپی بگه‌وه. زۆرم پێ ناخۆش بوو ده‌ست له خویندنی مه‌درسه‌ هه‌لبه‌گرم، نازانم بۆ هه‌یج پێم خۆش نه‌بوو بیه‌ مه‌لا. رقم له به‌رگه‌كه‌یان بوو. كه‌وای درێژ و ته‌شك و پالیدی می مه‌لایانه‌م پێ جوان نه‌بوو. به‌لام چار چیوو؟ حوكمی حاكمه و ده‌ردی موفا‌جا. ته‌سریفی زه‌نجانیان له‌بن هه‌نگل نام و هه‌ی دێ بۆ خانه‌قای شیخی بوهران تا ده‌س بگه‌م به‌پایه‌له‌كردن وئالی باباگوتن. جا پاش ماوه‌یه‌ك كه‌وای ئاودامین له‌به‌ر بگه‌م و سیواك له لاسه‌ر بچه‌قێتم و شالی گه‌رگه‌پی له‌سه‌ر بیه‌ستم و جیگای مه‌لا جامی چۆپی نگه‌مه‌وه و وه‌جا‌ی بنه‌ماله‌كه‌مان كوێر نه‌كه‌مه‌وه.

چوار سال له خانه قا خویندم یا باش نه وه یه بلیم نه م خویند. به لام توله ی کویله تی ساوایه تیم نه ستانده وه. له گه ل گه لی خالوزاکانم که وهک به رانی سولتان مه محمود به ره لالا و ترخان بوون و له هیچ جیگایه ک دهنگ نه ده دران و کهس به رپه رچی نه ده دانه وه، که لیکم به دفه پی و بزوزی و دهس بزوی کرد.

نه وه شیخ، نه ویش نه وه شیخی چل سال له وه ی پیش نه گه ر کهس دهستی وه به ر نه یه نن و به رپه رچی نه داته وه له سه رویه ندی بلووغدا چ ده میتن نه یکا؟

نه و چوار ساله خوشتین ساله کانی ژیانی منن. زور خوشمان پاده بوارد. دهسته یه کی ۸-۹ که سی هاو ته من بووین، هه موو خالوزا و پوورزا بووین. هه ر هه ژارمان بیگانه له گه ل بوو که له خو مان هه ل نه ده بوارد. نه ویش بو خوی زور قسه خو ش و خوین شیرین بوو و باوکیشی پیاویکی زور ماقوول و له خانه قا زور خوشه ویست بوو.

شاعیریکی فارس ده لئ:

مرد خردمند هنر پیشه را
عمر دو بایست در این روزگار
نا بیکی تجربه آموختن
با دگری تجربه بستن بکار

بو پیاوی خاوه ن هونه ر و زانا دوو جار ژیان پتویسته تا له یه کیاندا ته جره به وه سه ریه ک بنی و له وی تریاندا ته جره به که ی له کار بیتن.

دهستی شکاو و پانی وردم، نه وی نیستای ده زانم نه گه ر نه وده م ده مزانی کار له جیگایه کی دیکه بوو و منیش شتیکی تر بووم. به راستی خانه قا زانستگایه کی گوره بوو و ده متوانی زور شت فیر بم.

خانه قای نه و سه رده مانه زور ناوه دان بوو. خه لک ده هات و ده پویی و کهس هه قی به سه ر که سه وه نه بوو. فه رق و جیاوازی زور که م بوو. جار یکی دیکه شم گوتووه و دو پیا ته ی ده که مه ره ده تگوت که شتی نووچه. له هه موو ترو و توره و په گه زیکی لئ بوو، په نای بیکه سان و لیتقه وماوان و ناواران بوو. پیاوچاک، خو پاریز، دیندار، موسلمان، مه لا، سه ید، زانا، خوینده وار، چه ته، دز، پیاو کوژ، نه زان، شیت، بیکاره، په ککه وته، کویر، شهل ته نانه ت بن دینیش له بن میچیکدا کوبیونه وه و پیکه وه ده ژیان و هه موو یه ک

جیره‌نانیان وهرده‌گرت. نه‌فغانی، فارس، تورک، نازهری و تهنانهت هیندیشی لئ بوون. کوردی هه‌موو ناوچه‌کانی کوردستانی لئ هه‌بوون. که به‌شپوهی جوربه‌جور قسه‌یان ده‌کرد و هس و هه‌بوون به‌زه‌حمهت تیگ ده‌گیشتن. پیاوی گه‌وره و زانا به‌ناویانگه‌کانی نه‌و سه‌رده‌مهی موکریان وهک ماموستا فه‌وزی، سه‌یفی قازی، پېشه‌وا قازی موحه‌مه‌د، حاجی مه‌لاموچه‌مهدی شه‌ره‌فکه‌ندی، عه‌لیخانی نه‌میری به‌تایبه‌تی ناغا خوینده‌وار و زاناکانی فه‌یزوللابه‌گسی هاتوچوی خانه‌قایان ده‌کرد و به‌مانگ و دوو مانگ له‌وینده‌ری ده‌مانه‌وه. مه‌لای گه‌وره گه‌وره‌ی لئ بوون و ده‌رسیان ده‌گوته‌وه. پر بوو له‌ سوخته و موسته‌عیدی باش. که‌سیک ویستبای بخوینن و شت فیر بئ جیگای خویندن و شت فیربوون بوو. به‌لام من له‌ کیسم چوو و په‌فاقه‌تی خالوزاکانم و فه‌یز و هه‌وای نه‌وه‌شیخی نه‌یه‌یشت له‌ وه‌له‌ که‌لکی پئویست وه‌رگرم. بیجگه‌ له‌ وه‌ له‌ ماوه‌ی نه‌و چوار ساله‌دا دووچار خراب نه‌خوش که‌وتم و له‌ خویندن بووم. جاریک که‌وتوویم گرت و له‌ مردن گه‌رامه‌وه. تهنانهت ده‌یانگوت ناومان بۆ گه‌رم کردوی و کفنمان بۆ بریوی. جاریکی تر کوانیکی گه‌ورم له‌ لامل هات و شه‌ش مانگ له‌به‌ری که‌وتم و پاشان عه‌مه‌لیان کرد و ماوه‌یه‌کی دووردریژ بناوپیژر بووم. نه‌و کوانه‌ به‌جاریک هیژ و برستی لئ بریم و هه‌رگیز وهک خۆم لئ نه‌هاته‌وه. من به‌ مندالی قه‌له‌و و پته‌و و به‌هیژ و هه‌ره‌که‌ت بووم. که‌م مندالی هاوته‌مهنی خۆم به‌زۆره‌وانی ده‌روستم ده‌هاتن. به‌لام که‌ نه‌و کوانم لئ هات ئیتر هیژ و توانام له‌ که‌مایه‌سی دا.

نه‌وده‌می له‌ سابلاخ ده‌مخویند هه‌ژارم ده‌ناسی، هاتوچوی دوکانی بابی هه‌ژارم ده‌کرد. مه‌لایه‌کی پیری زۆر قسه‌خۆش بوو. که‌ چوو مه‌خانه‌قا یه‌کترمان گرتوه و بووینه‌دۆست. جاروبار خۆمان له‌گالته‌وگه‌پ ده‌دۆزیه‌وه و شیعرمان ده‌خوینده‌وه. هه‌موو شوینه‌واره‌کانی سه‌عدی و حافظ و مه‌وله‌وی و که‌لیم و سایب و شاعیره‌ به‌رزه‌کانی فارسیمان پیکه‌وه ده‌خوینده‌وه و هه‌ر تیگیراوییه‌کی هه‌شمان با په‌هاکردنی هاسان بوو. خانه‌قا نه‌دیبی زۆر گه‌وره‌ی لئ بوون، لیتمان ده‌پرسینه‌وه. مه‌لا قادریکی پیری له‌رزی ده‌نگ نووساوی لئ بوو، هه‌ر به‌حال مابوو. نه‌گه‌ر بلیم نه‌و مه‌لایه‌ ناساری سه‌عدی له‌ خودی سه‌عدی باشته‌ر ده‌زانی پیم وایه‌ موباله‌غم نه‌کردوه. که‌یفی به‌وه‌ ده‌هات شیعریکی سه‌عدی لئ پیرسیه‌وه، جا به‌وه‌ ده‌نگه‌ نووساو و له‌رزه‌ سه‌عاتیک بۆت شی بکاته‌وه. خو شیخ موحه‌مه‌دی خالم چ نه‌دیبیک بوو من ناتوانم تاریفی بکه‌م. نه‌وده‌می شه‌په‌شقی ژیان وای لئ نه‌کردبووم ناوی خۆشم له‌بیر بچیته‌وه. هه‌ر شیعریکم خویندباوه‌ ده‌ستبه‌جئ ده‌هاته‌ به‌رم. هه‌زاران شیعری فارسیم له‌به‌ر بوو. شیعری کوردیشمان هه‌رچی وه‌گیر که‌وتبا له‌گه‌ل هه‌ژار ده‌مان نووسیه‌وه و له‌به‌رمان ده‌کرد.

له ناخريدا من و هه ژار به ته واوی له تا قمی کوربه شیخه کان جوئ بووینه وه و شه ووپوژ خاریکی شیعر خویندنه وه بووین. چهنه چپړوکی گوره و چووکی وهک نه سکه ندهرنامه و نه میر نه رسلان و شیرویو و حوسینی کورمان په بیداکردن و خویندمانه وه. شه وی سیشهمو و جومعه ی وا هه بوو هه موو فقهییه کانی خانه قا ده که وتنه لایه ک و من و هه ژاریش له لایه ک و شیعرینمان ده کرد. بپوا بکه ن بۆرمان ده دان.

نه و هه موو شیعر خویندنه وه و په فاقه تی هه ژار و هاتوچوی مه جلیسی نوده بای خانه قا زه وقی نه ده بی له مندا به وجود هیئا و ته نانه ت شیعر ی فارسیشم ده گوت. به لام ته نیا له پووم هه لدهات بۆ هه ژاریان بخوینمه وه. نه و خودا گرتووه ش له باتی نه وه ی بۆم چاک بکا و هانم بدا گالته ی پی ده کردم. له بیرمه جاریکی شیعر ی شاعیریکی فارسم دزیبو و له ناو شیعر ی خۆم ناخنیبوو، بۆم خویندنه وه. گوتی وه لالا نه وانی خۆت زۆر خراپن، به لان هینه که ی نیینویه مین زۆر باشه. زۆر به خۆمدا شکامه وه و ده ستم له و کاره نارپه وایه هه لگرت. خه ریک بووم شتییک به شتییک بکه م که بام تینگه یشت نه و ماوه عومرم به زایه چوو و له خانه قا نه مخویندوه، رای گويزتم بۆ کولچه. نه ویش ملکی خالم بوو و ماموستا فهوزی له وئ مه لایه تی ده کرد.

ده بی بلیم من ده سکردی فهوزیم. نه و هه لی وه شاندمه وه و تیکی هه لشیلامو سه ره له نوئ دروستی کردمه وه. نه و ده رکی زانین و فیربوونی بۆ کردمه وه. نه و پښگای ژبانی پی نیشان دام. بیگومان نه گه ر نه چوبامه خزمه تی فهوزی و له کن نه و ماموستایم نه خویندبا پښازی ژبانم نه و پښازه نه ده بوو که گرتم و پښیدا پویشتم و نیستاش به رم نه داوه.

نه و تی گه یاندم من پو له ی کوردم و کوردیش نه ته وه یه کی بی به ش و چاره په ش زورلیکراوه و ده بی پو له کانی له پښاوی پزگار کردنیدا فیداکاری بکه ن و له خۆبور دووی نیشان بدن. نه و فیری کردم زه وقی نه ده بیم چۆن تیف تیفه بده م و مشتومالی بکه م. نه و فیری کردم چۆن بنوسم و چۆن شیعر بلیم. نه و فیری کردم ولاته که م خۆش بوئ و پی هه لبلیم. نه و حاللی کردم کوردی زمانیکی په وان و به ربلاو و ده وله مهنده و ده کړئ نه ده بیکی گوره و دنیا په سندی هه بی.

نه و حاجی قادری کوی، نالی، کوردی، سالیم، مه وله وی، حه ریق، مه حوی، نه دهب و وه فای پی ناساندم و شیعره کانی نه وانی بۆ شی کردمه وه. نه و فیری پوژنامه خویندنه وه و پوژمان خویندنه وه ی کردم. نه و دیوانی شاعیره شوپشگتپه کانی فارسی بۆ په بیداکردم و هانی دام بیان خویندنه وه و شتیان لی فیتریم. به لام سویندی دام قه ت به فارسی شیعر نه لیم

هه تا بۆم ده کړی به کوردی بنووسم.

سال و نیویک له خزمهت نه و خویندم. به یانان له گه ل گزینگ ده کهوت، ده چوومه مائی ماموستا و زور پوژی وا هه بوو، تا بانگی نیوه پوژی دها و ماموستا هه لدهستا بۆ نویژ دهرسم ده خویند و هیچمان ماندوو نه ده بووین. که م وابوو له سهر کتیب دهرسم پئ بلن، دوپوگه وهری نایابی له ده ریای قوول و بئ بنی زانستی خوی دهر دینان و له کوشی منی هه ژاری چاو له ده سستی ده کړن. به راستی ماموستا و شاگرد نه بووین پیر و مورید بووین. من تا راده ی پرستن نوم خوش دهویست و نه ویش منی به کورپی خوی ده زانی. نه گه ر پوژیک نه مدیا ناره زووم ده کړد. جومعه و سئشه مموآن نه بوو. نه و له پیگه یاندندا به په له بوو، منیش تامی تیگه یشتنم کړد بوو و قهت له خویندن و خویندنه وه و گوئی راگرتن له ماموستا وهرز نه ده بووم.

پاش نیوه پوینیش له باتی ماموستا دهرسم به کچ و کوره گچکه کانی خالم ده گوت، نه ویش دوو قازانجی هه بوو. هه م زانیاری خۆم به ره وژوور ده چوو هه م زه حه متی ماموستام که م ده کړده وه.

فهوزی به پروای من یه کیکه له گه وره پیاوانی میژوی کوردستان، که داخه که م شوینه واره کانی فهوتان و خوشی له بیر چۆته وه. نه و لاره کوردانه ی له سه رده می پاتشایه تی په زاخانی په هله ویدا که به ته قلیدی ئاتاتورک خه ریک بوو گه لی کورد له کوردستانی ئیراندا بتوینتته وه و یه کیک له و سئ کوچکه ناوړه بوو که په یمانی سه عداآبادی پیک هئتابوو، نازایانه کوردایه تیان ده کړد، یا راسته وخو شاگردی فهوزی بوون یا شاگردی شاگرده کانی نه و. به تایبه تی پیشه وا قازی موحه مده ی شه هید شانازی به وه وه ده کړد که شاگردی فهوزی بووه.

مه لا نه حه مده ی فهوزی یا مه لای سولیمانی کن بوو؟ چکاره بوو؟ بۆ په پیره ی مه لبه ندی ئیمه ببوو؟ نازانم. من نه وده می نه وه نده م مه به ست نه بوو نه وانه بزاتم. له پووشم هه لته ده هات لئی بپرسم، بۆ خوشی هیچ باسی خوی بۆ نه کړدووم. نه وه نده ده زانم ده یانگوت خه لکی شاری سولیمانییه و له کوردستانی عیراقه وه له گه ل شیخه لیسلامی گه ورده که له پیش بابندا شیخه لیسلامی موکریان بووه و هه ر له بنه ماله ی مه لا جامی بووه، هاتۆته موکریان. پاش مردنی شیخه لیسلام ژنه که ی نه وی ماره کړد بووه و کچیکی لئ هه بوو که به جوانه مرگی مرد. ژنیکی دیکه شی هئتا و کچیکی تریشی له وی بوو. وا بزاتم ماوه و میزدی کړدووه. بۆ خوی له سالی ۱۳۲۲- ۱۹۴۳ دا له گوندی حاجی که ند

مرد و له خانه قای شیخی بورهان نژژراوه . کتیب و نووسینه کانی وه گیر زاواکه ی که وتن که هیوادارم نه فو تاین . وهک بیستوومه پاش مردنی ۱۴۰ تمهن دراو و دوو ماینی میرات لن به جیماوه .

فهوزی زانابه کی گه وره، نه دببیکي که م وینه، کوردیکي پاک و بڼ پاک بوو . به لام شاعیریکي باش نه بوو . بیړیکي تیژ و وردی هه بوو، نه ماما ته بعه که ی نه وه ننده ره وان نه بوو . بتوانن بیخاته ناو چوارچیوهی شیعی عه روزییه وه . نه وده میس شیعی سپی نه بیووه باو . جاروبار شیعی خوی بۆ ده خویندمه وه . به لام هیچ به دلّم نه بوون . جاریکي قه سیده یه کی درژی فارسی بۆ خویندمه وه و نه شیکوت پیت چون بوو؟ گوتم باش نه بوو . وا دیار بوو خوشی زوری خوش نه ده ویست پیکه نی و گوتی: هی خومه . به لام بۆ که س وهک تو بیر و بپوای خوی دهرنابری و بۆ هر که سم خویندوته وه گوتویانه زور باشه؟ گوتم قوربان له سایه ی توه من وام لن هاتوه شیعی باش و خراب لیک بکه مه وه . نه و جار قاقا پیکه نی و گوتی دیاره نه که هر باش نین، به لکه خرابیشن و کاغه زه که ی ورد ورد کرد .

درق نه بڼ له خویم نه بیستوه، به لام بیستوومه زور دوستی عاریف سایب بووه . نه وه شم بیستوه چند جار مه محمود جه وده ت هاتوته موکریان و له مالی نه ودا خوی شار دوته وه و له گه ل خه لک ته ماسی سیاسی گرتوه، ته نانه ت بیستوومه کومه له ی ژینه وه شیان دروست کردوه . به لام هر گوتیه و زور جیگای متمانه نییه . ماموستا غه زه لیکي حافزی ته خمیس کردبوو که له ناو شیعه کانیدا په سندنم کردبوو . نه وه ش به ندیک له و ته خمیسه یه که به بپوای من وه ستایانه یه .

گهی شوی ز امیران پادشه محسوب
گهی وزیر و بدرگاه پادشه محبوب
گهی شوی بسر دار ناگهان مصلوب
«بچشم عقل دراین رهگذار پر آشوب»
«جهان و کار جهان بی ثبات و بی محل است»

بیجگه له فهوزی من له کوليجه ماموستایه کی دیکه شم هه بوو که زوری لن فیروم . سهید عه بدولای سهد مینه پیاویکی یه کجار دزیو و ناشیرین و زور ناقولا و ناله بار و زور شپرتیو و نالوز بوو . نه خوینده وار بوو، به لام زور زانا و تیگه یشتوو بوو . په ننگه

بلین نه خوینده وار و زانا وهک کۆله و شاخداره و چۆن شتی وا دهبن؟ به لئی ئه و پیاوه نه یخویندبوو، ته نانهت حه رفیکیشی نه ده ناسی . به لام له ئه ده بی فارسی و کوردیدا ده ستیکی بالای هه بوو . هه رچی جاریکی گوی لئ بوویا ده هاته به ری و قه تی له بییر نه ده چۆوه . به شی زۆری شانامه ی فیردهوسی ، خه مسه ی نیزامی ، مه سنه وی ، غه زه لیاتی سه عدی و به تاییه تی سه رتاسه ری دیوانی حافزی له بهر بوو . خۆ باسی شیعیری شاعیره کانی کورد هه ر ناکه م . کام شیعیری هه ره گرانت لئ پرسیباهه وردترین مه عنای لئ ده داوه . له بییرمه جاریک کۆنه مه لایک ئه و شیعه ره فارسییه ی لئ پرسیمه وه .

آنچه بر من میرود گر بر شتر رفتی ز غم
میزدندی کافران در جنت الماوا قدم

من ئیستاش و ئه و ده میش ئه و جۆره شیعرانه م پئ خۆش نه بوون و نین ، نه مزانی و مه لا گالته ی پئ کردم . له خال عه و لام پرسیبه وه گوتی هه ی له منت نه که وئ ، ئه وه ئیشاره به و ئایه ته یه کافر هه نگین ده چنه به هه شت که وشتر له کونی ده رزیبه وه بچن . یانی ئه وه ی له شاعیره قه وماوه ئه گه ره له وشتر قه ومابا وا باریک ده بوو له کونی ده رزیبه وه ده چوو و کافریش به به هه شت وه رده بوون .

بۆخۆشی شیعیری ده گوت و به خوینده واریک ده یینوسینه وه . شیعه ره کانی وهک شیعیری شاعیره کانی پیشوومان پڕ بوون له ورده کاری شاعیرانه و وشه ی بیگانه . به لام له گۆرانی گوتندا به ندی وای ده گوتن سه ره سه ره گه وه ریان دینا . وشه ی ساکاری کوردی و قافییه ی جوان و مانای وردیان هه بوو . ئه و دوو شیعه ره ی ئه وم له بییر ماون .

جهـهـفا و وهـفا، راسـتی و درۆ
بوونـه کـردهـوهـی ئهـمن و ئهـتـۆ
جهـفا پـیشهـی تـۆ وهـفا پـیشهـی من
ئهـمن رـهـپ و راسـت ئهـتـۆ درۆزن

سه‌لت و په‌بن بوو، له دیوه‌خانی خاټم ده‌ژیا. به‌ته‌واوی معنای که لیمه هونه‌رمه‌ند بوو. گوئی نه‌ده‌دا سر و به‌رگ و ده‌موچاوی، زور به‌رزه‌فربوو، چاوی له به‌رات و خه‌لات و شاباش و دیاری نه‌بوو. ده‌نگی خوژش بوو، بۆ خوئی و بۆ دلئی خوئی گورانی ده‌گوت. بۆخوئی وازی لڼ نه‌با، شاش له‌به‌ری پاراپاوه‌ متقی لڼ نه‌ده‌هات. چاک له‌گه‌ل من پڼک که‌وتبوو. شه‌وانه پڼکه‌وه له دیوه‌خان ده‌ماینه‌وه. من کتیبم بۆ ده‌خوینده‌وه و نه‌و به‌یتی بۆ ده‌گوتم. من له‌و به‌یتانه‌وه فیزی وشه‌ی په‌سه‌نی کوردی بووم. نه‌گه‌ر ماموستا فه‌وزی شاعیره به‌رزه‌کانی کوردی پڼ‌ناساندم و نه‌ده‌بی فارسی فیزکردم، سه‌عید عه‌ولاش فولکلوری نه‌ده‌بی گورنی نه‌ته‌وه‌که‌می پڼ‌ناساندم و فیزی وشه‌ی په‌سه‌نی کوردی کردم. هاوونشینیی سه‌عید عه‌ولا ته‌نسیریکی قوولئی له ژبانی نه‌ده‌بی مندا هه‌بوو و نیستاش هه‌یه‌تی. نه‌و پیاوه نه‌خوینده‌واره یه‌کڼکه له ماموستا هه‌ره گه‌وره و به‌نرخه‌کانی من.

با نه‌وه‌ش بلیم من له کولیجه بۆ یه‌که‌م جار ناشق بووم، عیشقیکی پڼ سوز و کول و نه‌فلاتوونی، عیشقیکی پاک و خاوین و ناسمانی، عیشقیکی ساکار و مندالانه و دوور له هه‌وه‌س و هه‌وا. به‌لام نه‌و عیشقه زوری ده‌وام نه‌کرد. نه‌و گروکفه زوو دامرکا و خو‌له‌میشی فراموشی دایپوشی. گراویه‌که‌م گالته‌ی به‌هسته‌ی پاکي من کرد. نه‌و له من به‌نه‌زموونتر بوو، نه‌و هه‌وه‌سباز بوو نه‌ عاشق. به‌لام هه‌رچی بوو نه‌و گروکفه‌ش ته‌نسیریی له‌سه‌ر قریحه‌ی شاعیرانه‌ی من بوو.

سالی ۱۳۱۷ که لاویکی ۱۷ ساله بووم. ماموستاکه‌م له کولیجه پویشت و منیش ده‌ستم له خویندن هه‌لگرت و چوومه‌وه مالن و ده‌ستم کرد به کاروکاسبی. نیستا مالمان له گوندی شیلان ناوی بوو، بابم سامانه‌که‌ی جارانی نه‌مابوو. به‌لام هیمه‌ته‌که‌ی هه‌ر مابوو. برا و ناموزاکانی لڼ جوئی بیوونه‌وه و هه‌ر گوندیکی بۆ مابوو. چاک خه‌ریکی کاسبی بووم و زوو فیزی کاری کشتوکال کرام. به‌پوژ کارم ده‌کرد و به‌شه‌و موتالا. هه‌رچه‌ند کتیب و پوژنامه‌م کړیبا بابم ده‌سته‌ی نه‌ده‌هینام. زور شه‌وی و ابوو تا به‌ری به‌یان نه‌ده‌نوستم و ته‌ماشام ده‌کرد. پروام پڼ بکه‌ن ژوانی له‌گه‌ل کیژانم له‌به‌ر خویندنه‌وه‌ی کتیب له‌بیر چو‌ته‌وه و لیم تو‌راون و گله‌بییان لڼ کردووم. نه‌و پوژهی پیاومان له شار ده‌هاته‌وه و کتیب و پوژنامه‌ی بۆ دینام نیویکی پڼگای به‌پیره‌وه ده‌چووم.

چاپه‌م‌نی نه‌و سه‌رده‌می نیران پڼشکه‌وتوو نه‌بوو. چه‌ند گزوری وینه‌دار و جوان ده‌رده‌چوون، که له‌لایان سه‌فاره‌تی نالمانی نازییه‌وه یارمه‌تی ده‌دران و به‌قازانجی نازیسیمان ده‌نوسی. کتیبی سیاسی نه‌وده‌می هه‌موو له‌باره‌ی هیتلر و مؤسولینیدا بوون. پوژنامه‌کانیش ته‌بلیغاتیان بۆ نالمان ده‌کرد و به‌به‌ژن و بالایی په‌هله‌وییان هه‌لده‌کوت.

تہنیا پوژنامہ یک کہ ئودہمی شیرین بوو و تا زیاش ہر شیرینتر بوو و نہحلہت لہو کہسہی مراندی تہوفیق بوو. ئہو پوژنامہ یہ پوژانی پینجشہممو دہردہچوو و لہ ہموو ژمارہ کہیدا دہینوسی: «شہوی جومعہ دوو شتت لہبیر نہچن. دووہم پوژنامہی تہوفیق». من رہبہن بووم، دہنا ئہوی تریشم لہبیر دہچوو. بہلام شہوی جومعہ تہوفیقم نہدہچووہ. ئہو چیرپوکانہی تہرجمہی دہکران زیاتر پؤلیسی بوون. چیرپوکنوسی زؤر چاک ہیشتا لہ ئیران پہیدا نہببوو. بہلام من بؤژوم نہدہکرد و ہموو شتم دہخویندہوہ. ہاتوچؤی مہہابدیشم دہکرد و دؤست و ناشنای چاکم پہیدا کردبوون. جارئ ئہو ئہرکیک بوو بام پئی ئہسپاردبووم ہہرچہند جارئ چوبامہ شار دہبوو بجمہ مہحکہمہی قازی موحمہد و دیوہخانی میرزا رجمتہی شافیعی و سآلوی بابمیان پئ بگہیہنم. ئہو دوو جینگاہی قہوغاترین دیوہخانی مہہاباد بوون و خہلکیان زؤر لئ دہبوو و وردہ چاو و گویم دہکراوہ و گہورہ پیاوہکانی ولاتم دہناسین و ئہوانیش لہبہر خاتری بام حورمہتیان دہگرتم. بیجگہ لہو دوو جینگاہی کہ ئہگہر لہبہر قسہی بام نہبا ہیئندہ نہدہچووم، جینگاہیکی تریش ہہبوو کہ ناکرئ ناری بینم. ئہو جینگاہی مہکزی ئہو لاوانہ بوو کہ ہہوای نیشتمانپہرہریان کہوتبووہ سہر. زہبیجی و رہسولی میکاییلی قزلجی و نانہوازانہ و ئیلامی و سہیدی و زؤر کہسی ترم لہوئ ناسین. ہہژاریش ہہرچہند جارئ ہاتبا شاری بہمالی ئیمہدا دہہات. ئہو رفقانہ کؤری ئہدہبی بچوکی کوردیان پئک دینا و بہنہیتی شیعری کوردیان دہخویندہوہ. دہیان نارہہ کوردستانی عیراق و ہہرچی کتیبی لہوئ چاپکراہان بؤیان دہہات و دہیاندہ بہمنیش. قہت نہمپرسی کی بؤتان دہنیئرئ و کئ دہیانہیتی؟ من کالہک خؤر بووم نہ بیستان پن. چہند شاعیریش ہہبوون شیعری خؤیان بہنہیتی بلآو دہکردہوہ. بہتایبہتی سہیفی قازی و... ناگریان دہکردہوہ.

سالئ ۱۳۲۰ (۱۹۴۱) من لاوئکی پیگہیشتوو بووم. لہ کاروباری کشتوکال و ناژہلداری کارامہ ببووم و لہ ئہدہبیاتی فارسی و کوردیشدا شارہزایی تہواوم پہیدا کردبوو. بؤخؤشم شیعرم دادہنا. دیوانئکی گہورہم دروست کردبوو. بام ئہگہرچی بؤخؤی ئہہلی زہوق بوو و شیعرئ زؤر پئ خؤش بوو، زؤری پئ ناخؤش بوو من بیمہ شاعیر. لہکن ئہو بپرای بپرای باسی شاعیری خؤم نہدہکرد. دہفتہری شیعرہکانم و ہک بیچووہ پشیلہ لہ بام دہشاردہوہ.

پؤژیک خہریکی شیعر نویسینہوہ بووم. کارئکم ہاتہ پئش و دہدہرکہوتم و دہفتہرہکم لہگورئ بہجی ہیشت. ترسی و ہم نہبوو بام لہو و ہختہدا بیتہ دیوہخان. زؤرم پئ نہچوو کہ ہاتمہوہ دہفتہرہ سؤور دیار نہبوو. پرسیارم کرد گوتیان بابت دہستی دایہ و بردی،

له پشتین بهره ژیرم مرد . پیم وا نه بوو به هاسانی نه جاتم ده بن . زانیم خراپم لئ قه و ماوه . شیعره کانم پوخته نه بوون ، لاسای شاعیره کزنه کانم کردبږوه . هه موو جوړه شیعریکم دانابوو . ته نانه ته له فرهاویشتندا لاسای شیخ پهزا و نیره ج میرزای فارسیشم کردبږوه . بویه هه قم بوو بترسم . گالته نه بوو ، من هه شاعیر بووم و هه شاعرانم به گوناوه کردبوو ، با به خه یالیش بن . منیش وهک شیخ پهزا بوختانم به خوم کردبوو و بایم شستی وای پښ قبول نه ده کرا ، به لام وا دیار بوو نه یخویندبوونه وه . چوومه وه ژوروی و گوتم نه گه کاره که گند بوو دایکم ده که مه تکا کار . پرسیم گوتم کوا بایم ؟ گوتیان به توو په یی چووه متبه خ . خوم وه په نا دا ، به بولنه بول هاته دهر و له بهر خوویه وه ده یگوت : خو پری کارم بؤ فیتر بووه . شاعیری شاعیری ! ده یوی له برسان بمری . خوم به متبه خدا کرد ، ته ماشام کرد ده فته ره سوور له سهر کلی ته ندوور بوته قه قنه س .

نه و دمی زورم په روښ بوو . به لام پاشان گوتم ده سستی خوښ یی . چونکه بیگومان نیستا مایان بوخوم ده مسووتاندن . پاسته هه موو مه وزوون بوون و قافیه یان هه بوو . به لام لاسا کردنه وهی ته و او بوون و هه سستی شاعیرانه ی خو میان کم تیدا بوو . پاشانیش زوری وام فری داون .

بیجگه له کاروکاسبی پوزانه و موتالا و خویندنه وهی شه وانه له دئ سهرگرمی دیکه شم بوون ، سواری و ته قلله و پمبازی و پاوه که و و پاوه تاژی و پاوه تفهنگ .

بایم نه سپی زور په سمن و باشی هه بوون که زوری خوښ ده ویستن و باشی ناگا لئ بوون . من و کاکم هه همیشه نه سپ و ماینی تاییه تی خو مان هه بوون . هیچمان هه قمان نه بوو سواری نه سپی نه وی تر بین ، دیاره کاکم سهرپشک بوو و نه سپی باشتری بؤ خوی هه لده بزارد . به لام له دوا پیدا هه همیشه نه سپی من باشتر دهرده چوون . چونکه له وی هیدی تر بسووم و که مترم ماندوو ده کردن و له وی به مشوورتر بسووم و چاکترم ناگا لئ ده بوون و باشترم به خیر ده کردن . زور جاریش گرنه ی تی ده هالاندم و نه سپه که ی لئ ده ستاندم وه و یه کی دیکه ده دامی . به لام بایم بوی تی هه لده هینامه وه و نه سپ و ماینه کانی تری ده دا به من سواریان بم و ته علیمیان بدهم . سواریکی باش بووم و لآغم چاک ده عاملاندن . به لام قهت پاوکه ری چاک نه بووم . نه ته مال و دیار دیم باش ده دیکه وه ، نه شوینم چاک ده گتپا ، نه داوم په په له بؤ ده چقا ، نه تفهنگم باش ده نکاوت . دیاره به تا پیر کم و ابوو له هه ردی ببویرم . به لام نه مده که یانده نه و تفهنگچیانیهی له هه وا نه یانده بوارد .

پوزانسی جیژن و بوو که ییان و خه نه به ندان و کچ به میتردان داوت و په شبه له کمان

دہگرت. ہممو جارئ پیاویکی ماقوول و پدین سپیمان دہنارد کن بام و نیجازہمان لئ ودردهگرت. ہممو جارئ موخالہفتی دہکرد. بہلام ہیندی لہبر دہپاراپنہوہ دہہاتہ پدایہ و بہو شہرتی لہ نہدیوی دیوہخانی نیئمہ داوہت بگیریئ نیزنی دہداین. بہپراستی خوش بوو، کچ و کوپ و ژن و پیای گوندہکہمان ہلدہپہرین. من ئو پروسہم لہ پشہلہکی لادیدا زور پئ جوان بوو کہ پیای مہگر ژن بوخوی بانگی کردبا، دہنا ہقی نہبوو بجیتہ دہستی دویان. پیای دہبوو ہمیشہ لہپیشہوہرا بجیتہ نیوگہپی داوہت، دہنا عیب بوو. بہلام دؤ دہبوو لہ پاشہوہرا بیتہ ناو داوہت و ہلباردن بہخوی بوو. ئو پروسہ دہگہریتہوہ سہر ئو زہمانی کہ ژن لہ کوردہواریدا نازادی پتر بووہ.

بؤ شہوداوہت نیجازہمان لہ کس و ہرنہدہگرت. شہوی مانگہ شہوی ہاوپن لہ حہوشہی مہپی کچ و کوپی ناوہدانی تیکہل دہبوون و داوہتیان دہگرت و ہمیشہ لہدوی منیشیان دہنارد. زستانان لہ ناخہل و ہولاندا شہوداوہتیمان دہگرتن. جارچارہ سؤفی شہیتان و شؤفار خہبہری ئو شہوداوہتانیان بہ بام پادہگہیاند. ئویش لہپیشدا جنیوی بہ من و دواہی بہچہند کورہجیتلہی دئ دہدا و کہمیکی ہہرہشہ لئ دہکردین و دہبراوہ. بہلام بہقسہی شہیتان و شؤفار دہستمان لہ شہوداوہت ہلنہدہگرت و جنیوی گہورانیس بہقہولی کورہجیتلہکان خہلات بوو.

زستانان بہشہو جؤرابین و کالہمستین و فہلی بیدہنگ و کؤسہبازی و تہرکی بن بہرہیان لہ مزگہوت دہکرد و بہ پؤژ جگین و ماتین و میشین و ہیلکہشکین و شیروخہتیان دہکرد. من تا کتیبم وگہیر کہوتباہیہ لہ دیوہخانی خؤمان ودرہ نہدہکہوتم و نہدہچوموہ سہیری ئہوانہ. بہلام سہرہ بہہاران ہممو پؤژئ دہچوموہ توپین.

لہ مانگی خہرمانانی ۱۳۲۰-۱۹۴۱ پؤژئکی سہر خہرمانان. کریکارہکانمان خہریکی مالووسک زرینگاننہوہ و بالہکہو بوون و منیش لہکنیان دانیشتبوم و ئہسپہکہم وہسہر کوینز کردبوو. ئہودہمی فرؤکہ و ماشین زور کہم بوون و خہلک پیی سہیر بوون. لہ پیر دوو فرؤکہی پرسی زہلام پیدای بوون. نیئمہ تا ویستا فرؤکہی ئہوہندہ زلمان بہ ناسمانہوہ نہدیوو. ہممو دہستیان لہ کار ہلگرت و تہماشای فرؤکہکانیان دہکرد. دیمان فرؤکہکان نیزیک بوونہوہ و نہوی بوون و کاغہزیان بہردانہوہ. ہمموویان پایان کرد بزائن چیہہ؟ ژنییک لہپیش ہمموواندا گہراوہ و کاغہزیکی دامی و گوتی ہا بہقوربانت دہبم بیخوینہوہ بزائہ چیہہ و چیئ تیدا نووسراوہ؟

پروا بکن وہختابوو لہ خوشیان بال بگرم. ئو کاغہزہ بہیاننامیک بوو کہ بہ زمانی

كوردی نووسرابو. چۆن نه وه خهونه، يا پاستييه؟ له دوله ټيكي گه وړه وي وهك يه كيتي سوويټي به زماني كوردی به ياننامه بلاو بكا ته وه؟ بۆ من هه روا. كه م نه بوو.

بۆ من كه شيت و شهيداي زماني كوردی بووم نو په پره كاغه زه بهس بوو كه له خو شيان شاگه شكه م بكا. نو دهمي وا وردم ليك نه دابووه، به لام له واقيعدا له باري سياسي وه نو كارهي دوله تي شوروه وي نو په پري نازاديوخوازي تيدا بوو و نيشانه ي نه وه بوو كه نه دوله ته نيعتراف به بووني گه لاني جوړبه جوړي ئيران دهكا.

نو به ياننامه بۆني شه پي له ده هات. دياربوو له شكري سوور هاتبوو ده ئيرانه وه. هرچند له به ياننامه كه دا دلخوشي خه لكيان دابووه و هه پره شه و شتي واي تيدا نه بوو، به لام ئيمه زور له پووسان ده ترسايين. پيره كان نه قلى به دغه پي و بين په حمي و دستوه شيني له شكري ته زاريان له شه پي يه كه مدا بۆ گيڙابويينه وه. له سه رتاسه ري پوزگاري حكومه تي په هله وي دا پوزنامه كاني ئيران هه ر شتي خراپيان له دري شووره وي نووسيويو. بالشيوك له و سه رده مه دا له ئيران گه وړه ترين جنيو بوو. خو به تاييه تي پاش نه وه ي شه پر له نيوان نالمانسي نازي و يه كيتي سوويټيدا هه لگيرسا، چاپه مه ني ئيران هه موو نووسينه كاني به سوودي نالمان و به زياني شووره وي بوو. ماوه يه ك بوو شاهرواني مه هاباد راديويي كي هيتابوو و به رنامه كاني «بيترله ني» به زماني فارسي بلاو ده كرده وه، كه سه رتاپا جنيو به كو مؤنيزم و بالشيويزم بوو. به لام نه وانه هيجي بۆ من له و وهخته دا گرنگ نه بوون. گرنگ نه وه بوو كورد ميلله تي كه دوله تان ده يناسن و به ياننامه به زماني نو و بلاو ده كه نه وه.

نازانم چۆن خۆم گه يانده نه سه په كه م و سواريووم و پيم پيونه نا و له سه ر جله وان چوومه وه مال، به ياننامه كه م بۆ بابم خوينده وه. به لام نو به پيچه وانه ي من په نكي بزپكا، شله ژا و به كاوه خۆ گوتي: پۆله قهوما، وا دياره پووس هاتوونه ده ئيرانه وه. شه پر و كيشه په يدا ده بين، ولات ده شيوي. كورپي خۆم تو نه تدبون و نايانناسي. زور خراپن، زور پياوكوژ و بين به زه يي و ده سه تره شن. من كوشتاري سابلخم به چاوي خۆم ديوه و له بيمه چۆن خه لك ي بين ده ره تان و ليقه و ماويان به شيران شه ق شه ق ده كرد. ده بين زوو خۆمان خر كه ينه وه و خۆ بگه په نينه قايمه. خودا بمانه ريژي. پوژي پياوانه، بۆ نه و پوژه بوو ده مگوت فيزي سواري و تفهنگ هاويشتن بن. بۆي مات بوو و دوو سي جار له به ر خۆيه وه گوتي: «هه رزن و بزنجايه مه زن». بابم هه ق ي بوو نيگه ران بين چونكه نه و له شكري ته زاري دييو. نو و كوشتاري بين په حمانه ي زه نه راله كو نه په رسته كاني پووسي له كوردستاندا دييو. نو وه كو زوريه ي ئيرانيه كان ناگاي له نالوگوپي پاش شوپشي توكتوبه ر له يه كيتي سوويټيدا نه بوو. نه يده زاني له شكري سوور چۆن عاملاوه؟

بؤ ئیوارئ چەند پیاوی ماقوولی مه‌هاباد په‌یدا بوون. ئەوانیش دۆست و هاوته‌مەنی بابم بوون. شەپری یەکه‌میان وه‌بیر ده‌هات. زۆر له‌ بابم پتر نیگه‌ران بوون. یه‌کیان گێرپه‌یه‌وه و گوتی تۆ که‌س له‌ بنه‌ماله‌ی ئیمه‌ به‌پۆژیک به‌ده‌ستی سالداتی پووس کوژاون. ئەو قسانه‌ منیشی برێک نیگه‌ران کردبوو. به‌لام له‌ خۆشی به‌یاننامه‌که‌ هه‌ر شاییم له‌ دڵدا ده‌گه‌را. خه‌ریکی خزمه‌تی میوانه‌کان بووم. به‌لام هه‌ر ده‌مه‌ ناده‌میک به‌یاننامه‌که‌م ده‌ردیتنا و ده‌مخوینده‌وه و سه‌رله‌نوێ له‌ ته‌نکه‌ی گیرفانم ده‌ناوه.

شه‌و کاکم و پیاوه‌کانمان چوون و ژن و مندالی ئەو میوانانه‌ و خزمه‌کانیان له‌ شار هیناده‌ر.

به‌یانی دوو فپۆکه‌ هاتن و چەند نارنجۆکی بچووکیان به‌شار دادا، ئەرتەشی شاهه‌نشاهی، ئەو ئەرتەشە‌ی له‌ کوشتنی میلله‌تی ئێراندا لاسای داگیرکه‌رانی مه‌غول و نازی ده‌کرده‌وه، تاویکی به‌ریه‌ره‌کانی نه‌کرد و پێش ئەوه‌ی له‌شکری سوور بگاته‌ مه‌هاباد چه‌کی فپۆی دا و وه‌ک تۆوی هه‌رزن بلأو بوو. هه‌ژار له‌و باره‌وه‌ هه‌ر ئەوده‌م چەند جوانی گوت:

«به‌بلا‌وبوونی دوو په‌ر ناگاهی»

«بوو بلأو ئەرتەشی شه‌ه‌نشاهی»

تفه‌نگی برتۆیان ده‌دا به‌نانیک. ئەویش ئەوی ئازایان، ده‌نا ئەوی ترسه‌نۆک به‌رتیلی ده‌دا تفه‌نگه‌که‌ی لێ وه‌رگرن.

به‌شی زۆری خه‌لکی مه‌هاباد پوویان له‌ گونده‌که‌ی ئیمه‌ کرد. بابم پێشوازیکی باشی لێ کردن و هه‌رچی هه‌مان بوو له‌ ئیختیاری نان. عه‌مباری گه‌نمی کرده‌وه و ناشه‌کانی گونده‌که‌مانی دا به‌خه‌لک و هه‌رکه‌س هه‌رچه‌ندی ئارد ویستبا ده‌یاندايه‌.

هه‌موو پۆژئ جارێان ده‌کیشا هه‌ر که‌س هه‌رچی پێویسته‌ بێ له‌پوودامان و شه‌رم کردن داوا بکا. خه‌لکی مه‌هاباد ئەو پیاوه‌تییه‌ی بابمیان له‌بیر نه‌چوو و تا ما زۆریان ئیخترام گرت.

چار پینچ پۆژ که‌س به‌سه‌ر که‌سه‌وه‌ نه‌بوو. له‌پێشدا له‌شکری ئینگلیس گه‌یشته‌ سابلاخ و ده‌ستیکیان په‌ سه‌ربازخانه‌ خست و چه‌کی قورسیان برد. دوايه‌ له‌شکری سوور هات. به‌پێچه‌وانه‌ی ئەوه‌ی چاوه‌تۆپی ده‌کرا نه‌ که‌سیان تالان کرد، نه‌ ئازاریان به‌که‌س

گه یاند. ئه وهنده باش له گه ل خه لک جوولانه وه که کهس به له شکری داگیرکه ری نه ده زانین. نه قلیکی خۆشم وه بیرماته وه: له زه مانى په هله ویدا کابرایه کى دز و چه ته و پیاوکوژ و خراب په یدا بوو. به تاقى ته نى که له گایى له خه لک ده کرد. که ته پینچ تیریکی کۆنى پى بوو و له و ناوه دا ده گه پرا و هه رچى وازى لى با ده یکرد. پۆلیسى ئیران بۆى نه ده گه ر. به لام زانیباى چۆته هه ر مالىک خاوه ن ماله که ی ده گرت. کابرایه کى پیریان به و تاوانه گرتبوو که شه ویک «سوغره» یانى ئه و چه ته پیاوخراپه نانى له مالى خواردبوو، دوو سال بوو له ورمى گیرابوو. که هاته وه پتۆه ی چووم و گوتم مامه چۆنت نه جات بوو؟ گوتى چوو زانم، فریشتیکی سوورى چاوشین هات و ده رکی لى کردمه وه و گوتى برۆ.

له شکری تاران له موکریان نه ما. له پيشدا عه شیره ته کان تا پرا ده په ک ئالۆزییان کرد و په کتریان کوشت. به لام ورده ورده ولات ئارام بۆوه و وه زعیکی له بار بۆ جوولانه وه ی سیاسى پیک هات.

ئیمه یانى ئه و پۆله لاهه ی له زه مانى په هله و بییه وه په کترمان گرتبوو و دۆستانه پیکه وه کارمان ده کرد. مه یدانمان بۆ ئاوه لا بۆوه و چالاکی خۆمان په ره پيدا. ده ماننارده عیراق پۆژنامه و گووارى کوردییان بۆ ده هیتاین و ده مانخویندنه وه. من شیعرى خۆم و شیعرى شاعیره کانى ترم به خه ت بۆ لاهه کان ده نووسینه وه و بلایوم ده کردنه وه. دلشادى په سوولى له عیراقه وه هاتبۆوه. ئه و ئیملاى کوردی له هى ئیمه باشتر بوو و خه تیشى خۆشتر بوو و زۆریشى شیعرى بیکه س و پیره میترد و ئه حمه د موختارى جاف و حمه دى له بهر بوون و به خه ت بلایى ده کردنه وه. گووارى گه لاویژ پۆلیکی باشى یارى کرد و لاهه کانمان فیترى کوردی خویندنه وه بوون. هه لومه رچ بۆ پیکه اتنى حیزبیکى ناسیونالیستى کوردی له مه هاباد پیک هاتبوو.

پاش دامه زاندى حیزبى توده ی ئیران چاپه مه نییه کانى ئه و حیزبه ش ئالۆگۆپیکى فیکرییان له ناو کۆمه لى کورده واریدا پیک هیتابوو. ته نانه ت چه ند که سى کورد و ئه رمه نى تیکۆشان لکی ئه و حیزبه له موکریان دابمه زینتن. به لام خه لک پيشوازی لى نه کردن. حیزبیکیش به ناوی حیزبى ئازادى به به رنامه یه کى چه پیه وه سه رى هه لدا و نه ژیا.

تا پۆژى ۲۵ ی گه لاویژى ۱۳۲۱، ۱۶ ی ئابى ۱۹۴۲ کۆمه له ی «ژ. ک» دامه زرا. ئه وانى ئه و کۆمه له یان دامه زراند دۆستانى پيشووى من بوون. من له و سه روبه ندیدا له ته وریژ بووم و له پۆژى دامه زرانى کۆمه له دا حوزووم نه بوو. که هاتمه وه به هۆى زه بیجى که له میژ سال بوو دۆست بووین به کۆمه له ناسیندرا م. له مالى په کیک له دۆسته کانى خۆم که پاشان

زانیم ئەندامی ژماره یەکی کۆمەڵە یە و بەپاسستی تیکۆشەریکی بە جەرگ و ئازا و نەبەز و کۆلنەدەر بوو، بە قورئان و بە ئالای کوردستان و بە شەرەفی خۆم و بە شمشیر سوپندان دام کە بە زمان و بە قەڵەم و بە ئیشارە خەیاوەت بە نەتەوێ کورد و ئەندامی کۆمەڵە نە کە م. ناسوی نەهێنی حیزبیم «هێمن» بوو و ژمارە ی ئەندامە تیم ۵۵. من هەقم نەبوو هیچ لەوان بپرسم. بەلام ئەوان ئەوەندەیان مۆتمانە بە من بوو، پێم بلێن هەژارێش ئەندامی کۆمەڵە یە و خۆت لە کەن ئەو مەشارەووە ئەوێش بەو پادەگە یەنین.

بەو چۆرە من لە ژبانی کۆمەڵە یەتی و سیاسی و ئەدەببیدا پێم نایە قۆناخیکی نوێ. ئەندامەتی کۆمەڵە ی «ژ. ک» گۆرانیکی سەیری بەسەر مندای هینا. شەو و پۆژ لە بیری کۆمەڵە دا بووم کە ئەویش نامانجی پزگارکردنی نەتەوێ کەم بوو. هەموو ئاوات و ئارەزووی تاییبەتی خۆم وەلا نا. نیتەر نەتەنیا دەستم لە شەو داوەت و هەلپەڕین و پێیاژگرتن و لەسەر سوانە وەستان هەلگرت، بەلکو وەک سوفی تۆبەکار تووشی هەر کیژ و ژنیکی کورد دەهاتم سەرم دادەخست و چاوم لێ نەدەکرد. چونکە ئەوە شەم بە خەیاوەت دەزانی. بۆ خاتری کۆمەڵە من دەستم لە یاریک هەلگرت کە بەگەورەترین مەحرۆمیەتی ژبانی دەزانم و پابردنی زەمانیش لەبیری نەبردوومەو و ناسۆری لە دڵدا هەر ماو.

لەو سالانە ی دواییدا دۆستیکم کە باش لە شیعەر بەتاییبەتی لە سەبکی شاعیری من دەگا، گوتی: تۆ بۆ گوتووتە: ئاشقی چاوی کە ژال و گەردنی پڕ خال نیم؟ گۆتم کاکە من قەت درۆم لە گەل ئیجساسی دەروونی خۆم نەکردوو. ئەگەر تۆ دەتزانێ من ئەو شیعەرەم لە چ هەلومەرجیکدا گوتوو، بپوات دەکرد هەستی دەروونی خۆم دەریپروو و بەپاسستی لەو کاتە دا من لە خەیاڵی چاوی کە ژال و گەردنی پڕ خالدا نەبووم.

«کۆمەڵە» بێجگە لەوێ کۆمەڵە یەکی سیاسی بوو کۆمەڵە یەکی کۆمەڵە یەتی و ئەخلاقیش بوو. زۆریە ی ئەندامانی کۆمەڵە بپوایان بەو سوپندە هەبوو کە خواردبوویان و دەستیان لە ئاکاری دزیو هەلگرتبوو. دزی، خراپە و نیوان ناخۆشی لە کزی دابوو و دەتوانم بلێم لە هیندیک جیگایان هەر نەما.

هیندی پێ نەچوو کۆمەڵە سەرانی کوردستانی ئێرانی تەنیووە و پەلی هاویشت بۆ پارچەکانی تری کوردستان، بەتاییبەتی لە کوردستانی عێراقدا لکی کۆمەڵە زۆر پەری گرت و بەهیزیوو.

ئەندامانی کۆمەڵە لە هەموو چین و توێژەکانی کۆمەڵی کوردەواری پێک هاتبوون و جیاوازی بیروباوەری سیاسی و فەلسەفییان هەبوو. ئەگەر چاویک بە ئۆرگانی کۆمەڵە دا

بخشینن نه و پراستیه تان بؤ دهرده که وچ، که من لیره دا مه جالم نییه بؤتان شی بکه مه وه . به لآم هم مو له سهر شتیک ریک که وتیوون . نه ویش بزگاری کوردستان بوو . نه دما می کومه له خاوه نی هر بیرو پروایه ک با و له هر چین و توژیک بایه بؤ فرمانی لای سهر وو نه ک ناماده به لکه به پراستی فیدایی بوو .

داهاتی کومه له تهنیا و تهنیا مانگانه ی نه دمانان و فروشی چاپه مه نییه کان و داهاتی تیئاتر و نومایشه کانی بوو . که چی زور به باشی به پړوه ده چوو . هوی نه وه بوو هم مو که س به وپه پری دلخوشییه وه مانگانه ی دها و چاپه مه نی کومه له ی به چند هیندی نرخ ی دیاریکراو ده کړی . من خوم دیومه ژماره ی «نیشتمان» یان به ۲۰۰ نه ونه ده ی ترخه که ی کړیوه ، نیشتمان قهت دانه یه کی نه ده ماوه . کومه له له پینشدا کتیبیک ی بچوکی شیعیری بلآو کرده وه به ناوی دیاری کومه له ی «ژ.ک» که شیعه نیشتمانییه کانی حاجی قادر و مه لای که وره ی کویه و هژار و شیخ نه حمه دی حیسامی تیدا چاپکرا بوون و ده سبه چی ته واو بوو . نوایه گوار ی نیشتمانی وه ک تورگانی کومه له چاپ کرد .

یه که م شیعیری من له ژماره ی دووی نیشتماندا به ناوی م . ش هینم بلآو کرایه وه و ئیتر بوومه نه دما می ده سته ی نووسه رانی نه و گواره و له هم مو ژماره کانیدا شیعر و وتارم بلآو کرده وه .

زه بیچی سهر نووسه ری نیشتمان بوو و به پراستی له چاپکردنی نه و گواره دا زه حمه تی کیشا و وریایی نیشان دا . جگه له زه بیچی و چند که سی باوه پینکراوی تر که س ده سته ی نووسه رانی نیشتمانی نه ده ناسی و نه دیده زانی نه و گواره له کوئی چاپ ده کړی . نه دما می کومه له وه ک نه دما می حیزیکی نه هین ی و به دیسپلینی توند هر نه ونه ده ی ده زانی که پیویست بوو بیزانی .

له بیرمه نیشتمانم بؤ بایم ده خوینده وه . به تاییه تی شیعه رکانی خوم و ده یگوت کوره نه و هینمه کییه ؟ له دل ی خومدا پیده که نیم ، به لآم نه ده کرا بلیم نه و که سه یه که تو ده فقهر ی شیعه رکانت لئ له ته ندووری به که مران هاویشت . کومه له گوار ی ناواتیشی چاپ کرد و من له ویشدا نووسیم .

تیئاتری «دایکی نیشتمان» که وره ترین ته بلیغاتی بؤ کومه له کرد . نه و تیئاتره که زوریش ساکار بوو و ده توانم بلیم له باری هونه ری و ته نانه ت فیکره وه ناته واویش بوو . سن چوار مانگ له مه هاباد و شاره کانی تری موکریان له سهر شاتق مایه وه . که م که س مه بوو نه چووین و هر که سیش چوو یا ده گریا و هه سته کوردایه تی ده بزوت . له دیهاتی زور

دوورہ دستہ وہ خہ لک بۆ دیتنی ئو نومایشه ده هاتن. بیجگه له تہ بلیغاتی سیاسی له باری ماددیشہ وہ داهاتیکی زۆری هه بوو و کۆمەڵە ی دەوڵە مەند کرد.

کۆمەڵە هەر بەو داهاتانہ توانی چاپخانہ یه کی دەستی بکړی و لہ مەھاباد دای بمە زینن.

تا زیاتر له کۆمەڵە دا کارم دە کرد پلہ ی زانیاریشم پتر دە چووہ سەر و له پیاوی زانا و ئە دبیی وهک پێشہوا قازی موحمەد و کاکہ پەحمانی موھتەدی نیزیکتر دە بوومہ وہ و شتیان لئ فیر دە بووم. هیچ کام ئو پیاوہ گەورانی کورد کہ له پارچەکانی تری کوردستانہ وہ دە هاتن له من شاراوہ نە بوون. هەمزه عەبدوللآ، مستەفا خۆشناوی شەھید و میرحاج و قودسی شەھید و زۆدی ترم له و تیکۆشەرانی دیتن و ئالوگۆپی فیکریم له گەل کردن. چاپە مەنپہەکانی ئێران پێشکە و تەوانە تر بوون و شتی تازەیان تیدا بوو. بە تاییەتی چاپە مەنپہەکانی حیزبی تودە ی ئێران له پوونکردنە وہ ی بیروپای سیاسی مندا کاریان کرد. پەوابیتی فەرھەنگی ئێران و شوورەوی لقی له مەھابادیش دامەزرا. منیش یه کیک له وانہ بووم کہ له ویدا کارم دە کرد. هەرچەند بە داخوہ ئو بنگە پێشسناوہکانی منی جیبە جئ نە کرد و هیچی بە کوردی بلآو نە کردوہ، بە لآم زۆر شتی بە نرخ ی بە فارسی بلآو دە کردوہ و کہ لکم لئ وەر دە گرتن. شیعەر و نووسراوی کوردی بە ئازەری و پووسی تەرجەمە دە کران و ئەوہش دە سکە و تیکی باش بوو بۆ ئیمتە. یه کیک له و شتانہ ی تەرجەمە کران و منیش له تەرجەمە کردنیدا بە شاداریووم ئالە کۆکی هەزار بوو، کہ له لایان ئینسانتیکی واقعی و شاعیریکی باشی ئازەریا بیجانی شوورەوی مامۆستا جە عفر خەندانوہ بە ئازەری و بە شیعەر تەرجەمە کرا.

شەری مآل وێرانکەری دووم بە تیکشکانی فاشیزم و نازیسم و شرت و گوم بوونی هیتلەر و کۆژانی مۆسۆلینی و گیران و لە ناوچوونی شەری هەلایستینەکان تەواو بوو. هیوا و هومیدی گەلانی ژێردەست و زۆر لیکراو گەشە ی پەیدا کرد. له شکر ی هاو پەیمانەکان له ئێران چوونە دەر. له حالیکدا کہ جولانە وہ ی پزگاریخوازی گەلانی ئێران پۆژ بە پۆژ پەری دە گرت. گەلی کورد یه کیک بوو له و گەلانہ ی کہ هیوای بە دوا پۆژی گەشە داری خۆی دەم بە دەم پەری گرتەر دە بوو.

دەستە یهک له پووناکییران و ئەندامانی کۆمەڵە ی «ژک» هاتنە سەر ئو پڕوایه کہ جیبە جئ کردنی بەرنامە ی کۆمەڵە له هەلومەرجی ئیستای جیھان و کوردستاندا ئیمکانی کہ مە. بۆیە بەرنامە یه کی کورت و نوێیان کہ له گەل هەلومەرجی ئو سەر دە میدا دە گونجا

گه لاله کرد و له پوژی ۳ی خهزه لوهری (۱۳۲۴) ۱۹۴۵ په کهم کونگره‌ی حیزبی دیموکراتی کوردستان له شاری مه‌هاباد گیرا و ئو و بر نامه په‌سندکرا و پینکخواری حیزبی دیموکراتی کوردستان هر له‌سه‌ر بناخه‌ی پینکخواری کومه‌له‌ی «ژ. ک» دامه‌زرا و ته‌نیا له کادری پابه‌ریدا ئالوگورپیک پینکها و پینشه‌وا قازی مه‌حه‌مه‌د که ئه‌ندامیکی ساده‌ی کومه‌له‌ بوو و ناوی نه‌هینی «بینایی» بوو به‌پیشه‌وای حیزب هه‌لبژێردرا و سه‌رۆکی کومه‌له‌ که پیاویکی زۆر تیکۆشهر و نازا و پاک بوو له کادری پابه‌ریدا نه‌ما. ئه‌م ئالوگوره‌ هه‌چ کاری نه‌کرده سه‌ر ئو و پیاوه و له‌ پیزه‌کانی خواره‌وه‌ی حیزبیدا درێژه‌ی به‌خه‌بات و کاری خۆی هر دا و په‌نجیکی زۆری کیشا.

له‌کۆبوونه‌وه‌کانسی کونگره‌دا من بۆ په‌که‌م جار له‌ ژياندا له‌ به‌رامبه‌ر خه‌لکدا شیعهرم خوینده‌وه. کاتیک به‌رێوبه‌ری کۆبوونه‌وه‌ گوتی: ئیستاش «ئاغای هه‌یم» شیعهرتان بۆ ده‌خویننیه‌وه و من بۆ شیعهر خویندنه‌وه به‌شه‌رمه‌وه چوومه سه‌ر مینه‌به‌ری مزگه‌وتی سووری مه‌هاباد، هه‌مووکه‌س ته‌نانه‌ت پینشه‌واش واکی وپما و له‌ خۆیان ده‌پرسی: چۆن هه‌یم شاعیر و نووسه‌ری نیشتمان (سه‌ید موحه‌مه‌د ئه‌مینی شیخه‌لیسلامی) بوو و ئیمه‌ نه‌مان ده‌ناسی؟ بابیشم که ئه‌وه‌ی بیسته‌وه له‌ گفתי خۆی په‌شیمان بۆوه و گوتی هه‌یم شاعیریکی باش نییه‌.

حیزبی دیموکراتی کوردستان کۆرپیکی به‌ناوی «هه‌یه‌تی ره‌ئیس‌ه‌ی میلی» هه‌لبژارد که منیش په‌کیک بووم له‌ ئه‌ندامه‌کانی. له‌ هه‌لبژاردنی ناوخۆدا حاجی بابه‌شیخ که پیرترین ئه‌ندام بوو، به‌سه‌رۆک و من که لاوترین ئه‌ندام بووم به‌سکرته‌یر هه‌لبژێردراین. چه‌ند مانگ له‌و کۆرپه‌دا کارم کرد. کاریکی گران بوو. هر من به‌ته‌نی به‌کاره‌کان راده‌گه‌یشتم و حاجی بابه‌شیخی په‌حه‌متی هر ئه‌وه‌نده‌ی له‌سه‌ر بوو ئه‌وی من ده‌ینووسم ئیمزای بکا. هه‌رچه‌ند له‌باره‌ی ده‌سه‌تلات و ناویانگه‌وه کاریکی گرینگ بوو، به‌لام له‌گه‌ل زه‌وقی من ریک نه‌ده‌که‌وت. به‌تایبه‌تی به‌رێ چوون له‌گه‌ل حاجی بابه‌شیخی خۆبه‌زۆرگر و که‌لله‌په‌ق کاریکی هاسان نه‌بوو.

لیره‌دا که باسی حاجی بابه‌شیخ هاته‌ گۆرپێ ده‌مه‌وئ شتیکی میژوویی پوون بکه‌مه‌وه. له‌ نووسه‌راوی چه‌ند پیاوی بێ خه‌به‌ردا دیومه و له‌ خه‌لکی ساکاریشم بیستوهه‌ تاوانی خه‌یانه‌ت وه‌بال حاجی بابه‌شیخ ده‌دن. من حاجی بابه‌شیخم خۆش نه‌ده‌ویست. چونکه له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا ده‌یانگوت له‌ علومی دینیدا زۆر شه‌اره‌زایه و پیاویاتی کۆن زۆر ده‌زانن، پیاویکی زۆر کۆنه‌په‌رست و که‌لله‌په‌ق و خۆپه‌رست و ناشاره‌زا بوو. به‌لام زۆر پاست و پاک و نازا و به‌بیروبیاوه‌ پ بوو. به‌هه‌چ باریک تاوانی خه‌یانه‌تی پێوه‌ نانووسن. له‌کاتی وتووێژ

لهگه‌ل نویننه‌رانی ده‌وله‌تی مه‌رکه‌زیدا دور نییه فریوی خواردین و به‌هه‌له چووبن. به‌لام له پێگای راست لای نه‌داوه.

بلاوه پیدانی گه‌مارۆی ده‌وری سه‌قز و سه‌رده‌شت و خوڤ خوڤه که تاوانه‌که‌ی ده‌خه‌نه سه‌ر حاجی بابه‌شیخ پێوه‌ندی به‌مه‌سه‌له‌یه‌کی قوول و نه‌هیتی سیاسییه‌وه هه‌یه که لی‌ره‌دا جێگای باس کردن نییه و با جارێ ده‌رخۆنه‌ی له‌سه‌ر دابنێین و زۆر له ده‌سته‌لاتی حاجی بابه‌شیخ به‌ره‌ژوورتر بوو. حاجی بابه‌شیخ نه‌وه‌نده‌ی ده‌سته‌لات نه‌بوو فه‌رمانده‌یه‌کی ده‌وریه‌ری نه‌م شارانه به‌قه‌سه‌ی بکه‌ن و بکشینه‌وه. خۆ نه‌و هه‌یچ مه‌سئولییه‌تی له‌شکری نه‌بوو، له‌شکری کوردستانیش وه‌ک له‌شکرێکی په‌سه‌می به‌قه‌سه‌ی فه‌رمانده‌کانی خۆی ده‌کرد نه‌ به‌قه‌سه‌ی سه‌ره‌ک وه‌زیریکی بن ده‌سته‌لاتی غه‌یره نیزامی. هیوادارم به‌م کورته نووسینه خویننه‌ره‌کانم پوون کردبیتته‌وه.

من وازم له‌ سکرتریی هه‌یه‌ته‌ی ره‌ئیس‌ه‌ی میلی هی‌نا و له‌ کومیس‌یونی ته‌بلیغاتی حیزیدا ده‌ستم به‌کارکرد. له‌ هه‌موو چاپه‌مه‌نییه‌کانی حیزیدا ده‌ستم به‌نووسین کرد. له‌ پۆژنامه‌ی کوردستان و گۆراری هه‌لآله‌دا شیعر و وتارم بلاو ده‌کردنه‌وه و له‌ میتینگه‌کانی حیزیدا به‌شدار ده‌بووم. له‌ ده‌سته‌یه‌کدا که بۆ دانانی کتییی کوردی بۆ فێرگه‌کانی کوردستان کاریان ده‌کرد، نه‌ندام بووم. نه‌ندامه ئه‌سه‌له‌یه‌کانی نه‌و لیژنه وه‌ک له‌بیرم مابن، زه‌ببجی و هه‌ژار و برایمی نادری و دلشادی په‌سولی و من بووین. پێشه‌وا بۆ خۆی و چه‌ند مامۆستای شاره‌زاش یارمه‌تیان ده‌داین. هه‌رچه‌ند هه‌یچمان له‌و کاره‌دا په‌سپۆر نه‌بووین، به‌لام چونکه زۆر به‌دڵسۆزییه‌وه کارمان ده‌کرد پێم وایه کتیبه‌کان که به‌داخه‌وه چاپ نه‌کران خراپ نه‌بوون.

پۆژی بیست و شه‌شی سه‌رماوه‌ز ئالای کوردستان له‌ مه‌هاباد هه‌لکرا و پۆژی دووی رێبه‌ندانی ۱۳۲۴ کۆماری کوردستان دامه‌زرا. من نامه‌وێ له‌و باره‌وه بدویم چونکه زۆری باس کراوه و ته‌نیا ده‌لێم من له‌و پۆژه پیرۆزانه‌دا به‌شداربووم و شیعرم خوینده‌وه.

له‌و ماوه‌دا من و هه‌ژار یه‌کمال بووین، شه‌و و پۆژ پێکه‌وه ده‌گه‌ پراین. ماوه‌یه‌کیش قزلجیمان له‌گه‌ل بوو. کاتی بێکاری و سانه‌وه‌مان زۆر خۆش پاده‌بوارد. من که پایه‌ی خوینده‌واری و زانیاریم زۆر له‌وان که‌متر بوو، له‌ هاوئشینیی نه‌وان که‌کم وه‌رده‌گرت و شت فێر ده‌بووم. چونکه من و هه‌ژار بۆ هه‌موو جێگایه‌ک پێکه‌وه بووین و لێک هه‌لنه‌ده‌پراین، زۆر که‌س نه‌یانده‌زانی کامان هه‌ژاره و کامان هیمن و نه‌گه‌ر یه‌کمان به‌ته‌نێ گه‌ پرایین ده‌یانگوت کوا نه‌وی تر؟

پاش دووی پټبه‌ندان و پټکهاتنی کوماری کوردستان کورده‌کانسی پارچه‌کانی تری کوردستان پوویان له مه‌هاباد کرد و من و هه‌ژار له‌گه‌ل هه‌موو پیاوه به‌ناوبانگه‌کان پټوه‌ندی دۆستایه‌تیمان دامه‌زراند. مامۆستا قانعیشم ناسی و له ئه‌زموونی ئه‌ده‌بی ئه‌ویش که‌لکم وه‌رگرت. زۆرم بیره‌وه‌ری خۆش له هاونشینی مامۆستا قانعی هه‌یه که به‌داخه‌وه لی‌رده‌دا مه‌جالی گټرا‌نه‌وه‌یان نییه.

دایکم له‌میژ بوو ده‌یویست ژنم بۆ بی‌نن و تا نه‌مردوه‌ه من به‌زاوایی بی‌نین. به‌لام من ملم پانه‌ده‌کیشا و نه‌ده‌چومه ژیر بار. خۆم به‌خوینده‌وار ده‌زانی و پټم وابوو هه‌ق نییه دایک و بایم ژنم بۆ بی‌نن. بۆ خۆشم له هه‌لبژاردنی ده‌زگیراندا د‌د‌ر‌د‌نگ بووم و هه‌تا گه‌وره‌تر ده‌بووم ئه‌و د‌د‌ر‌د‌نگیه‌ زیادی ده‌کرد. له‌و ئاخیرانه‌دا هات‌بوومه سه‌ر ئه‌و خه‌یاله که ئه‌سه‌ل‌ن ژن نه‌ه‌ینم و به‌په‌به‌نی به‌یتمه‌وه. هه‌چ کچیک ته‌بعی جوانی په‌رستی منی رازی نه‌ده‌کرد و په‌نگ ب‌ن نه‌گه‌ر دایکم نه‌بوویا ئیستاش بوخچه‌ی نه‌کراوه بوویام. به‌لام دایکم ئه‌و سالی پیتی ل‌ن له که‌وشان کردم و گوتی: ئیلا بیللا، پیت خۆش ب‌ن و پیت ناخۆش ب‌ن ژنت بۆ د‌یت‌م. له‌ولاشه‌وه هه‌ژاری ل‌ن دنه‌ دابووم و شه‌و و پۆژ له‌ب‌ن هه‌نگله‌دا بوو. هه‌ژار به‌ته‌مه‌ن چی وا له من گه‌وره‌تر نه‌بوو. به‌لام سارد و گه‌رمی پۆژگاری له من زۆر پتر چ‌یش‌ت‌بوو. دوو جاری ژن ه‌ینابوو و ئه‌زموونی له‌و باره‌وه زۆر بوو. توندی و سه‌ره‌پۆیی دایکم و نه‌رمه نه‌رمه و دنه‌دانی هه‌ژار دل‌یان نه‌رم کردم.

دایکم ب‌رازایه‌کی خۆی که کچی پیاویکی به‌ده‌سه‌ته‌لات و ده‌وله‌مه‌ند بوو بۆ خواستم که نه‌ دیبووم و نه‌ ده‌مناسی. درۆ نه‌ب‌ن جارێکی دووربه‌دوور له‌به‌ر مانگا‌دۆشین دیبووم. ئه‌ویش پوخسارم نه‌دیبوو. به‌لام ده‌مزانی کورته‌ بالایه. ئه‌وه‌ش سه‌یر بوو من ئه‌و خۆویژه نه‌بووم که گوتوویه‌تی: «سه‌ده‌ نه‌حله‌ت له‌ حاله‌تم هه‌ر ئی کورتم خۆش ده‌وین» من له ژندا ئه‌وی له هه‌موو شت پتر سه‌رنجم پاده‌کیشی به‌ژن و بالایی پ‌یکوپ‌یک و به‌رزه. ئه‌وه‌شم به‌ دایکم گوت. گوتی: پۆله‌ ئه‌و قسانه‌ چ‌ن؟ ز‌پ‌ر‌یش ب‌چوکه. دایکم ژنیکی د‌ن‌یاد‌یده و به‌ئه‌زموون و کارامه و زۆر به‌ده‌سه‌ته‌لات بوو. خزم و که‌سوکار و دۆست و ئاشناشمان زۆر ب‌وون، له‌ناو ئه‌و هه‌مووانه‌دا ئه‌و ب‌رازایه‌ی هه‌لب‌ژارد‌بوو. دیاره ئه‌و به‌دوای کچی شوخ و شه‌نگ و جوان و چه‌له‌نگدا نه‌گه‌رابوو. ئه‌و ده‌یویست بووکیکی ئاکاریاش و په‌فتارچاک و وریا و به‌مشوور و مال‌داری‌که‌ری هه‌ب‌ن.

شایی ه‌یم‌ن ده‌ست پ‌یک‌را، هه‌ژار هه‌لبه‌زی، سه‌رچۆپی ک‌یش‌ا، ده‌ستی دۆی ناسک و نازداری گ‌وش‌ی، چاوی له‌ ک‌یژۆلان داگرت و شه‌وانه‌ش به‌و قسه‌ ق‌و‌ر‌انه‌ی خۆی ک‌و‌پی دیوه‌خانی وه‌پ‌یکه‌نین ده‌خست. به‌لام ه‌یم‌ن ن‌یکه‌ران بوو، ن‌یکه‌رانی د‌و‌ر‌پۆ‌زی خۆی و بی‌ری

له وه ده كرده وه چوڼ له گه ل ژنيك كه هه لېژارده ي دايكيه تي و بو خو ي نه يديوه و نايناسن، ده تواني ژيان به ريته سر. نه يده زاني توقي له عنه تي بو دينن يا فريشته ي پرحمه ت.

پوژي ۲۵ي خه زه لوهر ي ۱۳۲۵ بووكيان بو دابه زاندم. دياره نو و پهر ي ناسك و نازدار و شوخ و شنگ و جوان و چه له نگه نه بوو كه خه يالي شاعيرانه ي من به شوپنيدا ده گه را و هيتشاش تووشی نه بووه. به لام زور زو تواني خو ي له دلي مندا جن بكا ته وه و وا له خو ي بكا كه له قوولايي دل مه وه خو شم بو ي و بي ي به ياري هه ميشه يي و خه مپه وي ني پوژاني تال و تفتي ژيانم. بيست و سئ سال پي كه وه ژيان و له په نا هودا هه ستم به سانه وه ده كرد. قه تي نه وه نده دل نه شكاندم پوژي ك تا ئيواري لي زيزيم و دهنگي لن بگويم. زور له ژياني ژن و ميژدايه تيم پاريم. ئيقرار ده كه م ژياني خو ش ي ژن و ميژدايه تيمان زياتر نه و پيكي هيتابوو. چونكه من ده زانم حه ساس و تووپه و ته نانه ت بيانووگر و جينگتوكه م، به لام نه و هيد ي و نارام و ژير بوو و بيانوي نه ده دا ده ستم. تاقه كو پي كمان بوو ناوي نا (سه لاح)، نه وه ماوه يه كي زوره له ديداريان بي به شم و ده ردي دور ي ده چيژم. ياديان به خيتر.

هيتشا مانگي ك به سر شه وي زاوايه تيمدا رانه برديوو و به قسه ي نه و پو مانگي هه نگوينم ته واو نه كردبوو، كه به داخه وه نه وه ي نه م ده ويست روويدا روويدا و نه وه ي پيم خو ش بوو بمرم و نه يبينم ديم. پيسه كه مان لن بووه خوري. هيتانه كه مان لن شيوا و كو ماره كه مان رووخا و دوژمن به سه رماندا زال بووه.

ماوه يه ك بوو هه ست به مه ترسي ده كرا. جه به ي سه قز و سه رده شت قايمتر ده كران. چه ند ده ره به گي به ناويانگ و خاين رايان كردبوو بو عيراق و يه ك دوو مه لا و شيخي خو ي پره پياو ده سه سه ر كرابوون. حكومه تي نازه ربايجان له شكريكي ساز و ته ياري بو پشتيواني پيشمه رگه نارديووه جه به ي سه قز، چونكه وا به راورد كرابوو كه ته نيا له و جه به ي ترسي په لاماري دوژمن هه يه. له پيشداش چه ند جار له و جه به ي را دوژمن په لاماري هيتابوو، به لام زور خراپ شكابوو و زه بري ده ستي پيشمه رگه ي كوردستاني چيشتبوو.

نازه ربايجان حكومه تيكي گوره تر و به هيزتر و زور ته يارتر و سپر چه كتر بوو له كوردستان. خه تي ديفاعي نازه ربايجانيش زور قايمتر بوو. كه وابوو كه م كه س به خه ياليدا ده مات له ريگاي نازه ربايجانه وه په لامار بو سه ر جوولانه وه ي پژا ريخوازي كه لاني ئيزان به ينيرو.

ماوه يه ك بوو بو نه وه ي كاره كاني حيزي باشتر رابه پرن پاش نه وه ي شه وانه پيشه وا كه زور شه و تا درهنگ له ده فته ري حيزيدا ده ماوه ده چووه مالي خو ي، كادريكي حيزي

له دهفته‌ری حیزیدا ده‌ماوه بۆ ئه‌وه‌ی راپۆرتی خواره‌وه - ئه‌گه‌ر پێویست بوو - به‌پێشه‌وا رابگه‌یه‌نی و ده‌ستوراتی پێشه‌وا بۆ خواره‌وه بنێرێ. ئه‌و شه‌وی نۆره‌ی منی تازه زاوا بوو. له ده‌فته‌ری حیزب دانیش‌تنبووم و خه‌ریکی نووسینی مه‌قاله‌یه‌ک بۆم بۆ «کوردستان»، ئه‌فسه‌ریکی بچووک به‌لام دۆسته‌تیک‌ی گه‌وره‌ی من و ئه‌ندامیک‌ی زۆر به‌وه‌فای حیزب هاته‌ ئوور. زۆرم پێ ناخۆش بوو که ده‌ستی بۆ رادیۆکه‌ی سه‌رمێزه‌که‌ برد. چونکه نووسینه‌که‌ی لێ تیک ده‌دام. به‌لام چم نه‌گوت و قه‌له‌مه‌که‌م دانا. له‌په‌ر شتیک‌ی وامان گوێ لێ بوو که وه‌خه‌بابوو پێمان به‌عه‌رزوه وشک بێ. رادیۆ تاران ته‌لگرافی پیرۆزیایی دوکتور جاوید وه‌زیری ناوخۆی نازه‌ریایجانی ده‌خوێنده‌وه که به‌بۆنه‌ی گه‌رانه‌وه‌ی ئه‌رته‌شی شاهه‌نشاهی بۆ تارانێ ناردبوو. دوايه‌ خه‌به‌ری پاکردنی «موته‌جاسیرین» ی رابگه‌یاند. موته‌جاسیر و ماجه‌راجوو دوو ناو بوون که له‌و شه‌وه‌را به‌سه‌ر به‌پێوه‌به‌رانی جوولانه‌وه‌ی نازادیه‌خوازی کوردستان و نازه‌ریایجاندا بران و ئیستاش ده‌زگای ته‌بلیغاتی رێژیم دووپاته‌یان ده‌کاته‌وه و ده‌یانه‌پێتته‌وه کاویژ.

ده‌سه‌به‌جێ به‌تیلیفون ئه‌و خه‌به‌ره‌م به‌پێشه‌وا رابگه‌یاند. گوته‌ی بۆ خۆت وه‌ره‌ ئێره و به‌ئه‌وانی تریش رابگه‌یه‌نه‌ بێنه‌ ئێره. به‌دوای ئه‌واندا نارد و بۆخۆم چووم بۆ مائی پێشه‌وا. سه‌دری قازی برائ پێشه‌وا که نوێنه‌ری مه‌جلیس بوو له تاران و به‌په‌راله‌ت نه‌ده‌بوو له‌و واقیعه‌ بترسێ، له‌ هه‌موو که‌س پتر شله‌ژابوو. ئه‌و ده‌سه‌به‌جێ گه‌راوه بۆ تاران و له‌وێ گرتیان و هێنایانه‌وه مه‌هاباد.

نازه‌ریایجانی وا ته‌یار په‌ر چه‌ک به‌له‌شکری ساز و په‌رداخ و فه‌رمانده‌ لیژانه‌کانیه‌وه بۆ وا زوو ته‌سلیم بوو؟ پێشه‌وه‌ری کارامه و شوپشگێپر و کۆنه‌پیاو و ئازا و راپه‌ره‌کانی تری نازه‌ریایجان بۆ وا به‌په‌له‌ راپان کرد؟ په‌رسیاریکه‌ که‌س به‌ته‌واوی جوابی نه‌داوه‌ته‌وه و منیش جوابم بۆ نادریته‌وه به‌لام دڵنیام ئه‌گه‌ر فیدایی ده‌ستی کردباوه و ئه‌گه‌ر فیرقه‌ به‌ریه‌ره‌کانی بکردایه، له‌شکری شوپشپه‌رێوی تاران نه‌ ته‌نیا پێی له‌ ته‌وریز نه‌ده‌نا و ئه‌و هه‌موو کوشتاری نه‌ده‌کرد، به‌لکه‌ تارانیش ده‌شیوا و له‌وانه‌بوو له‌ سه‌رتاسه‌ری ئێراندا جوولانه‌وه‌ی نازادیه‌خوازی به‌سه‌ر کۆنه‌په‌رستیدا سه‌رکه‌وتی و ته‌نانه‌ت نفووزی ئیمپریالیزم له‌ پۆژه‌لاتی ناوه‌راستدا زووتر بنه‌برپێ. به‌لام وه‌ک زانایان گوتووایه‌ میژوو ئه‌وه‌یه‌ پوو ده‌دا نه‌ک ئه‌وه‌ که ئێمه‌ ده‌مانه‌وێ.

به‌لێ کۆتوپه‌ر ته‌وریز گه‌راوه و کوردستانیش له‌ هه‌موو لاره‌ گه‌مارۆ درا. پاش ئه‌وه‌ی سه‌دری قازی نازانم بۆچی به‌ره‌و تاران گه‌راوه‌وه راپه‌رانی حیزبی دیموکراتی کوردستان له‌ مائی پێشه‌وا کۆبوونه‌وه و ئه‌و شه‌وی پووحیه‌ی هه‌موو که‌س ده‌توانم بلێم باش بوو.

شورای جنگ بہ سہرؤکایہ تی حاجی بابہ شیخ پیک ہات و سورہت جہلسہی یہ کہم نیمزا کرا و قہراری بہ ربہرہ کانی درا . بہ لآم ہیشتا مہرہ کہ بی بریارنامہ کہ وشک نہ ببؤوہ کہ خہ بہر ہات یہ کتیک لہ نہ نامہ کانی نہ و شورایہ پای کردوہ .

بؤ بہ یانی و ہزغ گؤرا و بریاری بہ ربہرہ کانی ہہ لؤہ شاوہ و بہ پیشمہرگہ دہستور درا بی دہستکردنہ و ہ پاشہ کشہ بکا و رینگا بؤ نرتہش بہ تال بکا و خہ لک دہستیکی کہوتہ نہ ولای و یہ کتیکی کہوتہ کہوتہ نہ ملای .

پیشمہرگہ لہ جہبہی سہ قز و سہرہ شتہ و بہ ریکوپتیکی پاشہ کشہی کرد . فیدایبیہ کان کہ فہرماندہ کانیان پایان کردبو و ہک مہ پی بی شوان بلآوبوون و عہ شایر لئیان و ہ خؤکہ و تن و ہہ موویان داپلؤسین و نہ یانہ پیشت تاقہ فیشہ کتیک لہ گہ ل خؤیان بہرنہ و ہ ، بہ لآم نہ ویرانہ پیشمہرگہ . تہ نیا لہ ناو مہ نگوران پیشی دہستہ یہ کیان گرت کہ بہ فہرماندہ بی زئیوی دہگہ پانہ و ہ ، زئیوش کہ بؤ خؤی شہرہ خؤریکی و ہک نہ وان بوو ، دہستی نہ دا و بہ گزیاندا ہاتہ و ہ . تہ نانہت چہند گوندیشی تالآن کرد و گہیشتہ و ہ مہ آباد . نہ وان فیدایبیہ کانی نازہرہ یاجانیان پووت کرد کہ سیان نہ کوشت . نہ وی من و ہ بیرم بی لہ و کارہ ساتہ دا تہ نیا پیشمہرگیکی کوردی عیراق شہید کرا و ہیندیکیشیان ناپیاوانہ پووت کردن . فہرماندہی نرتہش بی ہیچ زہمہت گہیشتہ گوندی حہ مامیان و پیشہ و لہ وی دیتی .

لہ و ماوہ دا من ہمیشہ لہ گہ ل پیشہ و بووم . دیارہ لہ گہ لی نہ چوومہ حہ مامیان ، بہ لآم لہ شاری بہ جیم نہ ہیشت . دہمدیت پہ شوکابوو . بہ لآم نہک لہ ترسان ، بہ لکہ لہ داخان و لہ بہر ناہومیڈی .

من لہ میژ بوو پیشہ و ام دہناسی و لہ پؤژی تہنگانہ دا دیبووم . بہ دہست و تفہنگی خؤی پیاوویکی زؤر نازا بوو . پیش دامہ زرانندی کؤماری کوردستان چہند جار عہ شایر ہاتنہ سہر مہ آباد و پیشہ و بوخؤی لہ یہ کہم سہنگہ ردا بؤ دیفاع نامادہ بوو . نہ دی چؤن بوو نہ و جار تہ سلیم بوو؟ بوخؤم لیم بیست گوتی لہ سہرمانہ و ہ ناچن و دہمانکوزن . بہ لآم پیم خؤش نییہ گہ لہ کہم بہ جی بیلّم و دہمہ وی لہ ناو نہ واندا بمرم .

پاستہ کوردستان پاش گیرانہ و ہ نازہرہ یاجان و لہ دہستدانی نہ و ہاوپہ یمانہ بہ ہیزہ لہ ہہ موو لایہ کہ و ہ گہ مارؤ درابوو ، پاستہ بہ شیکی عہ شایر گوییان لہ کلاو پہراندبوو و چاوہ نؤری خراپہ یان لئ دہکرا ، پاستہ خہ زینہی کؤمار بہ تال و حہ تال بوو و ہہ مووی درابوو بہ تووتن و ہیشتا نہ فرؤشرا بوو و لہ عہ مباردا ما بوو ، پاستہ لہ ہہ موو یارمہ تیہ کی دہرہ و ہ یوابراو کرابوو ، بہ لآم من بہش بہ حالی خؤم لہ و برہوایہ دام نہ گہر دہستہ و ہ کہری

کراڼا و نيمه نه زمونږي شوېر شگرپان هه با ميژووي کوماري مه هاباد به و جوړه دوايي نه ده هات که هات.

پوځي ۲۶ي سهرماوه نزي ۱۳۲۵ - ۱۹۴۶ نه رته شسي شپوش پړيوي شاهه نشامي ته واو ساله وختيک پاش هه لکردي نالاي کوردستان شاري مه هابادي گرته وه.

هينديک له به پړوه به ران و کادره کاني حيزب رايان کرد و خويان شاردوه وه و هينديکيش دانيشتن و چاوه نوپي گرتن بوون. من نه و پوځي له شار وه دهرکه وتم و چوومه خانه قاي شيخي بورهان. له وي شيخي موحه مه دي خالم حه شاري دام و له بن بالي خوي گرتم. له خانه قا بووم که خه به ري گيراني پيشه وا و رايه راني حيزب و کومارم بيست. پياوم وه دووي هه ژار خست بيبي نيمه وه و پيکه وه ته گيريک بکه ين. نه و پيش بوې دهرچو بوو و بوم نه دوژراوه.

نه خوځسي که وتوويي له خانه قا هه بوو، زور که س گرتبووي و چند که سيشي کوشتبوو. من جاريکي تر هر له و خانه قا يه دا نه و نه خوځسيه م گرتبوو و زوري لئ ده ترسام. گوتوويانه هه رچي بترسئ ناخه لسئ، هينده پئ نه چوو گرتم و که وتم. به فريکي يه کجار زور نه و ستور که وتبوو، هيچ دوکتوريک به و به فره نه ده که يشته خانه قا. دوو مانگي په به ق بوې له سهر رهي پشتي که وتم. نه سپهک له سهری دام و قسه ي هاتهران پاته رانم ده کرد. هه موو به دنم به نوپيانه وه چوو و توپخي هاويشت. به لام نه و جاريش له ده ست ئيزرائيل پرگاريم هات.

که له نه خوځسي هه ستامه وه به فريش که م ببوو، پنگا کرابوونه وه. وايان به مه سله حه ت زانسي بو نه وه ي که ميک ژيوه له بيمه وه و گورد بگره وه به دزي بجمه وه مالي خومان که له شار نيزيک بوو و دهرمان و خواردني باشتري لئ وه ده ست ده که وت. چاک له بيبرم نييه چند پوژان له ماليدا ته مالم هه لگرت و خوم مه لاس دا.

پوځيک له ژورئ دانيشتبووم و کتتيم ده خوينده وه، له پر له ناويدا بوو به شين و گابور. ناردم بزائم چييه؟ قاسيد به گريان و له خودان هاتوه و گوتي نه وانهي له شاري هاتوونه وه ده لئ دهوری شار گيراوه و نايه لن که س بچيته ناو شار يا وه دهرکه وي و ده نگويه و ده لئ پيشه وا شاهيد کراوه. هينده ي پئ نه چوو قسه که دريا و مه علوم بوو پيشه وا و سهری قازي براي و سه يفي قازي ناموزاي له چوارچرا له دار دراون.

نه و پووداوه دلته زينه و نه و کاره ساته جه رگبره هه موو کورديکي به شه رهي خه مناک و تازه بار کرد. به تاييه تي دلي مني به ناسور نه نگاوت. ناسوريک که بوته تيراوي و ئيستاش

هروه بن ددهاتهوه و هه لدهاتهوه و بیگومان سارپژ نابین و له گه لم دیتته بن گل.

من پیشه وام له دلوه خوش دهویست. به رابه ریگی دلسۆز و ژیرم ده زانی، به کوردیکی پاک و چاکم ده ناسی و به موسلیحیکی به کجار گه وره و مه زیم ده زانی. ده مزانی نه ته وه کی خۆی چند خوش ده وی و چهندی پین خوشه خزمه تی بکا. چند به ناواته وه بوو کورد بگاته پیزی نه ته وه به خته وه ره کان. زۆرم هیوا پین بوو گه له که مان به په له به ریته پیش و لاته که مان زوو ناوه دان بگاته وه. له و ماوه کورته شدا ده زانین چهندی خزمه تی به که لک کردن. به پراستی مه رگی پیشه و نه ک هر بوو نه ته وه کی کورد به لکه بوو جوولانه وه کی نازاد یخوازی و دژی ئیمپریالیستی سه رانسه ری ئیران زیانیکی گه وره بوو. ده ریایه ک زانست و نه دهب، ده ریایه ک فیکر و بیر، به دهستی زۆرداریکی سه ره پۆ و نه زان وشک کرا و له ناوچوو.

سپ پۆژ پاش شه هیدبونی پیشه وایانی پۆژی سیزده به دهر - قه لفرم بوو کرد و له گه ل پیاویکی هه ژار و هاوالیکی زۆر به نخچی حیزی به ره و کوردستانی عیراق وه پین که وتین. به دوو پۆژ و دانیک سنورمان په راند. له و به ری جوگه وه بازیم دا نه و به ری جوگه به پوالت هیچ فه رقیتم نه هاته پیش چاو. به لام له واقیعدا سنووری سیاسی ولاتیکم په راند بوو و چوو بوومه ولاتیکی دیکه. گه یستمه شاری قه لادزه، وه نیو بازار که وتم و نه که وتم به به رگ و لییاس پۆلیس ناسیمی زانی له و دیورا هاتووم. پیلیمان گرتم و خه ریک بوون تیکمه وه پینچن. به لام مه لایه ک و حاجیه ک بپن نه وه کی بمناسن بالیان به سه ردا کیشام و نه جاتیان دام. نه قله که راست له من پووی دابوو له ترسی ناگر په نام بوو مار بردبوو. مه لا پینی خوش بوو بمناسن. منیش له گه ل نه وه شدا پیم خوش نه بوو که س بمناسن و ناوی خۆم به که س بلیم خۆم پین ناساند. دیاروو مامۆستا منی له دووره وه ده ناسی. نه و شه وه کی زۆری حورمه ت گرتم و له حوجره کی فه قییان نووستم و به یانی بوخوی وه پیشم که وت و بردمی بوو گوندی گردبوداغ. من به هیوا بووم سو راختی هه ژار و زه بیچی و قزلجی و دلشاد بکه م و قسه کی خۆمان بپن له دلی خۆمدا وام دانابوو یک بگرینه وه و سه رله نوئی ده ست به کاربینه وه. دیاره نه و قسه م به مامۆستا عه رز نه کردبوو، به لام پیم گوت ده ده مه وی ناواله کانم ببینه وه. مامۆستا گوتی جارئ پوویار زۆرن و سوار نین و بیجگه له وه نه و کوردانه کی ئیره که هاتبوونه ئیران هاتوونه وه و دانگه ریزه ده که نه وه بوو لای شاران و پۆلیس ناماده کی هیه. جارئ ماوه یه ک لیتره به تا ولات که میک نارام ده بیته وه. هاوپییه که م نارده وه و بوو خۆم دهستم کرد به خۆیندن و سه رله نوئی بوومه وه فه قن؛ زۆر چاکم ده خویند. هه م خۆم ده خافلاند و وه ره زی خۆم ده شکاند و هه م ده مویست نه وی له سووریم دۆراندوو.

له کایه‌ی تڼ هه‌لبێنمه‌وه. هه‌یشتا لاو بووم و نه‌گه‌ر خوێندبام ده‌متوانی شتی‌ک بکه‌م. به‌لام خوێندنه‌که‌م زۆری نه‌خایاند. بیستم وه‌زعی ئێران ئازام بۆته‌وه و ده‌ستیان له‌ خه‌لک گرتن هه‌لگرتوه‌وه و لێکم داوه‌ پاش نه‌وه‌ی لێره‌ش هه‌ر قاچاغم و ناوێرم بکه‌رێم بۆ سه‌رێک له‌ ولاتی خۆمان نه‌ده‌مه‌وه؟ نه‌گه‌ر زانییم ده‌حاوێمه‌وه نه‌وه‌ هه‌ر له‌وێ خۆم چه‌شار ده‌ده‌م. به‌تاقی ته‌نێ بووم له‌ کورێستانه‌ خۆشه‌کانی کوردستان کرد به‌نیو چادر و هۆبه و گول و گولزاراندا که‌پام. شه‌نگه‌بیری کێل گه‌ردنم دین. له‌و که‌شت و که‌پانه‌دا بووم که‌ پارچه‌ شی‌عری به‌هاری کوردستانم گوت، که‌ بۆخۆم ئیستاش زۆرم خۆشده‌وێ و به‌شاکاری ده‌زانم. ژاندارم و پۆلیس له‌ هیچ کوڤ تووش نه‌بووم و بێ سه‌ده‌مه‌ که‌ یه‌شتمه‌وه‌ گونده‌که‌ی خۆمان.

پاوه‌ستام تا شه‌و به‌سه‌ر ده‌ستاندا هات و به‌تاریکی چوومه‌ مائێ. یه‌کسه‌ر چوومه‌ پشت ده‌رکی ژووری بابم. بۆ یه‌که‌م جار له‌ ژیاندا خۆم گرت. چونکه‌ بابم خۆ له‌ خه‌لک گرتن و گوڤ له‌ قسه‌ی خه‌لک هه‌لخستنی زۆر پێ ناخۆش بوو. ته‌نانه‌ت ژنی مائی ئیعه‌ له‌ ترسی بابم قه‌ت نه‌یان ده‌وێرا شه‌مۆله‌ بگره‌وه‌ که‌ نه‌وده‌م له‌ لادیدا زۆر باو بوو. له‌ دزی ده‌رکه‌وه‌ دیتم بابم به‌حه‌واوه‌ پاوه‌ستاوه‌ و له‌گه‌ڵ نه‌و پیاوه‌ی که‌ له‌گه‌ڵم هاتبوو بۆ کوردستانی عێراق قسه‌ ده‌کا و پێی ده‌لێ پۆله‌ پێم بلێ له‌ کوڤیه‌ بۆخۆم پیاو ده‌نێرم. ئه‌ویش ده‌لێ دوو پۆزی دی بۆخۆم ده‌چم و ده‌یه‌ینمه‌وه. قه‌ولم پێداوه‌ جیگا و شوینی ئه‌و به‌که‌س نه‌لێم. بابم که‌میک به‌تووڕه‌یییه‌وه‌ گوتی چۆن به‌منیش نالێی. گوتی نه‌خه‌یر به‌تۆش نالێم؛ به‌دایکیشی نالێم، قه‌ولم پێداوه‌ و قه‌ولی خۆم ده‌به‌مه‌ سه‌ر. ماندوویی پێگا و کوڤه‌ره‌ی غه‌ریبی و لێ قه‌وماویم له‌بیر چۆوه‌ و له‌ دلی خۆمدا گوتم چۆن زه‌حمه‌تکێشانی کورد کوڤی وایان لێ په‌یدا بووه‌؟

به‌لێ زۆر قاره‌مانی وا له‌ خه‌باتی پزگاریخواری گه‌له‌که‌ماندا هه‌ن که‌ که‌ به‌شه‌ره‌فه‌وه‌ ژیاون و به‌شه‌ره‌فه‌وه‌ ده‌مرن و می‌ژووش له‌بیریان ده‌کا. نه‌و پیاوه‌، پیاویکی هه‌ژار و زه‌حمه‌تکێش و نه‌خوێنده‌وار بوو. له‌سه‌ره‌تای کۆمه‌له‌وه‌ به‌په‌روایه‌کی قایم و ته‌واوه‌وه‌ هاتبووه‌ ناو کۆڤی خه‌بات و بێ نه‌وه‌ی خۆی پانێ خه‌زمتی زۆر گه‌وره‌ی کردبوون و که‌سیش باشی ناناستن و منیش لێره‌دا ناوێرم ناوی به‌رم. چونکه‌ نازانم ماوه‌ یا نه‌ماوه‌ و ده‌شزانم نه‌گه‌ر مابێ تووشی ده‌ردی سه‌ر ده‌بێ.

چیدی خۆم پێ پانه‌گیرا و چوومه‌ ژوورێ. دایکم و بابم و کابرا واقیان و پما. دایکم نامبازم بوو و تیووپی ماچ کردم. به‌لام بابم نه‌و بابیه‌ی که‌ قه‌ت پووی نه‌دامن و له‌به‌ر

هیچ کاره ساتیک نه ده چؤما و به مه تانهت و خؤپاگری له ولاتدا ناوبانگی هه بوو و هه تا ما په کمان جگه ره مان له کن نه کیشا و بی نیجازه دانه نیشتن. خؤی پی پانه گیرا و به لوزه وه و فرمیسکی له چاو هاته خوار و هه تا ماوه یهک هیچ قسه ی بؤ نه کرا. دوايه بؤ یه کم جار و ناخر جار له ژياندا به خیرهاتنی کردم و گوتی چاک بوو هاتیه وه. نه وه له دوام ده ناردی عه فوی عمومی بؤ عه شیره تان ده رچوه. راسته نیتمه عه شیرت نین. به لام خه لکی گوندین و ده توانین له وه دهرفته که لک وه رگرین. مالی دنیا م زوره و نیستا هه مووشت به به رتیل ده کړی. جارئ ماوه یهک له مالی دانیشه و هاتوچؤی شار و باران مه که تا بزاین دنیا چی لی دئ.

له مالی دانیشتم و چ باس نه بوو ورده ورده خه لکیان به ردا. منیش ده ستم کرده وه به جووت و گا و نازه لداریه که ی خؤم و هاتمه وه سهر حوولله مه ره سئ. حیزی توده ی ئیران به ناشکرای خه باتی ده کرد و پؤژ به پؤژ کومه لانی خه لکی ئیرانی زیاتر لی کؤ ده بوونه وه. له پؤژنامه کانی خؤیدا ئیمپریالیزم و کؤنه په رستی به توندی ده کوتا و تینؤری زانستی بلاو ده کرده وه.

حیزی دیموکراتی کوردستانیش که م که م بووژاوه و کادره لاهه کانی ده ستیان کرده وه به خه بات. پیاو هه ق بلئ حیزی توده له وه سه رده مه دا له بووژاندنه وه ی حیزیدا پؤلیکی باشی یاری کرد. ته نانهت له پاراستنی ناوی حیزیدا. چونکه هیندیک له لاهه نازادبخواز و کم نه زمونه کان خه ریک بوون ناوی حیزب بگوپن و بیکه نه کومه له ی کومونستی کوردستان و وهک بیستومه به پړیوه به رانی حیزی توده مانع بوون.

ژماره یهک نیشتمان بلاو بؤوه که یشته ده ستم و هؤمیدم په یداکرد که خه باته که مان په ره بگریته وه. هه رچند راپورتیان لی دام که له نووسینی نه م گؤواره دا ده ستم هه په و بریکیان نه مبر نه ویهر پیکردم و به خوی ده ستیگیشیان به یال و بزیدا هینام و پوول چایه کیان لی نه ستاندم. به لام نه وه چوو و رابرد نه مزانی له گوی چاپ کرا و هر به شپوه نووسین نووسره کانم ناسین. ژماره یه کیش ریگا ده رچوو و پیم که یشت. په کیک له نووسره کانم دیت و به لیتی هاوکاریم پیدا، به لام به داخوه نه ویش تیداچوو.

له پؤژی ۱۵ ی رپبه ندانی ۱۳۲۷ ناسری هه خراایی له دانیشسگای تاران شای وه بهر ده مانچان دا تۆزکالیکی دم و لئو و پشت پووشاند. نه و تاوانه یان هاویشته سهر حیزی توده و نیجازه ی په سمی کارکردنی نه و حیزبه یان هه لوه شسئانده وه و رابه ره کانیان گرتن و ده رکی پؤژنامه کانیان داخستن و له سهرتاسه ری ئیراندا حکومه تی نیزامی دامه زدا.

نه و هـ زه بړیک بوو که به نه خشه ی ئیمپریالیزم و به ده سستی کوننه پهرستی وه جوولانه وه ی
پزگار یخواری ئیران که وت.

به لآم زوری پئ نه چوو پوژنامه کانی حیزبی توده به نه پئنی ده رجوونه وه و رابه رانی حیزب
توانیان له زیندان رابکن.

سهیر نه وه بوو پاش پووخانی کوماری مه هاباد من یه که م جار دوو پوژ پیش واقعیه ی
دانشگا و پیرابوم به ناشکرایي بچمه مه هاباد و به پوژی پروناک بگه پیم که نه و پووداوه له
تاران قوما و له مه هابادیش ده ستیان کرده وه به خه لک گرتن. ناچار منیش خوم شاردنه وه.
له و خوشاردنه وه دا شیعریکی زور باشم له ژیر عینوانی «ژوانی ناغا» دا گوت که به داخه وه
خوم نه مموه و تکا له و که سانه ده که م که هه یانه بیپارین و نه گه ر کرا بوم بنیرن. سالی
۱۳۲۷ سالیکی یه کجار تووش و شووم بوو. من به عمری خوم زستانی وا سه ختم له
ولاتی خومان نه دیوو. پازده پوژی پایز مابوو به فریکی نه ستور و وشک باری. یه ک نوا
له هه موو جیگایه ک له میتریک پتر بوو. وشکه به ند و سه رما و سایبکه ی به دوا دا هات و
یه کسه ر بوو به پوو، به فری دیکه شی به سه ردا بارین، پئ و بان گیران، قات و قری په یدا
بوو، ئاو وشک بوون و خه لک ناچار بوو به فر بتوینته وه و بیخواته وه. نه وت و ئاوردوو
وه گیر نه ده که وت. ئاژه ل و مالآت قرانی کرد. په پسته پزین و نه وه نده گنخان و گرانییه کی
زور به سامی به دوا دا هات.

من بوخوم له نه زمونی پیاویکی دنیا یدیده و کونسال که لکم وه رگرت و توانیم به شیکي
زور له ده غلودانی خومان له پزین و زایه بوون پزگار بکه م.

به هار درهنگ بوو، هه وا گه رم بیوو. به لآم به فر ئاره قیسی نه ده کرد. پوژیک چوومه
مزگه وت ته ماشام کرد پیره پیاویک به ته نن له ته نیشست سو به سارد و سپه که هه لکورماوه.
هه ر منی دیت گوتی: مندالی نه و زمانه ئیمه یان پئ خه رفاوه. گوتم مامه گیان چ قه و ماوه؟
گوتی: به سه ری تو نه وه چند پوژه به وه هه تیوه گیزانه ی خوم ده لیم بچن به فری سه ر
په پسته که مان کون بکن گویشم ناده نن. گوتم جا بو کون کونی بکن؟ گوتی بو
توش نازانی؟ گوتم نه وه لآل. گوتی بیلامنی که سال درهنگ بوو هه رد گه رم دادئ و هه لمی
ده کا. به فریش نایه لن هه لمه که بیته ده ر و له ناو خویدا ده گه پئته وه و ده غله که ده سووتئ.
نه گه ر کون بکری هه لمه که ی دیته ده ر و ناسووتئ. قسه ی مامه پیره م به دلپه وه نوسا،
چند پوژان پیاوم هه لگرتن و چوومه زک به فر کون کردن.

هه وا خو ش بوو، به لآم کاره که زور گران بوو. به فره که نه وه نده په ق بوو به لوسه کون

نه ده کرا. به لآم پاشان تیگه یستم په نندی پتیشینیان چند پاسته که گوتوویانه (دهستی ماندوو له سر زگی تیره). به شی زوری ده غلی ئیمه نه و سالی نه پزی و نان و توی خویمان بو.

نه و سالی له هیچ کوئ ده غل نه بو. نه و جووت به ندانه ی زوی ناویژه مان به دهسته وه بو، هر زن و گه نمه شامیان چاند و نیوه نانیان پیدا کرد. منیش هر زن و گه نمه شامی زورم چاند و به ره میکی باشیان دا. به لآم له گونده که مان هیچ داهاتمان وه گیر نه کهوت، چونکه بوخویان هیچیان نه بو تا به شی ئیمه بدن.

بو زستانی داهاتوو گرانییه کی به سام سه رانسری ئیران به تاییه تی کورده ستان و نازه ریا بجانی داگرت. ده غلی فروشتن هر نه بو، هه شبا له کپین نه ده هات. هیچ شتی تریش دراوی نه ده کرد. دوو مه پی داشتی پووته گه نمیکه نه ده کرد. که ویژه گه نمیان به جووتیکه که لی خاوی نه ده دا. هاواری سه رومال بو، برا ناوپی وه سر برا نه ده دا. به لآم من نه مدی و نه مبیست له کوردستان که س پاسته وخو له برسان بمرئ، هر زن و گه نمه شامی خوولاتی و گه نم و جو و خورمای عیراق هویمان داوه.

له گه ل نه وه شدا ده زگای ته بلیغاتی پادشایه تی ئیران له و سالانه دا شه و پوژ و وهخت و بی وهخت په لاماری ده برده سر ده ولته تی شوووه ی، نه و ده ولته وهک جیرانیکه باش و دلسوز گه نمیکه زوری دا به ئیران. نه ویش چ گه نمیک به پوچی پیوای پنده که نی. به هاتنی نه و گه نمه خه تر که م بووه و قاتوقری له شاران نه ما.

ده ولته له دابه شکردنی نه و گه نمه دا دیهاتیشی له بیر نه کردبو و له پووی شوناسنامه میقداریکی گه نم بو هر خیزانیک دانابوو. به لآم ده بوو ناغا به قهرزی سه رخرمان وهری بگری و سه نه د بدا، جا به سه ر خه لکی گونده که دا دابه شی بکا. ناغا کان گه نمه که یان به زیاده وه وهرگرت و وهک پیوای چاک له پیش چاوی کاربه ده ستانی ده ولته به سووت و سه له م خوړه کانی شاریان فروشت و دراوه که یان نه خد و پوخت له تنکه ی گیرفان قایم کرد. نه وان نه نگران، سووت خوړی شار قازانجیان کرد، سمیلی پیوای ده ولته چه ور کرا و نه وی له و ناوه دا هیچی پی نه برآ هه ژار و نه داری لادی بو.

له به هاردا خه لکی دیهاتی نازه ریا بجان له حالیکدا که وهک خه زه لی پاییز له برسان هه لده وه رین و پیو ناگری بو تی به رده بوون به کوردستان وه ربوون.

که لی کورد جاریکی دیکه ش پیاووه تی و نان بده یی و میوانداری خو ی نیشان دا. هر دهسته یه ک پووی له هر ناوه دانیه که ده کرد، خه لکی نه و ناوه دانیه به پیریانه وه

دهچوون و ژه ميکيان تير دهکردن. زور مالي وا هه بوون نو ژه مه بو خويان هيجيان نه دهخوارد و دهيان دا بهو ميوانه رهش و پووت و برسي و خوړيتانه. ژاژ و په نير و لورک تاييه تي نووان بوو. مالي زور له چهر و پيسکه نه با نو سالي بزقي بو نه گيرا.

نه گه رگه لي کورد بزخوي له وه زعيکي وادا نه بوو بتوانن ميوانه کاني خوي باش به خيتو بکا، که به هار کامل بوو نيشتمانه که ي، کوردستاني رهنگين و بزوين باوه شي دايکانه ي بو نو و برسي و ره شوپووتانه، بو نو لاواز و له جهرانه، بو نو و ليقه و ماو و دهر به دهرانه کرده وه. له نواله زه نو يره کانيدا سفره ي نيعمه تي به هه لز و مه ندوک و بيزا و کارگ و کورپاده و زره مه ندي و سيوه لووک و وينجه کيويکه و که نگر و پيوس و نه سپنک و ناله کوک و دوي و ترشوکه بو پازاندنه وه.

به لن ديتم له چهرخي بيسته مدا، له و چهرخدا که نينسان نه تومي شکاند، پاردي دروست کرد، ته نانه ت مانگي داگير کرد، نينسانيش وهک ناژول و ولسات له کيو و که ژ بله وه پي. ده مديتن به گياخواردن بايان ده کرد. به لام نه دهمردن.

نهو ميگه له شپزه و سرهگردان و بن شوانه به چيا سره که شه کاني کوردستاني نيواندا هه لکشا و گلويکي نو و گيايانه ي هه لپساند و خوي پي تير کرد و شوپووه بو گهرمه سيوي کوردستاني پي خير و به ره که تي عيراق و ورده و دره دانگه ريژه ي کرد تا به سر خير و خوشياندا که وت. له وي که وته فرهعانه. ده غلوان فرهيکه ببوو، خانه خويش هر کورد بوو، به دل بوو، به به زه ي بوو، نينسان بوو و دل سوژانه ميواندري کرد و به خيوي کرد.

من له و ماوه ي نو و گرانيبه دا پياوه تي نه وتوم به پياوي نه دار و زه حمه تکيشه وه ديتن که به راستي مايه ي شانازي نينسانيه ت بوون. به لام به داخه وه کاره ساتي زور دلته زين و ديمه ني زور درزيويشم ديتن. من به چاوي خوم ديتم نينسان له برسان مرد. من نينسانم ديت له بهر موحاجي خهريک بوو نووري چاوي خوي به تارد سه ودا بکا و هه روه ها زور حه يواني دوپويي وام ديتن به پوهالته نينسان بوون که چي له و وه زه ناله باره بو ناخيني گيرفان يا دامرکاندي هه وه سي خويان که لکيان وه رگرت.

پوژيک له بن ديوارکي خوارو خيخ خوم له بهر به پوچکه هه لختبوو و چيلکه م له هه ردي ده وه ژاند، هيشتا خا که ليوه بوو ولات نه خه مليبوو. بيرم له حالي نو و خه لکه هه ژاره ده کرده وه، چه ند مندالي دي هاتنه لام يه کيان گوتي: فلانه که س خه ريکه ژن بيتن. نو و فلانه که سه پيره پياويکي دلره ش و کونه گزيړيکي به دفه پ بوو. که س کچي نه ده دايه و بي ژن ماپوه. پيکه نيم و گوتم: ناي له و درويه! مندال تيکرا وه جواب هاتن، به په له په ل و

سویند و قوران خواردن گوتیان درؤ ناکه یین. نه وه خه ریکه کچی نه و کابرا حه جه مه بکریئ
و له خۆی ماره بکا. ماشاللا جوانیشه.

- چی چی؟ بیکریئ؟!

- به لئن، به لئن، بیکریئ و له خۆی ماره بکا.

وهک فیشهک له جیتی خۆم ده ربه پریم و مندال که وتنه شوینم. که چرومه حه وشه ی
کابرا، دیتم بوخۆی له سه ر کورسییه ک دانیشه توه و لاقی هاویشه توه سه ر لاق و هه روا
بزه ی سمیلانی دئ. پیره پیاویکی که له گه ت و ته ژه و وشک و په ق، به لام به دارو یار له بن
دیوار هه لئرووشکاوه و چوار مندالی په شوپووت و کز و له جهر له ده دورو به ری که وتوون.
کچیکی بالابه رز و نه سمه ر و چاو و برؤ جوان، به لام له پولاو زیش پالی وه کوله که ی بیلاکه
داوه. چاره پشی و نه گه ت له و دیمه نه ده باری.

- ها کوخا! نه وه چیه؟

- قوربان چت لئ وه شارم نه و کچه م له و پیره مه شه دییه کریوه.

- کریوته؟ به چه ند؟

وه للا قوربان به گران، به پوو تیک ئارد. (زه رده خه نه به کیشی بو کرد).

ئاگرم له جه رگ به ریوو، مچورکیکم له به ری پیوه هات و له توقی سه رم ده رچوو، به ری
چاوم تاریک بوو خه ریک بووم به گز نه و پیاوه دلره شه دا بئیم، به لام پیشم خوارده وه، خۆم
پاگرت و له مه شه دیم پرسى: نه و کچه بو ده فرۆشی؟ ملی به لاوه نا، هه ناسیکی ساردی
هه لگیشا، ئاوی له چاوی گه را و گوتی: دایکی دوو پوژ پیش له برسان مرد. بوخۆشی
که نه فت بووه و هه ریینا سلار بووه. دهستی بو لای منداله کان پاداشت و گوتی: نه وانه ش
برسین. بۆیه ی ده فرۆشم تا بوخۆی له برسان نه مرئ و نه وانه ش بژوی چه ند پوژیکیان
هه بین. سه ریه سه ر به زئیم نه ده دا و ئیستا به ئاردی ده فرۆشم.

له کچه که م پرسى: تو به و کاره رازی؟ میرد به و کابرایه ده که ی؟ فرمیسکی به چاوه
جوانه کانداهاته خوار، به شه رمه وه گوتی: «نینم ئوشاقلار ئاچدار». - چ بکه م منداله کان
برسین - گوتم نه گه ر خیرۆمه ندیک نه وه نده ئارد بدا به باوکت هیشتا حازری میرد به و کابرا
پیره بکه ی؟ به بیتزارییه وه گوتی: «بوخ وه للا» - نه به خودا -.

له و که یین و به یینه دا ژن و مندالی ئاوه دانسی ئاپوره یان له ده وری من دابوو. له
قسه کانمان نه ده گه یشتن. نه قله که م له سه رپا بو گئیرانه وه، ژنه کان تیگرا گوتیان: نه یه رۆ،
چ خیر بوو کافرستانییه؟ گزیره پیره یان تف باران کرد و هه موویان به غار چوونه وه

مالی خوځيان. ټينساننښت گهيشته نهوپهړي، دهوله مه ند و هه ژار کس به دهستي به تال نه گه پاره. هه ريه که له قدهر خوځيان، نان، کوليزه، ناردي گنم، جو، گنمه شامي، هه رزن، ماش، توک، نيسک، ته نانت برينج و پون و جلکه کونيان له گه ل خوځيان هيتابوو.

زگي منداله کانين تير کرد و تووره که ي مه شه دييان ناخني. نه و هخته من له خوځيان گريام که ديم منداله قوشمه کاني دي که له سر دوو شايي ميشين و جگين و شير و خهت سهري په کترييان ده شکاند، به په له پهل و هه له هه ل زارکي کيسه په پوکانين ده کرده وه و هه رچي قهره پوولي هه يانبوو له مستي پيره مه شه دييان ده کرد و بوخوځيان مافنگي ده مانه وه.

ههستي ټينساني نه و کيزه کوردانه ناواتي شه يتاني نه و ديوه زمه بله وه زه ي کرده بلقي سر ناو که قرمي له و کچوله بين دهره تانه خوځ کردبوو. باربووي نه و ټينسانه ساکار و پاکانه چنه نه وه نده ي نه و نرخه سوو که نه و گورگه پيره ده يو يست نه و به رخوله بين نازاره ي پي بکړي چنه دلخوش بووم که به هه مووان نه مانه پيشته له گونده خونچيلانه که ماندا ټينسان به نارده سو دا بکړي.

تهنگانه به ريان کورته. گراني دوايي هات. قاتوقړي ته واو بوو. خه لک که و ته وه سر کار و کاسبی. به لام زور که س له برسان مردن، زور پياو له پياو هتي که و تن، زور مال له مال بوون، زور که س له سر ساجي عه لي دانيشتن و زور ناکه س پيگه يشتن. زور گيرفان ناخندران. زور کوشک قوت بوونه وه و زور مافووره پاخران و زور ماشين کپردان.

له ولاتيکي بي سه ره وبه رده دا، له پيژيم يکي کوني دهره به گايه تيدا هه ميشه به لاي ته بي عت زولم و زور و خراپه و دزي و ده سدر يژي پياو خراپانيشي له گه له.

نه و پووداوه ناخوشه زوري کار کرده سر ههستي ناسک و شاعيرانه ي من و هه روه ها زوريشي ته نسير کرده سر وه زعي نابووري و کومه لايه تي و ته نانت سياسي کورده واري. وه زعي خراپي نابووري و کومه لايه تي و سياسي ولات و نه داري و ده سته کورتي زور به ي خه لک و زور داري کار به ده ستاني ده ولت و تاوان و خه يانه تي چيني ده سته لاتدار بوو به هوي راپه رينيکي فيکري بي وينه ي زه حمه تگيشاني کوردستان و هه ست به مه سئوليه تکردي پوونا کبيراني شوپشگير و له خزبور دوي نه ته وه که مان.

نه و راپه رينه فيکرييه و نه و هه ست به مه سئوليه ت کردنه بوون به هوي نه وه که چيني چه وساوه و توژي پوونا کبيری کورد زور له جاران به بپواتر و ناماده تر له ده ور به ي حيزي ديموکراتي کوردستاندا کو بينه وه. پاش پووخاني کوماري مه هاباد قهت وه ک ساله کاني

۲۹ و ۳۰ و ۳۱ و ۳۲ هه لومهرجی له باری عهینی و زهینی بۆ خهباتی پزگاریخوازانهی گهلی کورد له کوردستانی ئێران هه لئه که وتوووه .

هه رچهند له و سالانه دا حیزبی دیموکراتی کوردستان له ژێر ته ئسیری حیزبی توده ی ئێراندا بوو و نه وه نده به ره و خهباتی چینه یه تی ده پزیشته که له خهباتی نه ته وایه تیدا که مته رخه می ده نواند و نه وه نده بۆ پوو خاندنی کۆنه په رستی و دامه زراندنی دیموکراتی له ئێراندا تی ده کۆشا که نه ستاندنی مافه په واکانی گهلی کوردی له پله ی دووم داده نا، به لام دیسان به پشتیوانی چین و توێژه چه و ساوه کانی گهلی کورد پشت نه ستوو ر بوو .

من هه رچهند به پیتی توانای خۆم له و خهباته دا به شدار بووم . به لام له بهر نه بوونی چاپه مه نی کوردی نه متوانی هونه ره که م وه ک پیویست له پزگای خزمه تی گه له که مدا له کار بیتم . له و کاته دا که پزژنامه کانی فارسی به نه هیئتی بلآو ده بوونه وه و پۆلیس نهیده توانی بیان دۆزیتته وه، بیگومان ده شکرآ چاپه مه نی کوردی بلآو بیته وه . به لام به پزیه به رانی ئه و سه رده می حیزب له بهر بی نه زمونی ئه وه یان به لاره گرینگ نه بوو .

ئه وده می ش پروام وابوو و ئیستاش هه ر له سه ر ئه و به وایه م که ده بی زه حمه تکیشانی کورد به زمانی خۆیان بدوینین و ده بی پوو نا کبیرانی کورد به زمانی ساکارترین ئینسانی کورد مه سایی سیاسی و کۆمه لایه تی بنووسن و کۆمه لانی گه له که یان پزینۆینی بکن . به پاستی هه م له باری خزمه تکردن به زمان و نه ده بی کوردی و هه م له باری پوو نا ک کردنه وه ی بیروپای سیاسی چینه چه و ساوه کانی کوردستان هه لیکی گه وره مان له ده ست دا .

حیزب و پزخراوه سیاسییه کانی ئێران به تایبه تی حیزبی توده ی ئێران و جه به ی میلی و پیاوه ئازادبخوازه سه ره به خۆیه کان خهباتیکی پزکوپزکیان ده ست پزکردبوو . پزژنامه کان حه قایقیان پوون ده کرده وه و تاوانه کانی پزژیم و گه نده ل فیلی ئیمپریالیزمیان ئاشکرآ ده کرد . کۆنه په رستی له میژینه ی ئێران پزژ به پزژ پاشه کشه ی ده کرد و سه نگره کانی لئ ده ستیندان . ده وله ته کانی ده ستکردی ئیمپریالیزم و نوینه ری کۆنه په رستی خۆیان نه ده گرت و یه ک به دووی یه کدا ده پوو خان . په زم ئارا نه فسه ری به میز و به ده سه لانی ئه رتشی ئێران وه ک ئاخیرین تیری ته رکه شی کۆنه په رستی هاته سه ر کار . به لام بیگومان نه گه ر نه شکوژبا نهیده توانی به ری لافوی به ته وژی خهباتی ئازادبخوازان بگری و قازانجی شیرکه تی نه وت بپارزین و ده سه لانی ده رباری کۆنه په رست و سه ر به ئیمپریالیزم بینیتته وه سه ر ده قی جارن و ئه ویش هه ر تیدا ده چوو و میژووش پزگای خۆی هه ر ده پز .

خهباتی شیلگیر و بی وچانی گه لانی ئێران نیشتمانپه روه ری به ناویانگ دوکتور

موسه ديقی هینا سهر کار. نو پیاووه به جهرگ و نه به زه خه باتی گه لانی ئیرانی ژیرانه رابهری کرد و توند به گز ئیمپریالیزمدا چوو. سه نگره کانی یه کیهک پښ به تال کرد تا به جاریکی پشتی شکاند و نه وتی ئیرانی میلی کرد و دهسته لاتی شومی شیرکه تی نه وتی ئینگلیسی له ناو برد که له میژسال بوو وهک دهوله تیکی گچکه و به هیژ له ناو دهوله تی بی هیژی ئیراندا ره گی داکوتابوو.

به برپوای شه خسی من نه و پیاووه مه زنه هه له یه کی میژووی کرد، نه ویش نه وه بوو نه وه ندهی به گز دوژمنی دهره وه دا چوو به گز دوژمنی ناوځودا نه چوو. نه و که سه ی له پوژی ۳۰ پووشپه پری ۱۳۳۱ دا نه و فیداکاری و گیانبازی و پشتیوانییه ی له گه لانی ئیران دیبو نه ده بوو به سهر کونه په رستییه وه بچن و ده بوو په گورپه شه ی دهریه یښ. کونه په رستی له هه موو شوینیکی جیهاندا بۆ پاراستنی دهسته لاتی خوی دهست له هیچ تاوانیک ناگتیرپته وه. بۆیه ده بیڼ نازادیدخوازانیش له دهره تی نه وتودا دهستی لښ نه پاریزن. دهی توانی هر له پوژه کانی پاش ۳۰ پووشپه پری ۱۳۳۱ دا شوینه واری کونه په رستی له ئیراندا نه هیلی و نه وه نده ی بی هیژ بکا که نه توانی راست بیته وه و سهرله نوی وهک داردهستی ئیمپریالیزم بیته وه سهر کار.

به دریزایی حکومتی ۰۰ کتور موسه دیق کونه په رستی له ئیراندا به ره و که م هیژی ده چوو و له هیندیک جیگادا ته واو بیڼ دهسته لات بیوو. به لام به داخوه له کوردستاندا هه رچند هیژ و گورپی جارانی نه بوو هیشتا به ته واوی لښ نه که وتبوو. نهرته ش به پشتیوانی دهره به گه کانی خوولاتی زورچار به رهنکاری خه باتی گه لی کورد ده بوو و زه بری لیده وه شاندا.

جووتیاره کانی کوردستانی ئیران له سالی ۱۳۳۱ - ۱۹۵۲ دا له دژی زولم و زور و چه وساندن هوه ی دهره به گه کان رابه پښ و بۆ یه که م جار له میژووی کوردستانی ئیراندا ناته بایی چینایه تی گه یشته راده ی ته قینه وه و چینی چه وساو هی ولاته که مان بۆ ماوه یه کی کورت له به شیکی کوردستاندا توانی به سهر چینی دهسته لاتداردا زال بیڼ.

جووتیاره کان هر به هیژی خویمان توانیان له به ری فه یزولآب گیان و چومی بۆکان و چومی مه جیدخان و شامات و به شیکی محال بیڼ خوین پوژی و نازاردان و خراپه له گه ل کردن ناغاکان له گوندان دهریکه ن و به خاو و خیزانه وه له شاری بۆکانیان په ستیون و له ویشدا گه مارویمان بدن و به په له خه ریکی چه کداربوون بیڼ.

بیگومان نه گه ر له و سهرده مه دا رابه رایه تی حیزی دیموکراتی کوردستان دروشمی

خه باتی چه کدارانه ی هه لږگرتبايه و نه زمونی شوپشگيپانه ی هه بایه و جله وی نه و پاپه پینه ی به دهسته وه گرتبايه و چین و توپزه کانی دیکه ی بۆ یارمه تی و پشتیوانی جووتیاران هان دابایه، نه و پاپه پینه زۆر زوو ده بوو به ناوه ندی شوپش. شوپشیکي په سن و بهرین، شوپشیکي سه رانسه ری کوردستان و له وانه بوو زۆر زوو بتوانی مافه په واکانی گه لی کورد له چوارچپوه ی ئیرانیکی دیموکراتدا بچه سپینتی و جووتیارانی کوردستان پرگار بکا. داخی گرانم نه و هه له له باره و نه و دهرغه ته باشه که لکی لی وهرنه گیرا. بی نه زمونی خۆمان پتر له هه موو هویک شوپشی کوردستانی ئیرانی وه داخواست. چین و توپزه کانی دیکه ی کوردستان یارمه تی پاپه پینی جووتیارانی کوردستانیان نه دا و دهستیان له سه ر دهست دانا.

سه رتیپ موزه فه ری فه رمانده ی تیپی مه هاباد به سوپا و له شکر و تانک توپه وه به هاواری دهره به گه کانه وه چوو و پاپه پینی جووتیاران و وه زریزانی زۆر بی پهمانه و به توندی سه رکوت کرد.

دهره به گه کانی فه یزوللابه گی و دیبوکری به پشتیوانی نه رته ش و یارمه تی قوله ناغاگانی محال و شارویزان له وه زریزان وه خۆکه وتن. لییان دان، دهریان کردن، تالانیان کردن و کوشتیان و لاشه ی دهیان وه زریزی شوپشگيپ و تیکۆشه ریان به چۆمی بۆکان دادا. حکومه تی نیشتمانی موسه دیق نه ی توانی پیشی نه و تاوان و جینایه ته ناشکرایه بگری. حیزبی توده ی ئیران به وه موو هیزه ی که نه و سه رده می هه بیو نه ی توانی نه و پاپه پینه بپاریزی و بچووکتیرین یارمه تی پی بگه یه نن.

جاریکی تر به چاوی خۆم تیشکانی په سه نترین پاپه پینی گه له که م دی. نه گه ر گوتم په سه نترین پاپه پین پیتم وایه به هه له نه چووم، چونکه نه و پاپه پینه له ناو زه حمه ت کیشترین چینه کانی خه لکی کورده واری و له خۆوه هه لقولیبو. یه ک دوو که س نه بی نوینه ری هپچ چین و توپزیکي کوردستان ته نانه ت ورده بۆرژوازیشیان له گه ل نه بوو. راسته به شی زۆری نه و وه زریزانه نه ندایه به وه فای حیزبی دیموکراتی کوردستان و دوستی به ئیمانی حیزبی توده ی ئیران بوون. به لام به داخه وه پاپه رایه تی حیزبی دیموکراتی کوردستان درهنگ جوولایه وه و نه ی توانی نه و پاپه پینه په سه نه به چاکی به پیوه به ری. بیگومان نه گه ر نه و پاپه پینه باش پاپه ری کرابا له و کاته دا که کۆنه په رستی له وپه پی بی هیزیدا بوو زۆر زوو ده ی توانی هه موو کوردستان به نیتته وه و بییته سه ره تای شوپشیک که پیتم وایه دریزخایه ن نه ده بوو.

له سالۍ ۱۳۳۲دا خه باتی گه لانی نئیران به پاره رایه تی موسه دیق سه رنجی دنیا ی بۆ لای
خوی پاکیشا و موسه دیق به یه کهم شه خسی سال ناسرا.

خه باتی حیزی دیموکراتیش باریکی له بارتیری به خوی وه گرت و تا پاره یه کی زۆر پیشی
چه پره وی مندالانه که راست و راست به قازانجی کۆنه په رستی ته واو ده بوو گیرا.
منیش پاش چند سال تووشی لویکی پروناکبیر و تیکۆشهری کورد هاتم که چونکه
نازاد یخواز زکی شیلگیر بوو بپوای به چاره سه رکردنی مه سه له ی نه ته وایه تی هه بوو و له
زمانی یه که ده گه یشتین.

من له میژ بوو هاوارم ده کرد، بابه راسته پۆژنامه کانی سه به حیزی توده پۆژنامه ی
چاک و به که لکن (به راستیش وا بوون)، به لام دهردی ئیمه دهرمان ناکه ن. به شی زۆری
گه له که مان فارسی نازان و له مه بهستی پۆژنامه کان ناگا و له سه مه ساییل پرون نابیته وه،
به لام به داخه وه زۆرم گوڅ نه ده درایه و ته نانه ت چه پره وی و امان هه بوون که له عینی
نه خوینده واری و نه زانیدا گالته یان به و جۆره بیرو پوایه ده کرد و به ردیان له نه ژوتی
خویان ده دا.

نه و لاره له قسم گه یشت، ده سه لاتیشی زۆر بوو. بپیارمان دا پۆژنامه ی «کوردستان»
پۆژنامه ی حیزی دیموکراتی کوردستان یادگار و خۆشه ویستی پیشه وای نه مرمان سه ره نوڅ
چاپ بکه ینه وه و به زمانی ساکاری کوردی له گه ل زهحه تکیشانی گه له که مان بدویین و
له سه مه ساییل پرونیان بکه ینه وه. خه ریک بوو ناواتی له میژینه ی من بیته دی، که
به داخه وه کودیتای شووم و په شی ۲۶ی گه لویژ بۆ ماوه یه کی دوور و دریز لیکی جوڅ
کردینه وه و وه ک بابرده له هه ریه که ی بۆ لایه ک هه لداشتین.

نه و لاره تیکۆشهره پاش چند سال ناواتی منی هینا دی و توانی پۆژنامه ی کوردستان
چاپ و بلاو بکاته وه. چوار ژماره ی نه و پۆژنامه م پینگه یشت. به لام ژماره ی پینجی هه رگیز
نه گه یشته ده ستم، چونکه نه و که سه ی پۆژنامه که ی بلاو ده کرده وه به خوی و پۆژنامه که یه وه
گیرا و هه موو ژماره کانی له ناو چوون. من نه گه رچی زۆرم پڼ خۆش بوو له گه ل نه و پۆژنامه
هاوکاری بکه م و شتی بۆ بنووسم، هه لومه رجیکی نه هینی نه وتۆ له گورپیدا بوو که پڼ
پانه گه یستم هچی بۆ بنووسم.

زۆر شت له سه ره کودیتای په ش و شوومی ۲۸ی گه لویژ نووسراوه و گوتراوه و
دوپاته کردنه و یان لیره دا بڼ جییه. به لام چونکه نه و کودیتایه ته نسیری راسته و خوی
له سه ره ژیا نی من هه بووه و منیش یه کیکم له و که سانه ی وه بهر په لامار هاتم و زۆرم په نچ

و کوږه وهری و نازار دیت و گه لیکم زیانی مالی پیکه یشت و دهر د و سزام چپشت، ویستم هه روا به سه ریدا تینه په پم.

له پفراندومی موسه دیقدا هیزی کونه په رستی و هیزی نازاد یخوای زور باش پاده ی دهسته لاتیان دهر که وت، به تاییه تی له کوردستاندا، بۆ نمونه له شاری مه هاباد که دهنگدان نازاد بوو و وهک گوتم هیشتا کونه په رستی و نهرته ش که م تا کورتیک جووله یان مابوو، ته نیا دوو که س به قازانجی دهر یار دهنگیان دا، نه ویش وهک شاهیدیکي زیندوو ناگام لن هه یه لاییکي زور پاک و چاک له داخی چه پره وی نه نامیکي بئ که لکی حیزب دهنگی دا و پتر له پینج هه زار دهنگ به قازانجی موسه دیق درا. به ورا دیاره خه باتی دژی نیمپریالیستی چهندی پره گرتبوو. خه لک له میژبوو خه ریک بوو جیژنی دامه زرانندی حیزی دیموکراتی کوردستان بگری. که چی خواوراستان له پوژی ۲۵ ی که لایوژی ۱۳۳۲ دا جیژنه که یان بوو به دوو جیژن. له و پوژدها بوو که شا له بهر ته وژی شه پوژلی توو په یی خه لک خزی نه گرت و پای کرد و به ره و به غذا هه لات. له ویش نه گیرساوه و هه ی دی بۆ ئیتالیا. به راستی پوژیکي خوش بوو. دوکان و بازار داخران و خه لک پژانه ناو کووچه و خه یابان. بوو به هوپراکتشان و چه پله پیزان و سه ما و هه لپه پین. ژن و پیاو و گوره و بچوک له و زه ماوه نده دا به شدار بوون. کوپوونه و هه یکی گوره ی حیزی له مهیدانی شار کرا. منیش پاش پوو خانی کوماری کوردستان بۆ یه که م جار شیعرم بۆ خه لک خوینده وه. دیاره شیعره کانم به په له دروست کردبوو و له باری هونه ریبه وه زور باش نه بوون، به لام چونکه ئیلهام له خه لک وه رگرتبوو و بۆ خه لک بوون، دوو سهعات پی نه چوو گوره و بچوک و ژن و پیاو و مندالی شاره که مان سه ریبه ندی شیعره که میان ده خوینده وه و ده یانگوت (ده برؤ ئه ی شاهی خائن به غذا نیوه ی رییه ت بئ).

سه ی پوژان دهنگی دهوژل و زوپنا و تریقه ی پیکه نین و پمبه ی هه لپه پین له مه هاباد نه بپراهه وه. به لام به داخه وه نه م که یف و نه ههنگ و به زم و زه ماوه نده زوری درژی نه کیشا و پوژی ۲۸ ی که لایوژی ۱۳۳۲ کودیتای شووم و په ش و دژی گلی - دالیس - نه شرف - زاهیدی سووک و هاسان سه رکه وت. زاهیدی نه و نه فسه ره فاشیست و کونه په رسته ی که پوژگاریک به تاوانی جاسوسی ئالمانی نازی له لاین ئینگلیس و نه مریکاوه گیرا. ئیستا به قازانجی نه وان و دهر یاری کونه په رست رابه ری کودیتای به دهسته وه گرت و به سه رکرده یی ژماره یه کی که م له نه فسه رانی کونه په رست و دهر کراوی نهرته ش و دهسته یه ک پیاوخراب و که ته و کوشه و به پشتیوانی نیمپریالیزی ئینگلیس و نه مریکا توانی جوولانه وه ی نازاد یخوای په ره گرتوو و به ریلاوی ئیزان سه رکوت بکا و دهوله تی نیشتمانی موسه دیق

برووخیتن و دهسه لآت بداته وه دهست کۆنه په رستی و شای پاکردوو، شای به زیو و شای خویندیز و پیاوکوژ بگه پینتته وه سه ر تهختی شوومی پاشایه تی و پۆژی ۲۸ی گه لایوژ بکا به سه ره تای سه رده میکی په ش و شووم و خویناوی میژووی ئیران.

من بوخۆم پیم وانه بو کۆنه په رستی به ه لآتنی شا له ئیراندا بنه بر ده بی و نیمپریالیزی جیهانی و هاسان دهست له خه زوبه ز و خیروبیری ئیران هه لده گری، به لام قه ت خه یالیشم نه کرد و به هاسانی زال بیتته وه. چونکه جوولانه وهی ئازادخواری ئیران زۆر به هیزتر له وه ده هاته پیش چاو.

من نامه وی بچه قوولایی مه سه له که وه. به لام نه وه نده ده لیم نه گه ر پابه رانی جوولانه وهی ئازادخواری له تاران وه دهست ده هاتن و به ره نگاری کودیتاچییه کان ده بوون، هه رگیز کۆنه په رستی نه یه توانی به سه ر جوولانه وهی ئازادخواری زال بن و شا بگه پیتته وه ئیران ولاته که مان بکاته گۆمی خوین و نه وه هه موو ئینسانه به شه ره فه بکوژی و نه وه هه موو خوینه پاکانه بریژی و نه وه هه موو خه یانه ته به گه لانی ئیران بکا.

پاش نیوه پۆی پۆژی ۲۸ی گه لایوژ زۆر به زه حمه ت توانیم خۆم ده رباز بکه م و له مه هاباد وه ده رکه وم و ملی چیا بگرم. ماوه یه کی زۆر به کێوانه وه بووم، شه وانه خۆم له گوندیک ده کوتا و نان و ئاو یکم ده خوارد و به پۆژ وه چیا ده که وتم.

پۆلیس زۆر به توندی لیم ده گه را و هه ره شه ی کوشتنی لئ ده کردم. به لام شوینی بو هه لته ده گه رام. نه وه ش له سایه ی یارمه تیدانی خه لک بوو. هه موو که س پای ده گرتم، نانی ده دامن، ده یشارده وه، ته نانته ئه وانه ی زۆر به شاهه رست مه شه وور بوون به راستی چاکه یان له گه ل کردم و زۆریان مه منووم. به لام بویه ناویان نابه م بوخۆیان په نگ بن پیمان باش نه بن.

پۆلیس که دهستی وه من پانه گه یشت که وته ئازاردانی بام. نه وه منی زۆر ناراحت کرد. بابیکی پیر و موخته ره م که مائی په ناگای لیتقه و ماوان بوو، ئیستا له سه ر من سووکایه تی پنه ده کرا. ئیستا که نه وم وه بیردیتته وه ناراحت ده بم. به وه شه وه پانه وه ستان و گیشه ی گونده که یان تیکرا سووتاندین. ولاتی ئیمه زۆر کویتانه. سالی و هه یه پینچ مانگ به فر هه رز به رنادا و حه یوان و ئازهل له سه ر ئاخۆر و دانگه یه. له به ر نه وه ناچاره گیا و وینجه و کۆده و گززه تفاقیکی زۆر داخا. به داخه وه له قه دیمه وه عاده تیکی خراپ له کورده واریدا هه یه هه ر که س رقی له یه کینک هه ستا و به ناشکرایی نه یویرایه گیشه ی ده سووتینن. پیاوه کانی پۆلیس به دزی گیشه ی گونده که ی ئیمه یان که به سه ر یه که وه داندرا بوون ناگر

تی به ردا. بیگومان زهره‌ری نه و سووتمانه له سه‌ده هزار تمه‌ن زیاتر بوو. نیستاش که وه‌بیرم دیته‌وه خه‌لکی هه‌زار و زه‌حه‌تکیش و بی‌تاوان له سه‌ونگی مندا نه و هه‌موو زیانه‌یان پینگه‌یشت و به‌ره‌می شان و پیلیان بوو به‌ژیه‌مۆ و ناژه‌له به‌سته‌زمانه‌کانیان بی‌تفاق مانه‌وه، کزه‌م له جه‌رگی دئی و له‌کن و بیجانی خۆم شه‌رمه‌زار ده‌بمه‌وه و خۆم به‌پشیله‌ی ره‌جه‌به‌ شیت ده‌زانم.

پاش ۲۸ی که‌لاویژ ژۆر له ئەندامانی حیزب ره‌ویان له‌نیو مه‌نگوران کرد. عه‌شیره‌تی مه‌نگوپ به‌پانه‌وه، به‌تاغا و ره‌عه‌یه‌ته‌وه، به‌نه‌دار و ده‌وله‌مه‌نده‌وه باوه‌شیان بۆ کردنه‌وه. هه‌رچه‌ند هیندی‌ک له‌تیکۆشه‌ران پینشیاری هه‌لاییساندنی شوپشی چه‌کداریان دا و له‌بیرمه‌ کاغه‌زیکم بۆ هات که‌چاوه‌تۆپ به‌به‌و زووانه‌چه‌ک بلاو ده‌که‌ینه‌وه و شوپش ده‌ست پئ ده‌کرئ، به‌لام چ باس نه‌بوو. بیگومان له‌وه‌خته‌دا که‌عه‌شیره‌تی مه‌نگوپ له‌و شوپنه‌سه‌خت و قایمه‌دا هاوکاری حیزبی ده‌کرد، ده‌س پیکردنی شوپشی چه‌کدارانه‌ کاریکی محال نه‌بوو. پیم وایه‌ ده‌وله‌ت هه‌ستی به‌وه‌کرد و گیراوه‌کانی به‌ردان و خه‌لکی دامه‌زرانده‌وه. منیش پاش چوار مانگ ده‌ریه‌ده‌ری توانیم بچه‌مه‌وه مائی خۆم و دامه‌زیمه‌وه. له‌و ماوه‌دا به‌راستی ره‌نج و کویره‌وه‌رییه‌کی ژۆرم دی و هیژ و توانم له‌ده‌ست دا.

نه‌وه‌بوو به‌سه‌ره‌اتی مندالی و لای من. چونکه‌ ره‌نج و کویره‌وه‌ری ژیان له‌ ۳۰ سالی‌دا منی پیر کرد، سه‌ره‌ویشم بۆژ بوو، ددانم شاش و واش بوون، چاوم حوکمی که‌م بوو، هیژ و توانم پۆژ به‌پۆژ له‌که‌مایه‌سی دا، هه‌موو شستم به‌ره‌و نه‌مان چوو. بیجگه‌ له‌هه‌ستی شاعیرانه‌م که‌به‌به‌روای خۆم تا نیستاش هه‌ر له‌ زیده‌یییه‌ و که‌می نه‌کردوه.

له‌ سالی‌ سی و دوو‌را هه‌میشه‌ له‌ژیر چاوه‌دی‌ری پۆلیسدا بووم و پۆلیکم جاسوس له‌ ده‌وره‌یه‌ری که‌پان.

سالی‌ ۱۳۳۸ سالی‌کی ژۆر شه‌ووم بوو له‌ میژووی ژیانی مندا. له‌و ساله‌دا سازمانی ئەمنیه‌ت که‌وره‌ترین زه‌ه‌بری له‌ حیزبی دیموکراتی کوردستان و جوولانه‌وه‌ی نازادیه‌خاوانه‌ی که‌لی کورد وه‌شانند، که‌ بیگومان له‌و سه‌رده‌میدا ده‌کرا به‌به‌هیزترین پیکخواوی سیاسی پیکوپینگی ئێرانی بزانی.

منیش له‌و سه‌رده‌مه‌دا تووشی نه‌خۆشییه‌کی ره‌وحی هاتم. ناهومیدییه‌کی ره‌ش ناسۆی ژیان و بیرکردنه‌وه‌ی داگرتم. نه‌و ناهومیدییه‌ ژۆر جار تا حالی خۆکوشتن پالی پتیه‌نام. نامه‌وی نه‌و تاوانه‌ باویژمه‌ سه‌ر نه‌ستۆی که‌س. به‌لام نه‌وه‌نده‌ ده‌لیم ناته‌بایی و ناکوکی ناو خیزان و بنه‌ماله‌ی خۆمان ژۆری کار کرده‌ سه‌ر من. هه‌له‌ی وام کردن که‌ نه‌ده‌بوو به‌هیچ

نرخیک بیانکه م و به سهر په لی وادا که وتم که ده بوو خوځان لږ بپاریزم. دوو سالی زور تال و تفت و پږ په نچ و کویره وه ریم پابوارد و هه زارچار مه رگم به تاوات خواست. به لام له پږ نه و مژ و هوره په وی و گزنگی هیوا سهرله نوځی له ناسوی ژیاندا نه نگوت.

لاوځکی پووناکبیر و کوردیکی پاک و به شهرف که به داخوه ناکرځی ناوی به رم خوځی و په فیقانی نه و له و ماوه دا زور له هانام هاتن و زورم له گه ل ماندوو بوون. له سالی ۱۳۴۰ دا سهرله نوځی تڼ هه لچوومه و هاوکاری نازاديوخوازانم ده ست پیکرده وه، ده سته یه ک په فیقی تازه و تیگه یشتوو و پووناکبیرم په یداگردن، له باری هونه ریشه وه شیعه رکانم نه ک هر باشتر بوون، به لکه به بپوای خوم تئیان په راند.

له سالی ۱۳۴۴ دا لاوځکی یه کجار خوځه ویست و خزمیکی زور نیزیکم که له دهره وه وی ولات ده ژیا و ده یخویند و هیوا یه کی زورم پڼ هه بوو مرد، نه و پووداوه زوری په ریشان کردم.

هینده پڼ نه چوو له سه فردا بووم که خبه ری جهرگبږی مردنی بابمیان دامن. ناتوانم شهرحی ته نسیری نه و خبه ره له سهر هه سستی خوم بدم. نیستا که نه و دپړانه دهنووسم به زحمت فرمیسمک بو راده وه ستن. نه وه نده ده لیم دهردی باب مردن دهردیکی گرانه و پیاو له هر ته مهنیکدا بابی بمری هه ست به هه تیوی ده کا.

دوو سال پاش دایکیشم مرد. بام پیاوځکی به زیبک و زا کون بوو. قه تی پوو نه ده دا منداله کانی. ته نانه ت به پیریش من جگه رم له کن نه ده کیشا. دایکم زور سر و پوو خوځش بوو و منی له هه موو منداله کانی خوځشتر ده ویست، که چی پیم سه یره مه رگی بام زور پتری کار کرده سهر من و پتری په ریشان کردم.

سالی ۱۳۴۷ له حالیکدا که زور ده وله مند و تیپوپر بووم و مال و ده وله تیکی زور له پیویستی خوم زیاتر هه بوو و پیر و که نه فتیش بوو بووم و ده مه ویست گزشه گیری بکه م و له ناو ژن و مندالی خومدا به سه سیمه وه، زولم و زوری پږیم نیسبه ت به گه لی کورد گه یشته راده یه ک که بو هیچ ئینساننیکي خاوه ن شهرف قبول نه ده کرا. من چون چاوم به رایي ده دا لاوانی تیگوشهر و پووناکبیری کوردم هر به و تاوانه داوای مافی په وای نه ته وایه تی خوځان ده کرد، له پیش چاو بکوژن و به وه شهوه رانه وه ستن ته رمی خوځیناوی و کون کراویان به شار و باژیراندا به چه پله پږان بگپڼ و داوه ت و سه مای له ده وری بکن؟ ناچار به پیری سه ری خوم هه لگرت و به داری ده سستی پووم له ولتی غه ربیایه تی کرد و ده ستم له ژن و مندال و که سوکار و یار و دیار هه لگرت. نه وه پینچ سال و چند مانگه ناواره

و دهر به دهر ده خولیمه وه و هه ژار گوته نی هه شه وه میوانی خانه خوئییه کم و هه پۆژه له جییه ک. زۆرم کوپیره وه ری و چه رمه سه ری چیشتوه، زۆرم شه و شه ونخونی کیشاوه، زۆرم نه داری و پووتی دیوه. نه گه ژایانی نه و چه ند سه آله بنووسم خۆی سه دان لاپه ره کاغه زی به ش ناکا. به لام نه هیئتی کاری نیجازه نادا.

خۆئییه وه ری خۆشه ویست هیوادارم توانییم تا پاده یه ک خۆم به تو بناسیتم. دیاره تو ش چاره نۆپری نه وه نی هه موو رازه کانی خۆم بۆ تو گئیپایته وه.

من ئینسانم نه مه لاییکه م و نه په ری، ده خۆم، ده نووم، شاد ده بم، وه ره ز ده بم، ده گریه م، پنده که نم، ده ترسم، ناهومید ده بم، داروبه رد نیم. له و ماوه دوور و درێژه ی ژایاندا زۆر کاری چاکم کردووه و به سه ر خراپه شدا که وتووم. ته نیا کاریکی خراپی که دلنیام قه تم نه که ردووه دزییه. نه ویش قه ت نه وه ند ه موحتاج نه بووم مه جبوور بم دزی بکه م. به چی مه علووم ژایان نه وه ند ه م موحتاج نه کا تووشی نه و گوناهاه ش بم که زۆرم پێ گه وه یه؟

نیوه شه وی سیی پێبه ندانی ۱۳۵۲، ۲۴ی ژانویه ی ۱۹۷۴ و یه که می موچه پپه می ۱۳۹۴ له نووسینه وه ی نه و سه رگه رسته بوومه وه. ئیستا له شاریکی دوور ولات به تاقی ته نی له ژووریکی په ق و پووق دانیش تووم. هه موو سامانم ته ختیک و ده ستیک نوین و دوو ده ست به رگی کۆن و نوێ و چه ند کراسی چلکن و چه مه دانیک و ساکیکی ده ستی و چه ند جلد کتیب و کۆلیک کاغه زی بلاوه و نه سپێ له گیرفاندا سه وزه له تان عه رز ده کا. به لام زگتان پیم نه سووتن. نه و ژایانم بۆخۆم هه لبژاردووه و ده نا دۆستی وام هه ن نه گه ر چه ز بکه م پارووی له زاری خۆیان ده ردیئن و له زاری منی ده نیئن.

تا نه و نوخته م دانا زیندوو بووم و پشووم ده هات و ده چوو و هیه په نگ مردن نه بووم. جا نازانم که ی سه ر ده نیمه وه و کۆچی دوا یی ده فه رمووم؟

لیزه شدا ده مه وی شتیک بلێم، به پێچه وانیه ی زۆر هونه رمه ندی کورد من له نه ته وه که ی خۆم پاریم. که س تا ئیستا بێن حورمه تی پێ نه کردووم. داوا ی دراو و مألێشم له که س نه کردووه تا بزانه م ده مداتن یا نا. له لیقه ومانیشدا نانیان داوم و پایان گرتووم. شیعه ریشم ته نیا بۆ ده رپینی ئیساسی خۆم داناوه و هیه هه قه م نییه منه تیان به سه ردا بکه م. نه وان پێیان ناخۆش بێن یا خۆش من که شیعه رم بۆ هات ناتوانم نه یلێم.

«گه لێیک قسه م له دلا بوو، حیکایه تم ما بوو

که چی له به ختی که چه م خامه نووکی لیزه شکا»

له کورنوه بز کورن!!

له بهر شکانی نووکی خامه نییه که له گێرانه وهی حیکایه تی خۆم واز دینم. نا من وهک
 هه موو ئینسانیککی کورد به تایبه تی کوردیککی ئیرانی هیشستا له دنیایه کی پر له نه سراردا
 ده ژیم و نا کرئێ پازه کانی ده روونم هه لێژیم. تو بلێی کورد بگاته جیگایه ک و منیش نه وهنده
 بژیم هه رچی ده یزانم بینووسم و قازانجی له زیان پتر بن؟
 ئینسانم.

ژیانم پێ خۆشه .

پێم خۆشه له شاری ناوه دان، له شه قامی پاک و خاوین له گه ل خۆشه ویسته کانم
 بگه پێم. پێم خۆشه له ژووری گه رموگور له سه ر نوینی نه رم وه رکه وم. پێم خۆشه سه ر
 وه باسکیکی نه رم و تۆل بکه م. پێم خۆشه کام خۆراک خۆشه له پیشم بن، پێم خۆشه کام
 شه راب چاکه له جامدا بن. ده مه وئێ سه ما و هه لپه پینی نازداران ته ماشا بکه م. ده مه وئێ
 جوانترین باله ببینم، بۆ چاکترین تۆپیرا گوئێ پابگرم. ده مه وئێ به رزترین سه مقونیم بۆ لێ
 بدرئ. نامه وئێ ده ربه ده ر و سه رگه ردان بم، به ته ئێ به کتێ و شاخا ندا بگه پێم. له نه شکوت
 و زه ندۆلان بخزیم، له سه ر به ردی په ق بنووم. قۆنداغی په ق و ساردی تفه نگ بکه مه سه رین.
 نانی وشک و که پروای بخۆم، ئای سوویر و گه رم بخۆمه وه، پێم خۆش نییه لاقه فرته و
 چه نگه کپه ی نیوه گیانان ببینم، خوین و فرمیتسکم وه به ر چا و بکه وئێ، پێم خۆش نییه
 به ته فه ی تفه نگ و گه رمی تۆپ و هه رپه ی ته یاره پابچه نم.

به لام چبکه م!؟

کوردم

کۆیله م

ئه وانه هه موو و ته نانته کورزان و کوشتنم پێ له کۆیله خۆشته ره .

هێمن

۵۲/۱۱/۳

کوردم ئەمن

گەرچی تووشی رهنجەرپۆیسی و حسەرەت و دەردم ئەمن
قەت لەدەس ئەم چەرخە سپلە نابەزم، مەردم ئەمن
ناشقی چاوی کەژاڵ و گەردنی پر خال نیم
ناشقی کیوو و تەلان و بەندەن و بەردم ئەمن
گەر لەبرسان و لەبەر بی بەرگی نیمرۆ پەق هەلیم
نۆکەری بیگانە ناکەم تالەسەر هەردم ئەمن
من لە زنجیر و تەناف و دار و بەند باکم نییه
لەت لەتم کەن، بێکۆژن، هیشتا دەلیم کوردم ئەمن

شیلان ئاوی ۱۳۲۱ - ۱۹۴۲

***

وتووونئری کچ و کوپ

کاکه گیان لای کوردی شوخ و شهنگ
 تا کهنگی دهبی وای بی ههست و دهنگ
 دیلی، ژیر دهستی، نهسیری، تا کهی؟
 پرووتی، نه داری، فهقیری، تا کهی؟
 له ژیر زنجیر و کووتا دهئالی
 مه گهر دیوانه ی، شیتی، عه ودالی؟
 تیفکره خه لکی هه موو نازاده
 هه ر تو خه مناکی هه موو کهس شاده
 وهه مهیدانی له ری نیشتمان
 بکه قوربانی سهه و مال و گیان

کوپ:

دیده گیان کچی کوردی ژیکه له
 داوتنی پاکت دووری له په له
 (لینین) راپه ری مالی چار شیوا
 تو هیشتا چه پسی له ژیر چارشیوا
 کچی هه موو کهس ئیمرو سه رهسته

هەر ههقی کچی کورده پی بهسته
بیسینه له پی تو زنجیر و کۆت
دیده گیان بده یاری برای خۆت
له گوین (ژاندارک) ههسته وهک مردان
دوژمن وهدهرنی له خاکسی کوردان

۱۹۴۲ - ۱۳۲۱

***

خاوەنی زیپر

لەبار و قیت و قۆزە خاوەنی زیپر
 ئەگەر کەسورپە و وەگەر گۆجە و شەل و گێپر
 بەژن باریک و شووش و شوپەرلاوە
 ئەگەر پیرنکی خوین تالە و ورگ تێپر
 دەلین زانا و ئەدیب و خویندەوارە
 ئەگەر نەبویندبێ شەش پیت و دوو دێر
 بەلام زیپر تەبێ سسوکێ ئەگەر تۆ
 بەدی دەرسی هەزاری وەک شکسپیر

۱۹۴۱ - ۱۳۲۰

***

دھیلیم و بی باکم

ههچکی بیته سه زارم
نهمن دھیلیم و بی باکم
نه گهرچی بیکهس و زارم
نهمن دھیلیم و بی باکم

نهوی ناغا بیکاره
جهبوون و قهلس و لاساره
دزی و ریگرتنی کاره
نهمن دھیلیم و بی باکم

گهلی بی فیکر و نیدراکن
گهلی بی خیر و ناپاکن
توخواکهی کامهیان چاکن
نهمن دھیلیم و بی باکم

نهونه گیز و بی هوشن
حهیا و ناموسنی ده فروشن
لهبو نازادی ناکوشن
نهمن دھیلیم و بی باکم

خودای ناغاوتان قہندہ

لہبو قہندن ہممو بہندہ

بہحالی وان دہکەن خہندہ

ئەمن دەیلیم و بیج باکم

نییانہ بییری سہریہستی

دەکەن فەخری بەژێردەستی

دەرۆن ھەروا بەروو پەستی

ئەمن دەیلیم و بیج باکم

لە تالان و بـرپۆ ئازان

لە رینگرتن ھەموو وریان

درۆ ناکەم پیرسە وان

ئەمن دەیلیم و بیج باکم

ئەوانە ی ئیستە سەردارن

جە فاجۆن و ستەمکارن

غولامی پـوول و دینارن

ئەمن دەیلیم و بیج باکم

بەشەو تا رۆژ دەکەن تەکیبیر

چ ملکیکی بکەن داگیر

چ دامارێک بکەن یەخسیر

ئەمن دەیلیم و بیج باکم

لەبەر زولم و جەفای وانە

وەتەن یە کبارە وێرانە

ھەزار خۆزگەم بەیگانە

ئەمن دەیلیم و بیج باکم

له شهرم و شوورهي مردم
بهخۆم من چۆن بلييم كوردم
كه ناغا نابرووی بردم
نه من ديلييم و بين باكم
منم لاوتكي بي پيروا
له كس باكم نيه بهخوا
نه گهر ناغا له ههسبم كا
نه من ديلييم و بين باكم

***

قەلای نیشتمان

ۋەتەن گیان و سەر و مالم فیدای تۆ
 ۋە گیانی من کەوی دەرد و بەلای تۆ
 لە پیناوت دەتیم سەر تا بزانی
 منم رۆلئیکى ئازا و باوەفای تۆ
 لە بۆ پاراستن و حیفزى سنوورت
 لەباتى (ماژینۆ) سینگم قەلای تۆ
 دەبى من چۆن بژیم مەسرور و دلشاد
 کە دەتینم لە دەس ییگانەدای تۆ
 دەبى کەى سەریەخۆ بى تۆ هەتا من
 بە سەریەستى بکەم سەیر و سەفای تۆ؟
 بەشینکە و گول سەراسەر سوور و شینە
 چ جوانە دیمەنى کێو و چىای تۆ
 لە گەل تۆ بۆ نەجاتى نیشتمانت
 دەدەن (هیمن)! هەول خۆشک و بەرای تۆ

ئەمەلى گوللان

ھاتە دەر مانگى يەكەمى بەھار
مىلاقە سۈورە لە لىۋى جۇبار
ھەروا كەمىك دوور وئەوشىك بسو شىن
وئەوشىكى چۆن؟ ملكەچ و سەرشىن
بە وئەوشەى گوت مىلاقە جارنك
لەمىژە ھەمە لە تۆ پرسىيارنك
نەتۆ كە پەلكت وا سوور و گەشە
دەروونت بۆچى خەلۋوزى رەشە؟

مىلاقە:

چت لەوھى داوھ دەس ھەلگرە لىم
پازى دەروونم بۆ بە تۆ بلىم

وئەوشە:

سوئندت بۆ دەخۆم ھەتا بىمىنم
ئەو پازە لە كىن كەس نەذر كىنم

مىلاقە:

دەس هەلناگیری گوی پراگره بۆم
 تاكو پیت بلیم دەردی دلی خۆم
 ئەمن لە خاکێ کوردی پروم
 بەه نای ساردی کانی دپروم
 بە شەویای چیاى بێند و سەرکەش
 پەنگی پەلکی من بوو سوور و گەش
 چاکەى کوردانم لە چاوی دایە
 لەناو گولاندا نەو پەوایە؟
 کورد وا هەژارن من هەژار نەبم؟
 ئەوان داخدارن من داخدار نەبم؟
 دەروونم پەشە، جەرگم سووتاو
 وەتەى کوردستان داگیر کراو
 لۆمەى من دەکەن وەنەوشە کەچی
 بۆخۆت سەرشین و دژ و ملکهچی

وەنەوشە:

منیش بە دەردی تۆ گرفتارم
 پەروەردەى خاکى کوردی هەژارم
 کە تۆ هەناوت بۆ کورد بوو پەش
 منیش بۆ کوردی سەرم نالە هەش
 بە ملی کەچم وەک کوردی دەچم
 کە کورد ملکهچن منیش ملکهچم

بەھارى لادى

بەھارە، كاتى كاره، خۇشەويستىم بۇچى يىم بۇ شار
نەگەر من يىمە شارى، كىن وئەستۇ بگىرىن كاروبار؟
نەمىن كرمانجم و كرمانج كە هات فەسلى بەھار، وەك ھار
دەبىي بخوليتتەوہ كىو و تەلان و بەندەن و نىسار
ھەتتا پەيدا بكا نان و نەبا بۇ خەلكى شار، ھاوار

***

لەھەوى دواوہ دەبى قۇلى ھەتتا نانىشكى ھەلمالىن
ھەمىو پۇزى ھەتتا ئىوارىن بچتە جوت و جۇمالىن
كە بولتلى شەوى پەيدا بوو نەنجا يىتەوہ مالىن
بەبى وەى كەس ھەبى بىشىلىن، يا خۇ پىشتى دامالىن
كە ناننى خوارد و لىنى نووست تا بەيان نابى لە خەو بىدار

***

ئەنئىستا كاكى جوتىيارى بەكارى چابوك و مەزىسوت
بەبى باكى، بەدلپاكى، بەپىخواسى بەسىنگى پرووت
دەپىزى ئا، دەچىنى تۆ، دەكا جى شەتلى پەين و كووت
دەپىزى ئارەقە، پەيدا بكا تا بۇ منالى قسوت

پشوو نادا، وچان نادا، وەرەز نابەج لە شەرك و كار

***

هەموویان توندوتوێل و گورجوگۆل و چوست و چالاکن
 هەموویان بێ فرۆفیل و بەکار و سادە و پاکن
 لە لادیدا خراب زۆر کەم دەبینی نێر و مێ چاکن
 نە ئالوودە بە ئالکۆل و نە فێری بەنگ و تریاکن
 دەبێ بێ دەرسی ئەخلاق لێرە بخوێنی کورپێزگە ی شار

***

بەتال و تفت و سارد و گەرم و ناخۆشی ژیان پادین
 بە گژ تین و بلیسە و بەفر و باران و هەوردا دین
 پەنیر و پۆن و ماست و هیلکەت بۆ لە دێ پادین
 خوری، مازوو، کەتیرە، دەغڵ و تووتن بەرھەمی لادین
 نە ک خوردهی دەسی وەرزێرە شیخ و حاکم و سەردار

***

دەکیشن زەحمەت و ناخۆن وە کو وان نانی خۆپایی
 دەکەن کار و دەپێژن ئارەق و ناژین بەرپیسوایی
 لە سەریاندا نییە پۆز و ئیفا دە و فیزی ناغایی
 لە سایە زەحمەت و پەنج و لە سایە کار و نازایی
 بەسەر بەرزی دەژین بۆ کۆمەل و گەل نابنە سەربار

***

نییە داوین و دەستی خەلکی لادێ پێس و ئالوودە
 لە دەس ناچێ وەخت لێرە بەخۆپایی، بەبیھوودە
 ئەوان وە ک ئێسوە ناژین تەمبەل و ییکار و ئاسوودە
 ئەوان وە ک ئێسوە ناخۆن شەربەت و شە کراو و پالوودە

له كوی بیټن پلاو و گوشت و خورشت و فر و فیسار؟

***

شوان وهك ئیوه ناكهن پۆكهر و پاسۆر و ئاس و نهرد
یه کینک سهرگهرمی شیوه ئیسته کانه، یهك خهریکی وهرد
شوهی تریان خهریکه ههلهوه ئیتری له کینگی بهرد
یه کینک مالوو دهكا یهك داده چینی تازه شیناوهرد
شوی تر ههلهوه پهرتیری لک و پۆیی چلووکی دار

***

دهینی یهك شه مه شغوولی ههلهگیزانهوهی بانه
شوهی تر داده مه زرتینی پلووسک و چۆته گوتسوانه
یه کینک کوتکی له دهس دایه، یه کینک بیلی له سهر شانه
یه کینک ده شکینی بهرد و یهك خهریکی شووره ههلهدانه
بهلی نابیینی کاکسی خۆم له دیدا کەسی بیکار

***

کچیک پیهتی دوو گۆزه به له نجه ده چته سهر ئاوئ
کچیکی تر شه کۆی ههلهگرتوووه ده پواته پاراوئ
ژنیک چهند ماشهری پیه، ده یانه پینته بهر تاوئ
ژنیک تر به ده ستاری ده هارپی گهنمی بو دراوئ
به رهو مال بوونهوه پۆلیک و پۆلیک ده چنهوه بو بژار

***

عهزیزم تو وهره ئیره که چاو له جوانی نابیی تیر
بینه خاو و گیابه ند و ههله له و سوئسن و شلییر
له لایه ک زاوه ماک ده پروا، له لایه کی ده کهن هاویر
له لایه ک باسکی ههله مایوه بییری مه پر دراوه بییر

دەينى ديمەنسى وا جوان لەناو بازارى پىر نازارا؟

***

چ خۆشە كار و كوورى مەر، چ خۆشە پىرمەكەى كەحلان
 چ خۆشە فیتە فیتى شوان، چ خۆشە نوحەكەى گاران
 چ خۆشە خرمەكەى خىخال و بازن و ژىرچەنەى كابان
 چ خۆشە نەغمەكەى بلوئىر، چ خۆشە لاوك و حەيران
 چ خۆشە دەنگى باللۆرە، چ خۆشە ھۆومرەى جوتيار

***

وەرە ئىرە و مەپرسە تۆئەدى چارشىپو و پرووبەند كوان؟
 وەرە ئىرە و بىينە چاوى مەست و بەژن و بالايى جوان
 وەرە ئىرە و بىينە وردە ھەنگاوى بەرەو جىژوان
 وەرە ئىرە و بىينە نازى يىرى و دەسبىزئوى شوان
 بچۆ ناو رەشەبەلەك بگوشە دەسى دوى ناسك و نازدار

شىلان ئاوى - ۱۳۲۲-۱۹۴۳

***

تۆم ھەر لەبیرە

لە شاییدا لە وەختی ھەڵبەرینا
لە خۆشیدا لە کاتى پێکەنینا
لە کۆرپی ماتەم و گریان و شینا
نەمن ئەى نیشتمان تۆم ھەر لەبیرە

بەشەو تا کو بەسەرما زال دەبیخ خەو
بەرپۆژ تا کو دوویارە دیتەووە شو
لە کاتیکدا کە دەدوینم ئەم و ئەو
نەمن ئەى نیشتمان تۆم ھەر لەبیرە

زەمانیکى کە دەچمە سەیری گولزار
لە گەل پۆلى رەفیقانى وەفادار
تەنانەت وەختى دەسبازی لە گەل یار
نەمن ئەى نیشتمان تۆم ھەر لەبیرە

لە کۆستانى دەمی پار و شکاری
لە مەزرایە کە خۆم ھەلکرد لە کاری

له جیټوانی که ده کوشم مه مکی یاری
نه من نهی نیشتمان توم هر له بیره

ده کهم ترخان له ری یی تودا ژیانم
له سه نگره ردا به رهو پروی دوژمنانم
به خاک کی تو دمی تاویلکه دانم
نه من نهی نیشتمان توم هر له بیره

شیلان ناوی ۱۳۲۳-۱۹۴۴

***

کیزی لادی

کیزی لادی نه شمیلی جوان چاک
بی فروقیل و هیادی و داوین پاک
نه تو همر زگماک وهها جوانی
تهوالیت چییه؟ ناوی نازانی
نیتیه کراسی حریر و پۆلین
گه وههری پیچرای له ناو خامی شین
(پۆدر) و (کریسم) و ماتیکت نییه
هه نه تیبستوو (ئۆدی کلۆن) چییه؟
نه تکرد سووراو و سپیاو چون دووری
له شاری، کهچی هه سپی و سووری
(فیپرات لی نهدا بسکه کهت لوله
رپژیمت نه گرت بهژنت وهک توله
لاجانگت وهکو گزنگی ناوی
هه بوخوی جوانه تیف تیفی ناوی
کولمه کهت وهکو گولالهی گه شه
بی سوورمهش چاوه مهسته کهت ره شه
وهکو فرمیسیکی ناشق رووناکی

وہ کور ناوَنگسی بہیانسی پاکسی
 فیبر نہبوی سبجر و گشتہک و نوشتوو
 نہجگہ گورگت ہدیہ نہ مووروو
 مایہی ہومیدی کیڑی چاوهہلؤ!
 نازانسی مہکر و جامبازی و درؤ
 چارشیت نیہ روو ناگری لہ کہس
 نامووسی خوتہ پاسہوان و بہس
 بہ تاسکہ تاسک و بہلہنجہولارت
 بہ بہژن و بالای بہرز و لہبارت
 بہدلی سادہ و بہہستی پاکت
 بہشہرم و حہیا و ثاکاری چاکت
 منت کردوہ شیت و ویتسی خوت
 وہختہ لہ سویمان گیانم دہرچی بؤت

مہاباد - ۱۳۲۴

***

دواپڙى پرووناك

له ميژ بوو هه ققى كورد ده خورا به فيرؤ
له ميژ بوو كورد بوو ده يكرد شين و پؤرؤ
له مهيدانى شى قىنى دوزمىدا
سهرى سهردارى كوردى بوو وه كو گو
به دهورى لاشى نيوه گيانى نه ودا
هه زار گورگ و چه قه ل ده يكرد ملومؤ
دهيانبه ست بوؤ كوتانى مهرج و پهيمان
هه ناوى لى دههات بوؤ چرروك و بوؤ سوؤ
له ديدا نه منيه لى بيووه ميلم
له شارى (شاره بانى) لى ببؤ سوؤ
هه زار لوى له به نديخانهدا مرد
هه زار پيارى ته نافى خرايه نه ستؤ
كورى كوردى له خوئى خوئى ده گه وزى
كچى كوردى سهرى كورد بوو وه نه ژنؤ
نه وهى سووكايه تى بوو كردى پيمان
نده كرا كس بلئى بوؤ وا ده كهى بوؤ؟
برا نيفه ك، درپا سه ريپچ و ده سمال

برا کیژ و درا کوپ پالہ پەستۆ
 گولستان و زەمەندی کوردەواری
 بەپیتی دوژمن دەبوو پیشیل و بوژۆ
 دەیانکرد دەغڵوانی ئیمە بەش بەش
 دەیانکرد دانەوێڵە ی ئیمە کۆکۆ
 ئەوی گەنمی پەتیو دینا بەزەحمەت
 لە ماییدا نەبوو خۆی زەمەریک جو
 لە کیسەیدا نەبوو تالایی توتن
 ئەوی سازی دەکرد سیگاری (ئوشنۆ)
 بەدوو گەز جاووه خەونی دەبینی
 ئەوی عمباری شای پر کرد لە پەمۆ
 پەنیرو پۆنەکی ئیمە بە زاری
 ئەوان دەخورا، دەما بو ئیمە هەر دۆ
 مریشک و قاز و بارۆکە و مروی
 بەشی وان بوو، بەشی ئیمەش پەروپۆ
 لە شارا تاکو (تایین) جەرەدە و دز
 ولاتیان کردبوو تالان و تاپۆ
 هەموو سووک و چرووک و پەست و بەدخو
 هەموو ناپاک و نا ئینسان و نامۆ
 لەبەر زولم و فشار و جەور و ییاداد
 چلۆن تیک چوو بوو لیان رایەل و پۆ
 جلیتباز کەنگی دەبووئەرا بلێ هەو
 فەلەخوی کوانی دەبووئەرا بلێ هۆ
 لە ژێر باری گرانی زولمی دوژمن
 دەیانبرد مەزنی کانی گەورە نسکۆ

له پېر جوولاهو خه لک و تیکي پروو خانده
بناخه ی کوشکی نیستبدادی یارو
شکا بیگانسه، پالوتی له ترسان
کوپری کورد، هاتوه دیسان هلی تو
مهوتسه، خوت مه گنخینه، مهترسه
له فیخال و له بوختان و له ده مگو
هدتا چیزیکسی دیموکراتی پیشپوه
که پیوسته له دوری کوهی کو
له سایه چیزسی دیموکراتی خومان
له بالدار تیپه پری نه وړو که پیرو
دهسا خوت هه لکه ری بیره به گورجی
برو پیش بی وچان، لی بخوره، باژو
نهما داخ و په ژاره و ماتهم و خه
زهمانی هه لپه پرین و به زمه نیمرو
له شای نیمه دا نابینی نیستا
کچیکسی دل به خه، لاونکی بی دو
درۆن بوی بزر بو، هاته مهیدان
کچی نازا، کوپری لیزان و هه فگو
توخونی دوژمنی به دکاره نابین
که سووتاهو دهسی نیمه به پیشکو
زمانی نیمه گه نازانی دوژمن
دهبی حالی بکهین نهوجار به برنو
له پیشمان دایه دواروژیکسی پرووناک
نیتر ناخوری هه قسی نیمه به فیرو

پەقەزى شادى

پەقەزى خۇشى و پىنگەنىن و داۋەتە
 ھەي چ پەقەزىنىكى بەقەدر و قىمەتە
 جىزنىسى سەرىبەستى و دەمى نازادىيە
 كاتى عەيش و نۆش و شايى و شادىيە
 بەرگى رەش ئىتىر لەبەرمان دادپا
 بەندەكى دىلى و ئەسارەت ھەلبەرا
 سەر بلىندىن چونكە و ئالاکەمان
 ھەلكراۋە گەيىيە تەشقى ئاسمان
 پەرچەمى سوور و سېي و سەۋزى ئەمە
 شادىيەنە لاپەرى دەرد و خەمە
 سوورەكەي يانى ئەۋەي يىتە بنم
 خۇيىن دەبى بېزىنىكى بۇ پاراستىم
 سىپپەكەي يانى كەسپىكە روو سېي
 ھىچ شىتېك نەيكرەبى مات و كېي
 سەۋزەكەي دىنىتە بەچاۋان ولات
 ئەۋ دەمەي فەسلى بەھارى جوانى ھات
 تىشكى پەقەزى كورد لەزىر ھەۋرى سىيا

هاتمه دهر نهنگارتني وا لووتكهي چيا
دوو گولسي گهنميش دهلي ههر كشتوكال
زور بكنه مشتي بكنه عمبار و چال
پيت دهلي نووكي قهلم؛ نووكي قهلم
زور له شير باشتهر دهپاريزي عملم

مههاباد - ۱۳۲۴

***

یادگاری شیرین

چاوه كەم! چاوی پەشی تۆ نافەتی گیانی منە
 گیانە كەم! برژانگی تیژت نووكە پەمبی دوژمنە
 شیرینی دەستی شیرینی نالایە برۆ پاكشاوه كەت
 جەرگی لاوێكی هەژاری كوردی ورد پە بنجە
 دیدە كەم بە خوماری تۆ توركانە بە دەمەستی دە كا
 بۆیە مەیلی وا بە كێشە و فیتنە و خۆین پرشتە
 بەژنە كەت سەیداریه، كەزەت تەنافە زووبە دە
 بیخە نەستۆی من كە كوردەم بەشی خنكاندە
 زامی جەرگی من بە فەرموودە گراوی سواری كورد
 مەلەمەمی هەر ژەنگی گوارە و ئارەقی بەر گەردە
 ئارەزۆمە هیچ نەبێ جارێكی ماچ كەم زاری تۆ
 ئارەزۆی من چووكە، ئەمما تا بفەرمووی شیرینە
 دل بە گرمە تۆپی گەورە دوژمنیش پانە چلە كێ
 دادە خورپە ئەم دلە ئەمما بە خرمە بازە
 خەلكی دنیا پازی دلداری بە بیتەل پێك دەلێن
 پاسپاردە لاو و كیژی كوردە ئیستاكەش شە
 پۆزی بەختی هەر لە ژێر هەورێكی پەشدا لاوی كورد

تاكو پوخسارى كچى شارى له پيش چاوان ونه
نايهلى گۆشهى برۆكهت دهر كهوى چارشىويه كهت
نهى له دهس نهو چلكه ههوره مانيعى مانگ ديتنه
چون دهبي سهر بهست گهلى ژيردهست كه كچ دابهسته بى؟
بهس نه بى نهو كۆيلهتى و نهو كچ له ژورور دابهستنه؟!
دهركى داخستوه له تو بابست كه چى دهركى نيه
دهر كه داخستن له تو دهركى هوميد داخستنه
دارزينه، مردنه، ناخر ههتا كهى پيت بلين
نابى بيته دهر له مال، مافى ژيانى كوا؟ ژنه
لاده چارشىوى رهشت با دهر كهوى كولمى گهشت
چون له قهرنى بيسته ما زور عهيبه نهو روو گرته
كيژى خهلكى بۆمى ناتۆمى دروست كرد و نه توش
ههر دهزانى ناوى (نهستىولك) و (دهرخونه) و (پنه)
فترى زانست و هونهر بوو نهو له سايهى خورندنى
توش تهشيمان بوو دهرپسى يادگارى شيرنه
نهو بهناسمانا فرى، دنيا گهرا، چووه بن به حر
دهك نه مينتم كارى ئيهوش ههر له ژورور دانىشتنه
كوپ بهزته نهو له عيلم و نهو له كار و سه نعهتا
گورهيشه سه نعهتى تو، پيت خهنى بووم بيچنه
نهو په چه و پروبهند و چارشىويه نهديه نهكى تو
نهو شرپ و شالاته ديارى دوژمنى دل چلكنه
كيژى شيخ و كيژى حاجى و كيژى ناغا په نجه پرون
كيژى نازاده نهوى ژينى به نووكى گاسنه
شهنگه بيزى يار و دهسبارى كوپى كوچه رنه بى
چون ده گاته جى ههوار و هۆبه نهو بارگه و بنه؟

قەلشی دەست و کۆلمی سووتاری کچیی لادیئە نەبیئە
چۆن دەگاتە دەستی دەسپەر ئەو ھەموو تا تووتنە؟
نیسک و نۆک و ماشی ناو ھەمباری ئاغای مەفتەخۆر
پاک لە سایە دەسکەنە زین و مرۆت و سوئسنە
شۆرپەژن بێکۆڵ نە کا بێرکەیی بەقەرچەیی نیوہەرۆ
چۆن لە کالەک تێر دەبیئە ئەو زگ زلە بیستان رنە؟
کوا مەتاعی کوردەواریمان دەچوو بۆ ھەندەران؟
گەر بەسەر بەستی نەژیبا ئەو کچە مازووچنە
یێر و ھارنیری لە گەل کاکیی نە کردبا بێر پشک
چۆن دەمانبوو ئەو ھەموو گۆشت و پەنیر و بەرگنە؟
دەست و کەرکیتی کچیی نازداری ھەوشاری نەبا
چۆن دەرازو بەقالیی شار و بازارپی سنە؟
با ھەزار (زی) و (گادەر) و (لاوینی) پوونیشمان ھەبیئە
تا کو ژن نازاد نەبیئە، سەرچاوەکەیی ژین لیخنە
کۆیلەتی باوی نەماو، کیژی کوردی خۆشەویست!
پاپەر، ھەستە لە خەو، ئاخەرچ وەختی خەوتنە؟
دەرکە بشکێنە، پەچە بدێنە، پاکە مەدرەسە
چاری دەردی کوردەواری خۆتندنە، ھەر خۆتندنە
دایکی زانایە کورپی ئازا دەنێرتنە خەبات
مەن گۆتم تۆش تێگە (ناگاتە دەریایە زنە)
گوارەکەیی زێرپت بە کار نایە، لە گوی بگرە قسەم
لایقی گۆیی تۆ ھەزیم شیعری سادەیی (ھێمنە)

رېبەندان و شاعیر

رېبەندان! دیسان هاتیهوه سهرمان
رېقمان هه لینی دیسان له سهرمان
به سوژهی زریان پیای ده کهی سر
به کپیوه و باکوت ناژهل ده کهی قر
رئ و بان ده بهستی به به فر هه موو
له بهر په ساران هه لده نیتی رنوو
پرووشه و مژ و کهر هسیسه کهت
تپ و تومان و ههوا پیسه کهت
پییهوه ههزار نازار و ناھو
کوخه و هه لامهت، لهرز و چهق و چو
که تو ته شریفی ناشه ریف دینی
دلی گهلی کسور داده خورپینی
ماشین و ریگای نیسفالتی نییه
بهو سارد و سو له عیلاجی چییه
به هه چه هه چی کهرئ، چون باری
لادیی کوردی ده گاته شاری؟
هزار لپی ده برئ ناوردوو و زمهر

کوروژمہی دہ کا فہ قیر، مالانگہر
 سہر دہینتہوہ پیر و نوجوان
 بی پہرستار و بی داو و دہرمان
 بہ خیر نہ ہاٹی مانگی مژ و تہم
 دیتی بو ئیمہ گہ لیک دہرد و خہم

رہبہندان:

شاعیر مال شیواو بو دژ دامای؟
 گنژی، خہوئالووی، شیتی خہرفای؟
 بوچی تو ئاگات لہ دنیا نیہ؟
 بوچی نازانی دہنگویاس چیہ؟
 بو بہ من دلئی قسہی سوژر و تال؟
 بوچی نازانی بی خہبہر تہو سال
 زریانم ہیئای بو کورد نازادی
 شہ مالم ہیئای بو ئیوہ شادی
 مژی من ہات و مژی ہہزاری
 رہواند یہ کجاری لہ کوردہواری
 بہ کہرہ سیسہ و پرووشہ و سیخوار
 ناواتی کؤنی کوردہم ہیئای خوار
 لہ رؤژی مندا کورد بہ پرووسوری
 ہہلی بژاردوہہ رہئیس جہ مہووری
 جانہو جار باوی کوردی دیتہوہ
 ناسنوودہ دہ بی، دہحہ سیئتہوہ

شاعیر:

گیانی شاعیرت ده کم به قوریان
وا هاتووی نهوسال مانگی ریپهندان!
دهک به خیرهاتسی قهدهمت پیروژ
به قوریانت بی جیژنه کهی نهوروژ
پوژی تو جیژنی گهورهی کوردانه
ناوت دهرمانی ژان و دهردانه
نهوسال به هاره بو نیمه زستان
بمیری دوژمنی کورد و کوردستان

ههواری کرماویله - ۱۳۲۵

***

بژی دیموکرات

مزگینیم دهیه ده گهی به ناوات
 کورده له سایه ی حیزی دیموکرات
 حیزی دیموکرات تو دها نه جات
 پیاده ی نهو، شاهی دوژمن ده کامات

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

کورده گیان! نه ورۆ چاو و دلّت پروون
 لاوانی ولات پاک ناماده بوون
 تهمای وهیانه راپه پرن، بیژوون
 لیوی دوژمنی هه رزه گو بدروون

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

پیکیان هیناوه له شکرکی چاک
 له لای نازا و به کار و چالاک
 هومی دم وایه لاوانی خوین پاک
 به خوینی خویان پیارتزن خاک

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

هموو به جهرگ و ئازا و دلیرن
هموو بی باک و دلپاک و میرن
لهناو سهنگهردا له وئنه‌ی شیرن
نه تهوی بی شک پیمان ناوئرن

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

پیشمرگه‌ی کوردی له میدان‌ی جهنگ
به‌رگه‌ی ناگری نه شیر نه پلنگ
دوژمنی نیمه تازه بکا دهنگ
سینگی دهسمن به گولله‌ی تهننگ

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

رۆژی به‌رگری و شه‌پ و تهنگانه
پاله‌وانیکه هه‌ر یه‌ک له‌وانه
به‌کوئری چاری پیسی بیگانه
نه‌ورۆکه رۆژی جیژنی کوردانه

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

مه‌هاباد، په‌شه‌مه‌ی - ۱۳۲۴

***

پۇۋى خۇشى

پۇۋى جىژن و خۇشىيە تىپەر بوو پۇۋى دەرد و خەم
 ھات شەنەي پەخمەت بەجاریک رای پفاند و بىردى تەم
 دى لە ھەر لایىكى قاقای پىنگەننى كىژ و كوپ
 دى لە ھەر سووچىكى نەغمەى ساز و تار و زىل و بەم
 گەرچى زستانە بەفردا پۇشى نەورۇ گشت ولات
 خاكى پاكى نىمە خەملىوہ وەكو باخى نىرەم
 جىژنى نىستقالى كسوردسستانە، پۇۋى شادىيە
 جىژنە پىرۇزە لە لارى ھاوولاتى خۇم دەكەم
 نۆجوانان! دەى بەقورباتتان دەبەم كارى بكنەن
 بو تەرەقتى كسورد و بۇ پاراستنى خساک و عدەم
 بو نەجاتى نىشتمانى غۇشەويست كارى بكنەن
 زوو دەرى يىتىن لە چەنگى دوژمن و دەستى ستمە
 ھەر كەسى بو لای سىنورى نىشتمانى نىوہ بى
 بىكوژن، وردى بكنەن، بىنيزنە مولكى غەدەم
 لاوہ كان! دلپاكە كان! چالاكە كان! پىشمەرگە كان!
 نىوہ شىرى لىج بسورون و نىمە پردىنە قەلەم
 ھەر بەدە كگرتىن لە دەسبەخت بىگانە دىننە دەرى

خاکی پاکسی کوردھواری، نایدلین بۆ کەس ئەلەم
جیژنە پیروژە دەکەم لیت و دەلیم خوش بی، بژی
ئەی رهنیس جەمھووری کورد و پیاری زانا و موحتەرەم
تۆم بەخوا ئەسپارد و ئەسپاردم بە تۆ ئەی (پیشەوا)
میللەتسی دلپاک و چاک و نیشتمانە جوانە کەم

مەھاباد، رێبەندانی - ۱۳۲۴

***

هەتاوی ئیقبال

پۆیسی خەم هاتەو هەنگامی سروور
 جێژنەییە بەزمە زەماوەندە، سوور
 تیشکی زۆرینی هەتاوی ئیقبال
 لە کولاکە گەلی کورد هاتەو ژوور
 کوانی؟ لە کۆتییە؟ بیینی بەزم
 بدپێ دوژمنی خوێری مەغرور
 سەرەخۆ بووین و لەژێر باری خەم
 هاتە دەر میللەتی ئازاد و جەسوور
 هەلکراوە لە ولاتی ئیمە
 پەرچەمی بەرزی سپی و سەوز و سوور
 خومی شێواوە، پەرشانە، کەزە
 دوژمنی قین لتهزگی رق ئەستور
 کوری کورد حازرە بەخوێنی خۆی
 لە هەموو لاوە پاریزی سنوور
 کچەکە حازرە فیشە کدانی
 لە ملیدا بی لەباتی بەرموور
 تازە ناوێری بە خاکێ کوردا

نەتھەوى ئىمىنە بىكا چىدى عبور
ھەر بەرز يىتھەۋە ئالاي كوزدى
نىشتىمانى بىيى خوش و مەعمور
بۆ فىداكارى لە پى مىللەتدا
ھەربىزى (قازى) پىسى جەمھور

***

په شمه

دهک به خیرییی قهدهمت خیره چ خوشی په شمه
 تاکو تو هاتی نهما و تیپهپی پوژی په شی مه
 نیسته که کورده هموو بی هم و بی دورد و خمه
 شاده، نازاده، دهکا گالتوگهپ، کهیف و گمه
 نیشتمانی هموو پازایهوه، باخی نیره مه

***

شین و پوپو بوو بهشی کورد و سهری نابووله هدهش
 چون له نازادی پرئیک نهیو نهویش بههره و بهش
 کوردهواری هموو داگرتبوو ههور و ته می پهش
 نهدهبینراله چ لا تیشکی گه لایژی گهش
 بهش نه بایه کی په حمت پوهی نهو ههور و ته مه

***

هاتمه میداننئ کورپی کوردی وه کو فیلی دهمان
 ههولئی نازادی ددها نهو بهه مو وهخت و دهمان
 دوژمنی کوردی نهوهی دیت و ترووسکایی نه مان
 ده شه کینیتوهه با نیسته که نالایه که مان
 سهر و مال و کس و کارم به فیدای نهو عه له مه

***

لاوی کوردی له هه موو لاره وه کوشیری ژیان
دیتسه مهیدان و دهلیج: من ده موو مافی ژیان
تازه هه لساخه له تی نهو، به قسه ی نهرم و نیان
دوژمنی میله ته تی کوردی هه موو توورپه ن که دییان
نهو به سه ریه سستی دهژی، دوژمنی زور و سته مه

مه هاباد - ۱۳۲۴

***

دایکی نیشتمان

له کاتى نیوه شه ودا بوو شه وئ دی
 ژنیکی پیر ره شپو شم له خو دی
 به پارتز چومه پیش لی و گوتم پی
 چکاره دی دایه پیره، پیم بلی کی؟
 له بهر چی وا دژ و دامای دایه؟!
 چ قه و ماره که وا شپوای دایه؟!
 چیه؟ چونه له بهر تو دا جلی ره ش؟
 سه و شان و ملت بو ناو ته هه ش؟
 گوتی نازانی پو له هیچ نه زانم
 نه من کی م پو له! دایکی نیشتمانم
 له تاوی نیویه وا مات و گرژم
 له سو پی نیوه ده سو و تپم و ده برژم
 ده بینم نیوه دامای و هه ژارن
 کز و خه مبار و زار و لیو به بارن
 منیش بو یه په رنشان و په شیوم
 ده بینى بارى خه منیش تووه له لیوم؟
 نه خوشن نیوه، بو یه من نه خوشم

ئەسسىرن ئىسۋە، بۇيە رەش دەپۈشم
بەقورىانت دەبىم ئەى دايكى دلسۆز
مەبە چىدىكە تۆ دلتنىگ و ئالۆز
تەماشاكە كورپى تۆ شادىن ئىستا
ھەمۈو سەربەستىن و ئازادىن ئىستا
دەزانىم رۆلگە گىيان خەلكى مەھاباد
لەژىر دەستى كىران پزگار و ئازاد
بەلام رۆلگەم براى ئىسۋە لە سەقز
تەماشاتان دەكەن دامسا و سەركز
چ شەرمە كارى ئىسۋە پىكەنىن بى
بەلام كارى ئەوان گىران و شىن بى
ئەگەر پىت خۆشە جلكى رەش نەپۈشم
بەن ئازاد كورپانى دىم و خۆشم
لەبەر خۆت دارنە دايە جلى رەش
دلت پروون پىتسۋە كولمەت بىي گەش
ھەنىسكان بەس بدە چىدى مەكە شىن
بىنە بەرەقى سۈور و سىپى و شىن
بىنە (پىشەوا)ى مەشھورى ئىمە
بىنە تۆ رەئىس جەمھورى ئىمە
بىنە ھىزى پىشەمەرگە و بزائە
كە نووكى نىزە شمشىرى ئەوانە
لەژىر دەستى دەكا پزگار و ئازاد
تەواوى كوردەوارى وەك مەھاباد

نھورقزی ھزگاری

بھ ھەرگى سھوزھ پاراۋھ قھد و لاپال و شىو و دۆل
چرۆى دھركردوۋھ دار و مىلى دا يھكتىرى گىا و گۆل
بھسھر بھفىرى كھويدا كىرد شھمالى خاكھلىئوھ خۆل
رھفىقان رۆزى كوردانھ، بھھارھ، جىژنى نھورۆزھ
بھدل لىتان دھكھم لھو رۆزھدا من جىژنھ پىرۆزھ

***

چلھى زىستانى ناخۆش بوو تھزوى سھرمايھ پىاوى سىر
دھكرد و كووچھ و كۆلان لھ بھفر و لىتھ بووېون پىر
بھھارھات و دھخەملى كىو و دھشىت و بھندھن و لاخر
رھفىقان رۆزى كوردانھ، بھھارھ، جىژنى نھورۆزھ
بھدل لىتان دھكھم لھو رۆزھدا من جىژنھ پىرۆزھ

***

بھسۆزھى باى بھيان لىوى كراۋھ خونچھى خھندان
لھسھر چل بلبلى شھيدا لھ خۆشى گۆل دھلى بھندان
بھجىھات نارھزوى لان و گھرمھ كۆرى گۆۋھندان
رھفىقان رۆزى كوردانھ، بھھارھ، جىژنى نھورۆزھ
بھدل لىتان دھكھم لھو رۆزھدا من جىژنھ پىرۆزھ

***

له خوئی داوه بهرهلیننه کچی کابانسی گهردن کیل
بهناز و غمزه دهروانسی، ده کا شینکهی نهرم پیمل
له گهل بونی وهنوشه تیکه لاون بونی عهتر و هیل
ره فیکان پوژی کوردانه، بههاره، جیژنی نه وروزه
به دل لیتان ده کهم لهو پوژدها من جیژنه پیروزه

***

سهری کوستانی بهرزی کوردهواری تی نی که وتوهه خال
له دهشت و بهر بهساران هلدراون چادر و ره شمال
نه ما یگانه تاکو جیژنه مان لی تال بکا نهوسال
ره فیکان پوژی کوردانه، بههاره، جیژنی نه وروزه
به دل لیتان ده کهم لهو پوژدها من جیژنه پیروزه

***

هه ساوه پیای پروتوقوت و بی نهوا و بی نیرو
ژیاوه گیانله بهر دیسان، له کون هاته دهی میرو
له سهر گوتسوانه ده خونن به پوژ پاساری و سیرو
ره فیکان پوژی کوردانه، بههاره، جیژنی نه وروزه
به دل لیتان ده کهم لهو پوژدها من جیژنه پیروزه

***

له دنیا دا کهمه هاوتای بههاری جوانی کوردستان
نهویش نهوسال که لایکی نه جاتی بوو له ژیر دهستان
له خوشی نهم ولاته شاعیریش بوته هه زار دهستان
ره فیکان پوژی کوردانه، بههاره، جیژنی نه وروزه
به دل لیتان ده کهم لهو پوژدها من جیژنه پیروزه

بىنەننى گۈل

كاتى كازىۋە پېش گزىنگ بولبول
 لى شەقەى بالى دا ھەتا كىن گۈل
 گۈتى نەى نازەننىنى عىشۋە فرۇش!
 كەم كەمە دىارە بى ۋە فالى تۇش
 بۇ شەنەبا ھەيەتى لىرە رى؟
 بۇ پەپولە بە دەۋرەتا دە گەرى؟
 چەپكى تۇ باغەوان دە كەن دەسگىر
 لى خەيابان و كوۋچە و بازىر
 دەتفرۇشەن بە قىمەتى ھەرزان
 دەتدەنە دەستى ناكەس و ھەرزان
 بۇيە سوۋك و چىروۋكى ناۋ چەمەنى
 لەۋەتى بوۋى ھەمىشە پى دە كەنى
 ھەلگەپراۋە بە ناز و گۈل پى گۈت
 شىت و شوۋرى كە شرت و شۆمەت شوت
 ۋە كوتۇ ئاشقە پەپولەى زار
 بۇ بىنە خۇپايى نەو بەدەم نازار
 شەنەبارى نەدەم كە بۇ لاي خۇم

كئ دەبا بۆ ھەموو ولاتى بۆم؟
گول لە كەس نىيە عەزىزم سووك
سەرى زاوايە جىسى و باوەشى بووك
من كە ناگاتە ھەفتەيەك تەمەنم
بۆچى بگريم و بۆچى پى نەكەنم

مەھاباد - ۱۳۲۵

***

بلوئیری شوآن

نیوہ شەوہ، دنیا خامۆش
 دیتە گوئیم ئاھەنگیکێ خوش
 ئاھەنگیکێ گیان پەرورە
 شادی هینە، خەفەت بەرە
 ئاھەنگیکێ دلنەوازە
 تارە، ویۆلۆنە؟ یا سازە؟
 نا... نا... ئاھەنگی بلوئیرە
 جا وەرە گوئی بوۆ رادپیرە
 ھەزار خۆزگەم بەخۆت شوآنە
 کە بەو مانگە شەوہ جوانە
 دانیشتوی لە پۆرد و ھەلدیر
 پەنجە دەبزیوی لە بلوئیر
 دەگەل تەبیعدەت ھاودەمی
 شادی، بە کەیفی، بی خەمی
 ئاغاش بە نۆکەر ناگری
 وەک من لە داخا نامری
 وەرە شوآنە ھەموو شەوی

نیوہشہوی، کاتی خہوی
لہو کیو و نوالہ زہنویرہ
تئی توورپینہ لہو بلویرہ
لہسہر ترؤپکی تہو کیوہ
پہنجہ لہ بلویر بیزوہ
با کیوہ کہ دہنگ داتہوہ
شاعیریش خہو بیباتہوہ

مہواری کرماویلہ - ۱۳۲۵

***

کورد و نازہربایجانہ

تیہری ئہییامی دیلی ئیستہ ہنگامی ژیانہ
 خوئی مہلاس دا مامہرپوی نوبہتی شیژی ژیانہ
 ہدرچی پیت دہکری بکہ ئہی دوژمنی خوئری و بزانه
 باوی لاوی کورد و تافی گہنجی نازہربایجانہ
 خوئی لہ خونداودا دہینی ہر کہسیک دوژمن بہوانہ

***

بالہ قورپ نیشی و لہ ہہش نی دوژمنی وان پیل و شانی
 چونکہ ئہورپو یہکتری گرت کورد و نازہربایجانہ
 ئہوکی ئیستیماریان گرت وہک بہلاکھی ناگہانی
 تازہ بہریوونی مہحالہ تانہدا یہکجاری گیانی
 سوحبہتی پی ناکری پہنجہ بہہیزی ئہو دووانہ

***

ئہو کہسہی چہندیک لہوہی پیش لیی دہدا لافی خودایی
 نیدہہیشت ئیمہ ہمانبی قہت لہ گہل یہکتر برایی
 کوانی لہ کوئیہ بینی پۆلی پیشمہرگہ و فیدایی؟
 تی بگا نای بی لہدہست ئہو نۆجوانانہ رہایی
 ئہو کوری سمکۆی دلیرہ، ئہو نہوہی سہتارخانہ

***

لاوى نازاي كوردووارى نيره شيرى كاتى جەنگە
گەنجى نازەربايجانى وەك پلەنگى تيزە چەنگە
تىگەشتن نۆكەرى يىگانە بۆ وان عار و نەنگە
پەنجەيان ئىستا لەسەر شيرە، لەسەر ماشەى تىفەنگە
هەر بەناستەم يىتە پروو يىگانە دەكرتتە نيشانە

***

كۆشكى زۆردارى جىيوە، هەر نەماوە زولم و يىداد
وەك بەهەشت خەملىوە خاكى پاكى كوردستانى ئازاد
مولكى نازەربايجانىش بۆتەوە مەعمور و ئاباد
دوژمنى يىگانە بتىنم هەمىشە پەست و ناشاد
چۆن ببويە باعيسى وىزانە ئەم دوو خاكە جوانە

***

كورد و نازەربايجانى هەردوو داوايان رەوايە
هەر بىژىن و پايدارىيە كىيەتى ئەم دوو برايە
مىللەتى ئىمە هومىدى زۆر بەكارى پىشەوايە
ئەو كورە نازا و نەبەرد و مەردە بۆ مىللەت قەلايە
دەك بىتىنى تا ئەبەد ئەو كوردە زانا و قارەمانە

تەوويىز - ۱۳۲۵/۲/۶

***

پښتو ژبې

نه و سال چې نه مان تاله
 دوژمنی زالم زاله
 لاو چېيان سیاچاله
 دهستی دویان به تاله

***

گالتو و گه پ و پیکه نین
 شه و داو دت و هه لپه رین
 چي گای خویان دا به شین
 دیسان خه میان دابه شین

***

پولی جوان نه شمیلان
 دهستی ده سمال ته نزیلان
 نه و سال ناچن بو دیلان
 نه نگه دیلان بو دیلان

***

بسرانانی سه زخوانان
 گرا لوی گوئسورانان

كآل بـؤۆه په نجهى جوانان
كوانى گهمهى جى ژوانان؟

***

وه پاش كهوت خه باتمان
داگىـراوه ولا تمان
تپـه پى پؤۆى هاتمان
پووخا كوشكى ناواتمان

***

نه هاتى و تهنگانه يه
باو باوى يىگانه يه
خه زرى ئه و يه كانه يه
ليمان له به هانه يه

***

بووينه وه ديل و يه خسير
ولا تمان كرا داگير
پاوكه ر بوونه وه نيچير
يووسف خرانه ناو بير

***

حكومـهت نيزاميه
تؤۆزىـك ئازادى نيه
نامانجى دؤۆمـن چيه؟
قـر كـردنـى خـه لكـيه

***

كه شه و داها ت ديژبانى
ليمان ده چته سهربانى

تفهنگی لهسه ر شانی
بۆته رۆسته می سانی

***

دهلئى فهرمووى فهرماندهر
له شامه وه تا سهحه ر
ههر كهس له مال هاته دهر
(كلكش بكن پسر)

***

داخرا دهركى رۆزنامه
شكاون نووكى خامه
كوردى نووسين هه رامة
دوژمن دهلئى بئى تامه

***

دپان كاغه زوده فته ر
گيران شاعير و نووسه ر
كۆمه لئىك بوون دهر به دهر
كۆمه لئىكيش ده سه به سه ر

***

خوئىندن به زمانى خومان
سووچ و تاوانه بومان
چاپخانه و بليندگومان
بوونه بهردى بن گومان

***

له لايه ك قات و قه ر
له لايه ك كوشت و به ر

هموو کهن حالی شپه
دوژمن نان و دو بپه

***

نازان وه کوسه گی هار
ده خولینه وه له ناو شار
دروژن و پیاکار
دز و جهرده و به دکردار

***

به رتیل خور و گورگه میش
وه ک سه گی سه خوله میش
چهنه سووک و دهم له پیش
به فیشال و کیشه کیش

***

نه منیه وه ک دال و قهل
بلاو بوونه وه ناو گهل
کک نازایه بلای له!
هه تا بیکهن شیت و شهل

***

بوخویان پی پاده گهن
خهلکی له کونه پرهش ده کهن
تا پشوری دی لیکی دهن
به قه مچی وه ک خه ره زهن

***

له پیای نازا و سه رکهش
له زه حمه تکیشی بی بهش

ئاخنراوه كونه پرهش
 نايینی كەسى پروگەش

***

دەستیان كەرد بە رەشگەر
 ناپارتنزن جوان و پەر
 دى زەرەى كۆت و زنجەر
 هەر لیمان دەسوون شمشیر

***

پیاوی مازاد و مالیات
 دەسووپننەوه دىهات
 دەستینن دەغل و داهات
 لە كرمانج و ناغوات

***

ئاغا زانى ئەو جارە
 ئەو قەندە ژەهرى ماره
 پىشبینى كاك هەزارە
 ئىستا شەق بەخەروارە

***

قەندى بە زارى تالە
 دەدا باجى پىنج سالا
 چاوى پۆشین مەحالا
 كار ئىستا بەگۆبالە

***

نۆشى گیانى بى هەى گۆر
 گىژى، گەوجى، لەخۆگۆر

با هر سه ری بکا شور
بو دوزمنی مچ و مور

***

به قند و شه کر و کووتال
بو نیمه دی نسا پامال
نیستا که وتوو و هک سپال
له گشت لا دیدن په پال

***

سواریان کوردن پیاده
جامیان کوردن بی باده
داریان کوردن ناماده
شهید کران (به گزاده)

***

له سه قز و له بوکان
شین و شه پوره و گریان
تیکوشهر له دار دران
قاره مان له ناو بران

***

له چوارچرای مه آباد
له کانگای بی ری نازاد
دهستی ره شی نیستیداد
چه قانندی داری یی داد

***

له کاتی نیوه شهوا
له جهنگه ی شیرن شهوا

کرا کاری ناپروا
لہ دارا پیشہوا

***

پڑلہی وہ فاداری کورد
پیشہوای نارام و ورد
بو کورد ژیا، بو کورد مرد
گیانی فیدای گہلی کرد

***

زاننا بوو، کورد پھر روہر بوو
پیشہوا بوو، رابہر بوو
ہر کورد نہ بوو بہ شہر بوو
خہمی خہلکی لہ بہر بوو

***

بوہ دیوی نیستیعمار
کو نہ پھرستی زوردار
زالم، خونریز، بہد کردار
بویان نامادہ کرد دار

***

پڑلہی کوردی بلیمت
نہترسالہ دار و پست
پشتی نہ کرد لہ میللت
وا دہبی زیبک و ہیممت

***

بہ لام کوردہ نابہزی
بہو زہبرانہ ناتہزی

له پقان لئو ده گه زى
كه سوار بوو دانا به زى

***

داخداره، خوئنى ديوه
بيداره، خوئى ناسيوه
له دوژمن پاپه پيوه
باسكى لئى هه لئماليوه

***

به كار و توند و تۆله
خوئى ساز ده كا بو تۆله
ورد ده كا وهك پرپۆله
تاج و تهختى نهو زۆله

***

كوپ و كچ و پياو و ژن
نيستا لئوان ده كوژن
دهرۆستيان نايه دوژمن
دهى نه جنن، ده كوژن

***

کچی مەهاباد

لەباری، نازەنینی، نەرم و نۆلی، دڵتەپی، شادی
 لە چاوی بەد بەدوور بی ئەی کچی جوانی مەهابادی
 لە جوانیدا، لە پاکیدا، نییە هاوتات و نازانم
 فریشتە یانە ئاسمانی یانە پەرورەدی پەرزادی؟
 سەری کۆلت گەشە هەرەک گۆلی کۆستانی کوردستان
 لەبەر بەژنت دەبی سەر دانویتی خەلفی شمشادی
 دلی سەد عاشقت کردە نیشانە تیری موژگانت
 کچی کوردی! لە تیر ئاویتنا مەعلومە ئوستادی
 بە شمشیری دوو ئەبرۆت جەرگی خەلکی لەت دەکە دیارە
 دەزانسی چەک لە کار بینی، کچیش بی تۆرمە ی مادی
 لەسوپیانت وەها دێوانە بووم چاوەمەستی خوین شیرن
 لە قەرنی بیستەما پەنگە پەچاوەم کاری فەرهادی
 ئەوێستا تۆ لەوێ دیلی دەسی بیگانە ی ئەمنیش
 لە دووری تۆ دەکیشم پەنج و دەرد و داخی بی مرادی
 زەمانە (هێمن) ی تۆی وێلی دەشت و چۆل و سەحرا کرد
 فەرامۆشی مەفەرموو، جاروبارە هەر بکە یادی

به هاری کوردستان

شمال هات به گاله گال
هور بوون گهوال گهوال
پشکوت گولی گهش و نال
بلبل کهوته ناله نال

***

به لهنگیزه، به باران
به شنه بای به هاران
توانه وهک جاران
کهوی به فیری نیساران

***

نه ما مژ و سهرما و سوئل
نه سیخوار ما نه سه سوئل
تهرت و پرژد و شیو و دوئل
لی هاته دهر گیا و گوئل

***

دهشت و چیمهن رازاوه
کیو به نندن نه خشاوه

زؤنگ و چینگہ زیاوہ
گیا سہری پیوہ ناوہ

***

لہ ہوشین و گہدہ و لہند
لہ کوستانہ دہ سامرہند
ہلز بیزا و گیابہند
تیک چرژا، بوٹہ زہمہند

***

مہندوک و خاو و کہما
لہ نہرمان و نہستہما
بہسروہ ہاتنہ سہما
وہیشوومہ و سہرمانہما

***

ویستاوہ زہنگول زہنگول
ناونگ لہسہر پہلکی گول
لہسہر چلی سوورہ گول
بلبل دہخوینتی بہ کول

***

دیسان لہ چیا و لہ پازان
دی سیرہی سہقرو بازان
پیتم خوشتن لہ سازان
لہ ناہنگ و ناوازان

***

بزوینہ ہہموو ولات
زیندوو بوٹوہ مالات

جەنگەي بانەمەرى ھات
بەرەو كۆنستان چوو خىلات

***

دىسان ھات ۋە كو جاران
ھە ۋە ھەوى شۆرە سواران
ۋىرپەي جليست و داران
خرمەي نال و بزماران

***

ھات خرینگەي زەنگ و قۆر
لوشمە لوشم و ھۆرە ھۆر
ھۆقە ھۆق و بۆرە بۆر
حيلەي جانوو نەسپى تۆر

***

كار و كوورى بزن و مەپ
لرفە لرفى لۆك و نەپ
كوپژنى نەسپى بەد فەپ
گوپچكەي پياوى دەكا كەپ

***

ۋەنە ۋە شەي جوانى خۆش بۆ
ھاتە دەر لە لىوى جۆ
دار دەرى كوردوۋە چرۆ
كەروئشكەي كرد گەنم و جۆ

***

سوئسن و بەيبوون و شىللىتر
رواون لە جىنگاي زەنسوئر

قہلبہزی بہست ثاوهہلدیر
شہپؤلان دہدا نہستیر

***

بؤنی خوشی ہلالہ
پیاو مہست دہکا لہ نوالہ
وہک شہہیدہ گولالہ
لہ خوینتاوا شہلالہ

***

گرمہی ہہوری بہہاران
دی بہیان و تیاران
خونناوی وردہ ہاران
تہر دہکا گہلای داران

***

نہو ترڑپک و نشیوہ
نہو یال و خرپ و شییوہ
لہ گوین بہہشت خہملیوہ
کی مہلبہندی وای دیوہ؟

***

تیرہگ و گہوہ و لاپال
پیسی دادرا تارای نال
سہرچاوی سارد و زولال
ہہلقولی وہک زیوی قال

***

ہات لہ رہوز و زہردان
قاسپہی کوی سہر بہردان

ورتەورتى ھەويردان
دى لەناو شىناووردان

***

لەكن كارزىلە و بەرخەل
لەكن بزن و مەپى شەل
كە بۆيان ھەلكەوى ھەل
كچ و كوپ دەكەن ھەمزەل

***

كىژۆلەى شوخى جوان چاك
شۆپەژنى داوين پاك
پووھەئمالا و بى باك
دەرەتەين زاو و مەك

***

فیتەى شوان، ئۆجەى گوان
دى لە مۆلگە و دەراوان
دیتە گوى لاوكى لوان
بالۆرى بەئەك چاوان
مندال لە پۇد و ھەلدەر
بەر دەدەنەو تاورەر
شوانە لەسەر بەردەپەر
تېسى تورپاندوۋە لە بلور

***

مەر لە گۆشتا بوۋە سوور
خۆ ھەلدەپن شەك و كوور
گەمال دەكەن چەق و لوور

سەوەرپیان دەچی بۆ دوور

***

کچی لەباری پەوهند
هەلی کرد بەهەک و زەند
کەزی هۆنیەو وەک بەند
کوران دەگری بە کەمەند

***

لەبەر دەرکی رەشمالان
دەبینی چا و کەژالان
دلان دەبەن بەتالان
کاس دەکەن کوپ و کالان

***

لێوتالەن، دەم بچووکن
خوین شیرن، رەزا سووکن
کۆلمەیان وەک گۆلووکن
گەورە کچن، نۆبووکن
شل و مەل و لەبارن
چا و بەکل، گری بەگوارن
دەسمال پووڵەکەدارن
شەدە و گیل گیلە لارن

***

ناسک نەرم و نۆلەن
خاوتنن، سپی و سۆلەن
بلباسی و توند و تۆلەن
بەمزۆل جەرگان دەکۆلەن

***

هەلیان مایوہ باسک
باسکی قەلەو و ناسک
کە دەکەن تاسکە تاسک
پەوہ کتەرن لە تاسک

***

کیژی مەرزینگ و سەکەرن
بەلەنجەولار پادەبەرن
ناز دەکەن، چاودادەگەرن
کۆرگەل دەبەریان دەمەرن

***

کابانگی قۆل بەبازن
شەنگەییەری کێل گەردن
لەنیو مەپ دین و دەچەن
وہک پۆلی پۆران دەچەن

***

سوئسەن و وەنەوش و هەمەین
کەژی و خەندان و جەمەین
خاسی، کەوی، خاتوووزین
بەپۆل دەچنە مەپدۆشین

***

زێرن و کابان و میەری
دانیشتورن لەبەر بیەری
نەستی دەکا هاوریری
گۆلی بەرخان دەژمیەری

* * *

خونچہ و گولووک و گہوہر
شہم و کھڑال و دلبر
زین و مروت و نھسمہر
لہ تاولی ہاتوونہ دہر

* * *

مامز دایگرتوہ شیری
ناسک دہ کوشی پھنیری
ناز دہ شیلی ہویری
کالی دہ کانان تیری

* * *

ٹامان چوتہ کولینی
پہری مہشکی دہڑینی
بہسی لورکی دہ کولینی
خہیال ٹاوردووی دینی

* * *

(ہیمن) لہسہرہخوبہ
نہکی بچی بوڑھوبہ
دہنا دہشکینی توبہ
ٹاور دہگری وک سوبہ

* * *

بابر دله

لهبر ئازارى ژينى نالهبارى
دهنالى بلبلى شهيدا بهزارى
بهسۆز و داخهوه دهیگوت فهقىم
پهروپهۆم ههلهوهرى، بى واده پیرم
مهلىكى فىرى دارستان و لیر بى
قهفزه پیرى دهكا با شووى له زىر بى
تهلار و سهسهرا و كوشك چ دىنى
كه كۆيله وهرههه مى تىدا ههلىنى
له گهله كازيوه بسۆى نه فهرم چلاوچله
نه بىنم گول، چلۆن نارام ده بى دل
چ خۆشه عىشق و سهرمهستى، چ خۆشه
چ خۆشه ژين به سه رهستى، چ خۆشه
چ تاله كۆيله تى و دىلى، چ تاله
به كهه بى ژينى وا پر ناه و ناله

***

من و كونجى قهفزه نهى داد و بىداد
نه من دىلم، قهلىش سه رهست و نازاد
له سوئ هیلانه كهه لهت لهت بوو جهرگم
له تاوى گول نهمام، نىزىكه مهرگم

دەبىي چەند بەرد لە ھىلانەم گرابىي؟
 گۈلى سوورم چلۇن پەپەر گرابىي؟
 دەبىي چۇن فىر گرابىي بال بكا كل
 لەبەر پىلازى دوزمن يىچوۋە بىلبىل
 دەسا ئەو راوكەرە كوئىر بى لە چاوان
 منى خىستە قەفەز بى سووچ و تاوان
 چ ئىنسافە ئەمن بەو دەنگى خۇشم
 ئەسیر و دىل و زىندانى و خەمۇشم
 بەلام ئىستا قەلى پروپەش لە گۈلزار
 بە قارەقار دەدا گوئى خەلكى نازار
 گوتم ئەى بىلبىلى خەمگىنى دلمەند
 مەنالىنە لە دەس داو و لە دەس بەند
 بزائە تۆ ئەوئى ئەھلى ھونەر بى
 دەبىي يا دەسبەسەر يا دەرىدەر بى
 ھونەرمەند و ژيانى خۇش محالە
 ھونەرمەند رەنجەرۆيە، ژىنى تالە
 ورىنگە خۇشەكەت بۆ تۆ بەلايە
 ئەتۆ خۇش خوئىنى حالت بۆيە وايە
 ئەگەر ئەتبا ورىنگە و دەنگى وا خۇش
 بەرەللا بووى وەكو ئەو پروپەشە تۆش
 منىش ئەى بىلبىلى بەندى وەكو تۆم
 وەھا دوورم لە ھىلانە و گۈلى خۆم
 منىش وەك تۆ لەكىسەم چوور گۈلى سوور
 منىش ھىلانەكەم لى كراوہ خاپوور
 منىش بابردەلەى بەر گىژەلووكەم

دەمىك لەو قولكە، تارىك لەو چلووكەم
منىش زۆردارى پرزەى لى بېرىم
منىش بەدكارى بوارى لى تەنىوم
منىش يىدادى شابالى شكاندم
بەناكامى لى خوئاوى تانلندم
منىش چونكە بېرىك خاوەن ھونەر بووم
ھەمىشە پەنجەرۆ بووم، دەربەدەر بووم
ھەزار گۆۋەند و سەد پەندم بەسەرھات
لە نامىزىم نەگرتوۋە بووكى ناوات
ھەزار سوپكەم لەبىن ھەنگل دراۋە
دەمم گىراۋە، چاوم بەستراۋە
لە نامىزى گەرم بى بەش كراوم
وەكوتو تووشى پۇزى رەش كراوم
ژيانم پىر لە رەنج و دەرد و داخە
نەۋە گىرساومەۋە لەو كىۋو و شاخە
كەسىك نەى پىرسى، نەيزانى چىلۇنم
لە يادان چوومەۋە، چىرۆكە كىۋنم
بەشەو ژان و پەزارەم دىنە پالى
بەپۇز ئوقۇرەم نىيە ساتىك لە مالى
بەلام ھاودەردى ئازىزم ھەتا ھەم
وەكوتو دەردى دل ناكەم لە دەس خەم
نەمن پىم خۇش نىيە ئاودەنگى قەل بىم
نەمن پىم خۇش نىيە يىزراۋى گەل بىم
ھەتا دوزمىن نەگەوزىنى دەخوئىنم
دەخوئىنم بۇ گەلى خۇم، ھەر دەخوئىنم

فرمیټسکی گهش

قهت له دنیا دا نه بوو بېنځگه له ناخوښی به شم
 مات و داماو و په شپو و بېنکس و چاره په شم
 سهرده میټک ناواره بووم و ماوه بېنکیش دهسه سر
 نه مدی رووی ناسووده بی، هر تووشی گېره و قه په شم
 دابی کوردی وایه، کهس لاگیری لېقه و ماو نییه
 بوچی سه رکونه بی بکه لیم زیزه یاری مه هوشم؟
 تیغی بی مهیلی و جفای نه و ناز نهینه دل په قه
 جهرگی له ت کردم به جار بک نه جنیویه سینه شم
 کوشتمی و شهش خانی نومیدی له من گرتن حریف
 موره هله دا ویم و بیه ووده به هیوای دوشه شم
 نابینی زرده له سه ر لېوی کهسی له شاره دا
 گهر خه م و دوردی دلی خومیان به سه ردا دابه شم
 خو شه ویستی گو شه که ی ته نیایی هر نه ژنو که مه
 بو یه روژ و شه و هها گرتوومه ته نیو باوه شم
 نایه لئ دوژمن به په ننگه زرده که ی من پیکه نی
 تا ده می مردن نه من مه منوونی فرمیټسکی گه شم
 شاعیر بکی راست و یه ک پرووم و فیدا کار و نه به ز
 کورده موحتاجی محک نیم زپری بی غه ل و غه شم

گریانی نیوه نهو

شهوانه نهو دهمانه‌ی شهو ده‌گاته کاتی نیوه شهو
خه‌لک نووست و له چاوی من که‌سه‌ر دیسان ره‌واندی خه‌و
سکووتیکی به‌سام سه‌رتاسه‌ری نه‌م دپیه داده‌گری
ده‌لیی هه‌ر زینده‌وارنکی هه‌یه له‌و دپیه‌دا ده‌مری
له‌ه هیچ لا خشپه‌یه‌ک نایه، چرای مالنکی نایسی
به‌نه‌سپایی له‌ مال دیمه‌ ده‌ری ده‌خوشم وه‌کو نیسی
ته‌ک و ته‌نیا به‌نارامی ده‌چم بو گرده‌که‌ی به‌ر دی
به‌دلته‌نگی و کز و خه‌مناکی راده‌کشیم له‌سه‌ر به‌ردی
ده‌که‌م جا سه‌یری نه‌ستیران و هه‌لده‌مژم شنه‌ی شه‌ویا
شه‌و و بیده‌نگی چهند خو‌شه، هه‌میشه‌ خو‌زگه‌ هه‌ر شه‌و با
وه‌کو ناوالی چاک نه‌ستیره‌کان گوئی راده‌دیرن بوم
هه‌تا بو‌یان به‌یان که‌م موو به‌موو رازی ده‌روونی خوم
کولم هه‌لده‌ستی نه‌و چاره و له‌به‌ر ده‌ردم ده‌نالینم
هه‌تا ناوری دل‌م ده‌کوژیته‌وه‌ نه‌سرین ده‌بارتنم
شه‌وانه‌ گه‌ر نه‌که‌م نه‌و شیوه‌ن و نالین و گریانه
ده‌سووتینی و جووودم ناگری نه‌م جه‌رگه‌ بریانه
به‌لی گریانی نیوه‌ی شه‌و ده‌کا ناسوری دل‌ مه‌ره‌م
کول و کوم داده‌مرکینتی و به‌جی دینلی دلی من خه‌م

ئارەزووی فرین

ژین بەیخسیری و دیلی بی کەلکە
 بۆیە لەمیژە لە ژینم تیرم
 گوزەران بو من لەناو ئەم خەلکە
 سەختە، ناخۆشە، چۆنسی رابوئەرم

***

هیئەزەم لێ بپرا تاکی دەریەرم
 لەناو مەینەت و دەردی سەرزەمین
 ئەوە بەینیکە کەوتۆتە سەرم
 بییری ئازادی و ئارەزووی فرین

***

بەلام داخە کەم نیمە بآل و پەرپ
 کە بفرم، بپرۆم خۆم بەدەم نەجات
 بچمە شوونیککی لێی نەبی بەد فەرپ
 لەباوەش بگرم نۆبووکی ئاوات

***

ئەم سەرۆکە باکی بەیانێ! وەرە
 بە شەشەن و پشوووی خۆت توندکە

لهسهر نهو دونيا نهويم لابه ره
ههتا ده تواني نه من بلندكه

***

نانا هه وره پهش! نه ورپو نه وي به
لهو به رزان هه وه ره خووار
كه كه مه وه ره پيكي زه وي به
لهسهر پشتي خوټ نه من بكه سوار

***

نهو جار هه سه ته وه بهرپو به رهو ژوور
مه ويسته ههتا ته شكی ناسمان
بمبه ره نيزيك ناسوي جوان و سوور
نه جاتم بده له كارلي خه مان

شيلان ناوي - ۱۳۲۸

***

خونچهي بيس

دېتم له نـاو دار و دوهن
 له سه رچلي سووره گولیک
 هه لکورما بوو، دهی کرد شیون
 بهری بهیانی بولبولیک
 گوتم نهی مـلی دلسوتاو
 چیه، بو دهنالی به تاو؟
 که نالینت بو نه وهیبه
 گولت وا زوو هه لوه ریوه
 نهو نالینه بی فایدهیه
 بوچی نازانی، نه تدیوه؟
 گول ههفته ناباتـه سه ری
 سیس دهییت و هه لدهوه ری
 وه لامی دامه وه بولبول
 به شینهی، به کاوه خو
 گوتی نالینم بو گول
 که سیس بووه، ده زانی بو؟
 نهو عومریکی رابواردوه

پشکوتووه جا سیس بووه
نالینی من بو خونچهیه
بو خونچه په شیو حالم
نهو داخه له دلمدا هیه
بویه هه میشه دنالم
نهو، پیش پشکوتن سیس بووه
به جوانه مهرگی مردووه

شیلان ناوی ۱۳۲۸

***

گۆمی خوتین

عەزیزم بۆچی تۆراوی لەخۆرا؟
 چ قەوماوە؟ دلی تۆ بۆچی گۆرا؟
 نەتۆ وا زوو لەبیرت کردم نەمما
 فەرامۆشت نەکەم شەرتە لە گۆرا

***

لە من ڕا خۆ خەتایەک ڕووی نەداوە
 نەدی بێ مەیلی بۆ ڕووی دا لە تۆ ڕا
 ئەسیری کەزێتە کۆتری دلی من
 دەبێ حالی چ بێ کۆتر لە تۆرا؟

***

سەر و مال و کەمال و بێر و هۆشم
 لە نەردی عیشتی تۆدا پاکێ دۆرا

***

لە چاوم دی بەخوڕ فرمیسکی خوتین
 کەچی نەم گۆمە خوتنە هەلنەچۆرا
 من و لاشە پەپوولە ماینەو و بەس
 شەوی دووری، شەمیش تەواوە لە کۆرا

ئاۋاتى بەرز

لاگرى سولجە تەۋاۋى رەنجبەرى وشىياري كورد
چاۋەنئۆپى دەرفەتئىكە خەلكى لادى و شارى كورد
كوندى شوومى شەر لە زەندۆلان خزى بەدزى و فزى
كۆترى سولج و ناشتى نىشتوو لەسەر دىۋارى كورد

***

دەستى دا دەستى برى و ھاتە ناو كۆپى خەبات
كىزى نەشمىل و لەبار و شوخ و گوى بەگواري كورد
كورد گوتوۋىبە سوار ھەتاكو نەگلى قەت نابى بەسوار
ئىستە چابوك سوارە، چونكە زۆر گلاۋە سۋارى كورد

***

فېرى زۆر دەرسى بەكەلك و باشى كردين تېشكان
جا بىينە راپەرىن و شوپشى ئەم جارى كورد!
بەيت و بالۆرى ھەزار جار بۆ بلى كۆنەپەرست
تازە و ئىزىنگىكى نادا دىدەكەى يىدارى كورد

***

رۆژ بەررۆژ قايمتەرە، مەحكەمتەرە، برپاۋىەكەى
دەم بەدەم چاكتەر دەبى، باشتر دەبى، ئاكارى كورد

بىي وچان دەپواتە پيش و پىنگە دەپرىي بۇ ھەدەف
زۆر لە سالان پرووتتەرە ئەو سالە كە ئەفكارى كورد

***

كورد بەزىنى بۇ نەبوو دەستى نەدا، با دوژمنىش
پانەوہستايي لە تالان و برپۆ و كوشتارى كورد
ئەو لە نازار و شكنجەي قەت نەبوو خافل، بەلام
كوردى كردۆتە سماتە جەزەبە و نازارى كورد

***

سەد ھەزار بەرگىرپەوى بايىتە سەرپى، ناخىرى
ھەر دەگاتە مەنزلى ناوات و خووشى بارى كورد
مافى كوردى ھەردەبىي بستىندەرى بستىندەرى
دوژمنى كورد تى گەيشتووە ناكرى باشارى كورد

***

وا گزىنگى دا بەيانى جوانى نازادى بەشەر
پۆزى پروناكە، نەماوہ زولمەتى شەوگارى كورد
نايەوى يارىدەدان و كۆمەكى ئەسلى چوار
جووجەلەي ناغاي (ترۆمن) وىي كەوت پىلارى كورد

***

ھەر كە تووشى بوو دەلىي: (يانكى گۆھوم يانكى گۆھوم)
تازە دەستى ئەجنەبى ناتوانى بگىرى زارى كورد
تورپىي خەلكى كە دى وا كلكى گرتە ناو گەلۆز
دوژمنى خوئىرى، ۋەكو پىوى لە ترسى دارى كورد

***

دېتە سەر رېبازى راست و دېتە ناو كۆپى خەبات
خوارەپىچەي لى براوہ پىاوى خىچ و خوارى كورد

هیزی بیگانهی له پشت خوئی دیبوو، بوئییه وای ده کرد
باری هیلکان نابزیوئی خاینی لاساری کورد

***

دانه نیشی گهر له سه ره په تک و سینگه بیگومان
تو له نه ستویدا دهینی په تک و گونله وساری کورد
تیگ ددهن کوشکی بلیندی مفته خوئی زگ زه لام
پاله و جووتیاری برسی، کارگهری بیکاری کورد

***

دیوته چوئن خوئی شاردهوه خو پریانه وه ک ناغایه کی!
نهو گزیره بهد فسه رهی دهنگی ددها بیگاری کورد
خوئی له بهر لافناوی قینی توندی گهل راناگری
دوژمنی وه حشی و درنده و زالم و زورداری کورد

***

ده چته سهه داری له رۆژی ئینتیقام و توله دا
نهو کسهی کوشتی بهناههق پیشهوا و سهرداری کورد
نایه لهن ئادار به سهه ر پاداری نهو دهر بارهوه
چونکه دهیگوت نایه لم ئاداری کورد، پاداری کورد

***

«پاش قرانی مودهعی دهس پی ده کهن ته عمیری مولک»
«دپته دی ناواتی بهرزی» «نهحمه دی موختاری کورد»
«رینگهیی ناسن ده چپته شاخی هه ورامانه وه»
هه ر که کهوته دهستی کوردی چاره نووس و کاری کورد

***

مه درسه و دانیشه که ده بو شار و لادی داده نیین
خوینده واربی تا کو رۆلهی زیره ک و نازداری کورد

نــه و زمانه شـیرنه ی نیمه پـهړه ی ده گړتــه وه
نادړې چیدی کتیب و ده فتـهړی نه شعاری کورد

***

بـی بـهـرو نابـی مه تاعـی کورد هواریمان نیتـر
پهـنـه قـی پـهـیدا ده کا نه و جاره که بازاری کورد
داده مه زړینن له گشت شاری ولات کارخانه یه ک
تا به دهستی خوئی پهنیو بی بهرهم و کرگاری کورد

***

بـهـر دـهـدن گـاجووتـی لـه، سـواری ته پراکتوران دهبـن
دیتـه دهر بـووره و به یار و به نـدن و نیساری کورد
کشتوکال و جووت و گامان دیتـه سـهـر باری له بار
پـر دهبـی تـیر و جـهـوال و مشـت دهبـی عـهـمباری کورد

***

خـهـسته خانـه شـمان دهبـی، دوکتـور و دهرمانیش فره
ناکـه و ی تـازه لـه کووچان خهـسته و بیماری کورد
به ختیار و خویند هوار و ساغ و تیر و پر دهبـی
دیتـه دهر ماکه ی نه هاتی و نه گبه تی و نیدبـاری کورد

***

دـهـست له نه ستوی یه ک ده کهن نازاد و شاد و به خته وهر
کیژ و کور، لاو و گراوی، دلـبـهـر و دلـداری کورد
بونی پرگاریت له شیعی دی چ جوانت هوندوه
نه ی هه ژار، نه ی شاعیری تیکوشه ری ناوداری کورد!

***

(کوتری پیکاسو که موژده ی هیمنی هینا گوتی):
مرد، به سه رجوو، روژی نیست عباد و نیست سماري کورد

ئەمەلى مەلى خۇش خويىنى ئاوارە و تەرە و بىن ئاشيان
موزدە بى زوو دىيەوہ ناو مىللەتى پزگارى كورد
بلبلە سەرمەستەكەى باخى موكریان ئەوچەلىش
تیر بخويىنە، دەنگ ھەلئىنە تۆ لەناو گولزارى كورد
خۇشەويستى مىللەتى خۇتى لەبىر چۆن دەچىيەوہ؟
چاوەرپتە ئىستەكانە شارى بى ئەغىارى كورد
ئەو ژيانەى بى تۆ راي دەبوئىرى «ھىمن» مردنە
يىكەسىكە پاشى تۆ و پاشى سەرەك كۆمارى كورد

مەھاباد - ۱۳۳۲

***

بەغدا نىۋە رېيەت بى

خايىن، خويىرى، درۋىزىن، بەد فەر، شەرانى، سەرشۆر!
 پياۋكوژ، تاۋانبار، رۋورەش، ناكەس، ملهوپ، دىكتاتور!
 خەلكى ئىران بەدەس تۆ كرابوون زىندەبەگۋر
 ئەۋە تۆى لىت قەوماۋە، دەريان پەرانىدوۋى، ھەى گۋر
 دەبرۆ ئەى شاھى خايىن بەغدا نىۋە رېيەت بى

***

ئەى دوژمنى ئازادى، نۆكەرى ئىستعمار!
 بەدەس تۆ چۈنە سەر دار مەزن، پىشەۋا، سەردار
 بەدەستورى بىگانە دەسۋورا چەرخى دەريار
 زال بوۋ بەسەر دەريارا پالە، جوتىر و كرىكار
 دەبرۆ ئەى شاھى خايىن بەغدا نىۋە رېيەت بى

***

كەى سىيەرى خودا بوۋى، ئەى سىيەرى نەھاتى
 لە ساىەى تۆدا دىمان شەر و گرانى و قاتى
 لە خزمەتى باوكى خۆتدا لە پياۋكوشتن راھاتى
 ھەر كە خەلك لىت راسا، بوۋى دەرچوۋى و ھەلاتى
 دەبرۆ ئەى شاھى خايىن بەغدا نىۋە رېيەت بى

***

پشتت له ميللهت كردهوه په نات بردهوه بو دوزمن
به دره قهه رېنگاي تو بې سووك و نزاى پياو و ژن
دوزمنى گهل هميشه به ميره دى شا ده چن
هر ديكتاتور تيده شكى، هر گهلن پرگار ده بن
ده پرو نهى شاهى خاين به غدا نيوه رپيهت بې

***

گزيرى گوى له مست بووى تو بو شيركته نى نى
كلكى ناغات كيشراوه بو يه هينده كه نه فتى
پيمانوه نووسا بووى، هر وه كو قىل و زه فتى
نه كهى بگه رپيهوه، حالا كه رفتى... ره فتى
ده پرو نهى شاهى خاين به غدا نيوه رپيهت بې

مه اباد - ۱۳۳۳/۶/۲۶

***

موو ناپسینم

ئەمەن دەمگوت لە دنیا تا بئینم
 لەبەر کەس ئەستەمە سەر دانوینم
 کەچی ئیستا لە داوی بسکی تۆدا
 گەرفتارم گولم موو ناپسینم

***

ژیانم پەر لە پەنجە و نامرادى
 بە هەلکەوتیش نەهاتم تووشى شادى
 دلم هیند تەنگە هەر جیى تۆ دەبى و بەس
 نەتۆش مەحکوومى حەپسى ئینفیرادى

***

قەرار بوو بىی لە گەل خۆت شادى بىنى
 نەهاتى، گەرچى پیت دابووم بەلینى
 لەناو کوردا نەبوو پەیمان شکاندن
 لە کوئ فیر بووى گولم پەیمان شکینى؟

***

ئەگەرچى رۆبى، قەت ناچى لە یادم
 دەکەم یادت، بەیادى تۆو شادم
 کە بارگەت بۆ هەوار تیک نا عەزیزم

شکا نهستوننده کی تاوئی مرادم

***

شهوانه هاونشینی جامی بادهم
به باده با پهژاره و غم به با دم
که دهستی پژگار بای دا سهری من
سهری شووشهی شهرباب وا چاکه بادهم

***

تووپەیی

ساقیا کوشتمی خەم و مەینەت
 دەوەرە لەو شەرابە مەستم کە
 نامەوئ جام و ساغەر و پیالە
 بەشی خۆم بۆ لە لوپچی دەستم کە

***

وەرە ئەم نازەنین بەخیرا خۆت
 گێژ و وێژم بکە بە بادە و مەم
 با منی رەنجەرۆ لە ژینمدا
 هیچ نەبئ جارەکی بلیم ئۆخەم

***

حاسلی تیگەیشتن و زانیـن
 چ بوو بۆ من جگە لە کوێرەوهری؟
 سەردەمیکیش پەنا دەبەم بۆ مەم
 تا بزانی چلۆنە بی خەبەری

***

لەو ولاتە کەسیک لە خەو رابەن
 بەشی چارەپەشی و خەم و شینە
 تیگەیشتم عیلاجی دەردی من
 مەستی و شیتی و نەزانیـنە

بۆيەي پۇقۇلار

نېمە ئاۋاللىق لە گۆشەي بېكەسىدا غەم نەبىي
چاگە ئەو لېرەش ۋە فەي ھەر ماۋە، سايەي كەم نەبىي
لاپەرەي ژىنەم ھەم ۋو ھەلدەيتەۋە تېيىدا نېيە
باسى فرمىسك و ھەناسە و شىۋەن و ماتەم نەبىي
پۇزگارى سېلە بۇ مەن بۆسەيەكى نايەۋە
نەمدى ھەر تىرىكى دەيھائى بەرەۋ سىنەم نەبىي
پەنجى دوورى دلبەرم بۇ كوشتنى مەن كافىيە
گەر لە دىنادا ئەمەن ھىچ مەينەتى دىكەم نەبىي
كۈا دەزانى چەند پەرىشان و پەشپۆە حاللى مەن؟
ئەو كەسەي گىرۋدەيى ئە گرىجەۋ و پەرجەم نەبىي
پەمىزى دلدارى لە زىنى فېر نەبوو يارم دەنا
كۈا ئەويندارى ۋە فادارى ۋە كۈ مەن، مەم نەبىي؟
كىژى شاريمان لەخۆي ۋەرگرتۈۋە چارشىۋى پەش
داخەكەم نەمدى لەۋى مانگىكى دەۋرى تەم نەبىي
شادى جارىكى بەمىۋانى نەھاتتۈتە دلەم
پەنگە خەلۋەتخانەيى خەم شوپنى نامەحرەم نەبىي
خۆم دەسووتىنەم ھەتتا بەزمى خەلك رۇشن بەم
كى لەرپىي خەلكا ۋە كۈ شاعىر دەسووتى شەم نەبىي

چاره‌نویسی شاعیر

به‌هار بوو فه‌سلی زستانم، نه‌گه‌ر یارم له‌گه‌ل بایه
 درۆیه‌ گه‌ر گوتوویانه‌ به‌خونچیک‌ی به‌هار نایه
 له‌ بارانی مه‌پرسه‌ تا هه‌ور بگه‌ری به‌ری پۆژی
 ده‌بی بگه‌رم هه‌تا پووی تو له‌ ژیر چارشییوی په‌شدایه
 هه‌ناسه‌م لاده‌دا چارشییو و پووه‌ندی په‌شت ناخه
 هه‌ور هه‌رچه‌نده‌ پر پ‌بی کوا حه‌ریفی قوده‌تی بایه؟
 له‌ژیر سایه‌ی برۆکه‌تدا حوکمرانی ده‌کا چاوت
 له‌ سایه‌ی دووخی شمشیره‌ که‌ حاکم حوکمی نیج‌رایه
 له‌سه‌ر به‌فری به‌کار نایه‌ وه‌کو بیستومه‌ داوی په‌ش
 له‌سه‌ر کولمه‌ت نه‌دی بو دله‌گره‌ نه‌و بسکه‌ تاتایه؟
 هونه‌ر ناتوانی جوانی تو به‌هیچ شیونکی بنوینی
 له‌ مه‌رمه‌ر چۆن ده‌تاشری هه‌یکه‌لی نه‌م به‌ژن و بالایه؟
 به‌پیشی بو‌زه‌وه‌ سوچه‌ی ده‌بم من بو جه‌مالی تو
 نه‌دی بوچی ده‌یانگوت دار که‌ پیر بوو تازه‌ دانایه؟
 به‌زه‌ت نایته‌ سه‌ر لیو و به‌زه‌ت نایه‌ به‌حالمدا
 نه‌گه‌رچی زۆر له‌ میژسه‌اله‌ له‌ دووت ده‌خشییم وه‌کو سایه
 ده‌زانی بوچی من هینه‌ده‌ په‌ریشان و خه‌فه‌تبارم

له بازارى ژيان غەيرى هونەر نيمه چ سه‌رمایه
به‌تووتسوش تسوشى مه‌کته‌ب بو ده‌هاتم من که زانیبام
خفت، مه‌ينه‌ت، که‌سه‌ر، که‌سه‌رت، به‌شى نينسانى زانايه
له‌گه‌ل چاره‌په‌شى و دووره‌به‌شى و نه‌گه‌ت ده‌بى هه‌لکه‌م
له‌میزه چاره‌نووسى شاعيرانى کوردى هه‌ر وایه

جۇلانى

چوومە لاي دوكتور و گوتى
 نەخۇشى دەردە كەت سەختە
 گوتىم: تۆ پىت وايە دەرم؟
 بەداخەو، گوتى: وەختە

***

ئەو دلەكوتەى گرتوتە
 پىارى بەھىزىش بىگىرى
 يىتوو ئاگاي لە خۇى نەبى
 ھىندە پىى ناچى دەمرى

***

پىكەنىم و گوتىم دوكتور!
 نالىم زانا و شارەزا نى
 بەلام تۆ پىزىشكى ويشكى
 بارى دلدارى نازانى

***

دلەكوتەم نىيە، دلەم
 چىى كىژىكى خانومانە
 مندالە، ئۆقرەى ناگرى
 بۆم دروست كىردوو جۇلانى

ماھى تىرىن

بەمنداڭلى لە لىۋى ئالى تۆم نەستاندوۋە ماچى
بەپىرىش لەزەتتى نەو ماچە شىرىنەم لەبىر ناچى
بەسەد دىكتۇر و دەرمان و پەرىستار ناكرى چارە
كەسىك تىرى مژۇلى نەو كچە كوردەى لە دل پراچى
دەكا گىرۆدەتر پىرانى دلتەر نەو كچە كوردەى
بچىتە مەكتەب و بسكى بەمۆدەى تازە ھەلپاچى
خەم و دەردى زەمانە پىرى كردم وشك و بى زەوقم
كە شاعىر وشك و بى شۆر بوو لەناو خەلكى دەبى لاچى
لە گۆشەى يىكەسىدا ئىستە وا دلتەنگ و خەمبارم
نىيە باكم نەگەر مالم بەجارىكى بەقوردا چى
بەشى كوردىكى زانا لەم ولاتە مەينەت و دەردە
نەوەى نەتىست بللى پەببى بەدەردى كوردى زانا چى
لەناو بازارى نەورۆكەى نەدەبدا شىعەرى تۆ (ھىمەن)
دەكو پوولى چرووكە، ھىچ رەواجىكى نىيە، ناچى

ہیٹلانہی بہتان

نییہ باکم نہ گہر زالم شکاندوویہ تی بالی من
 نہوہ سہختہ کہ وا ناگاتہ گوئی کہس نالہ نالی من
 بہہار ہات و تہببعت ہوکمی نازادی مہلانی دا
 لہناو کونجی قہفہزدا دیارہ چۆنہ نیستہ حالی من
 لہ گولزاری ورینگہی بلبلی سہرمہست و شہیدا دی
 بہلام نسیہ جریونکیش لہ ہیٹلانہی بہتالی من
 لہسہر ناچیتہ دہر ساتی خہیالی بسکی خاوی تو
 نہ گہرچی تیگہیشتم چاوہ کہم خاوہ خہیالی من
 نہری نہی ناسکی ناسک ہہتا کہی دہستہ مؤ نابئی؟
 نہری پیروژہ کہی خوشفہر ہہتا کہی نایہ مالی من؟
 گوئت: بۆت دیمہ جیژوانی، ہہزار سوئندت بہشالم خوارد
 لہ ناہی عاشقانہی من بترسہ، نہک لہ شالی من
 کہ مالت بی کہ مالت بۆ چیبہ لہو شارہ ویرانہ
 کہ مالی دہولہ مہندی دی، گولم نہیویست کہ مالی من
 نہ گہر دہیزانی مانای خوشفہریستی نہم کچہ کوردہ
 بہسہد یاقوت و گہوہر نہیدہدا فرمیسکی نالی من
 رہش و تار و دریز و پپر لہ نازار و خہم و دہردہ
 بہلی شہوگاری دووری بوو سہراسہر ژینی تالی من

گلینەى شاعیر

نەگەر خەرمانى عومرم ئیستەکانە پاکى با بیبا
بەمەرگى تۆ مچورکیشم بەدلدا نایە، با بیبا
هونەر گەر خۆی پەرتشانى نەبايە لەم ولاتەیدا
بەشى من بو دەبوو چارەپەشى و خانەخەرابى با
لەكوى حالى من و تۆ وا دەبوو ئەى خۆپەرەست ئیستا
نەگەر دنیا ئوسوول و قاعیدە و نەزم و حیسابى با
بەجامى بەادە تیر نابم، گەر مەيلت هەيە ساقى
گلینەى خۆم دەنیرمە خزمەتت، بۆم تیکە تا بیبا
وہەر من نایەلى لیرەش مەى و ساقى جەنابى شیخ
دەنالەولا شەراب و خۆرى با ھەر بو جەنابى با
ھەموو عومرى ئەبەد تییدا نییە خۆشى دەمیک مەستى
خدر ئاوى حەياتى بۆ چ بوو؟ فیرى شەرابى با

گیزه لووکه‌ی خه‌زان

گیزه لووکه‌ی به‌سام و توندی خه‌زان
 که په‌لاماری دایه باخ و ره‌زان
 ده‌شکیتنی نه‌مامی شلک و ته‌پ
 گوئی بۆنخۆش و ته‌پ ده‌کا په‌په‌پ
 نه‌و گوئی باخی پی ده‌پازاوه
 داخه‌کهم ئیسه‌ته هه‌په‌روکاوه
 هه‌روه‌ها ده‌ستی بی به‌زه‌ی ته‌قدیر
 نایه‌لی چووک و گه‌وره‌ جوان و پیر
 تازه‌لاوان له‌ خوین ده‌گه‌وزیتنی
 جه‌رگی دایکی هه‌ژار ده‌برژیتنی
 زه‌بری توندی زه‌مانی به‌دکردار
 شاری کردینه شاری پر نازار
 هه‌رچی ده‌بینی ده‌س به‌ته‌ژنۆیه
 له‌ هه‌موو لاره‌ شین و پۆرۆیه
 بزه‌ نابیننی تۆ له‌سه‌ر لیوی
 چاوه‌ فرمیسکی خوین ده‌پالیوی
 سه‌ربه‌قور، مل به‌کینه‌ گه‌وره‌ و چووک
 خه‌نه‌ شۆرایه‌وه له‌ په‌نجه‌ی بووک

مەرگی ئەو سى جەوانە بى مرادە
ماتەمى خستە ئەو مەھابادە
گەرچى (يوسف) ئەسىرى بەندى گلە
ئىستە لەو (ميسره) ھەر عەزىزى دلە
گەرچى بۆخۆى خرايە چالى گۆر
شونئەوارى بەنرخى ماوہ لە گۆر
خزمەتى خەلکى زۆر بوو ئەو لاوہ
جا چلۆن دادەمىنى لەولاوہ؟
گەر (سولەيمان) نەما لە کۆرى خەبات
نەگەيشتووہ بەئارەزوو و ئاوات
زىندووہ تا ئەبەد لەناو خەلکى
چونکە بۆ کۆمەلکە ھەبوو کەلکى
خزمەتى عىلمى کردە پيشەى خۆى
خوتئەوار کۆرى شىن دەبەستن بۆى
رەنگە شاگردى کوردى وريا و ژىر
دەرسى ئەو لاوہيان بىنى لەبىر
کاکە (داوود) نەگەر لە پى زيانا
گيانى شىرىن و پاكى خۆى دانا
فىرى کردىن دەبى لە کارکردن
نەبەزىن تاكو سەردەمى مردن
يادى دوو پياوى چاكي زەحمەتکيش
يانى کاکە عەزىز و مام دەروئش
خەلکى ئەم شارە قەت لەبىر ناکەن
خەلکى ئەم شارە ئۆگرى چاکەن

گولی ہیوا

نہ ختہر کچی کوردی چاومہ ست!
 نیلہام بہ خشی شیخری پر ہہ ست!
 نہی پیشمہرگی میللہت پەرہ ست
 کہ دیتمی تفہنگ بہ دە ست
 زانیم گولی ہیوا پشکووت
 بہیانی نا زادی نہنگووت
 نہ ختہر پیشمہرگی کۆلنہ دەر!
 نہ ختہر نہی گولی نیو سہنگەر!
 خوینت دەتکی لہ دمی خہنچەر
 دەگری بہری ہیرشی نہسکەر
 سیڑت گرت بہوچاوه جوانہ
 لہ کہلہ کہی نہم بیژوانہ
 شہقت ہلدا لہ زنپر و جل
 توورپت داوہ کلدان و کل
 توندت کردووه پشیتینی شل
 فیشہ کدانت کردۆتہ مل
 پساندت بازنہ و پاوانہ

دهستت دا تفتهنگ پياوانه
نارپژى چاو، سوور ناکه‌ى ليو
شانه ناکه‌ى بسکى به‌شيو
يه‌کجارى فريست دا چارشيو
نهوه رووت کرده چر و کيو
دهبرى جهرگى دوژمنى زؤل
به‌سه‌رنيزه نهک به مژؤل

۱۳۴۲

***

پاوه بهران

تفهنگی پراوی نه سستیپراوه یه کسه
 به قهولی کاک ههژار، بی پراوه پراوکه
 مه فهرموو پراو نه مالو شاره تازه
 که سهیری پراوکه ران پراوه به رازه
 نیتیر ده رچوو بلین باوی کورانه
 نه خیر باو باوی (سونه) و (دوو کورانه)
 قورینگ و (پهش به شه) و (دورنا) و (ههله تانج)
 نه ناغایان له کن پیاوه نه کرمانج
 به که یفی خوی له سهر نه و ناوه پروونه
 ده کا گالته و قوماری (په به قوونه)
 سهری چوون لی ده شیوی سی له قوی
 که پراوکه چونکه بی پراو ماوه توپی
 (بنه) پرووخان و (سپیه) چول و هولن
 بلان پراوکه و بالنده پولن
 رفاندوویه (قهله سابوونی) سابوون
 که ههستی کردووه لاگیریه قانوون
 نهوا (که رویشکه) کنه سیخوار له پشته

قولەشىنى بەھەشت و گورج و گشته
لە لانا كەوتووۋە نايىتتە نىسرى
كە جاران شۆرەتى بوو سەنگەسىرى
دەكا سىمكۆل و چاۋى ھەر لە كۆيە
كە نىرى تىگىيى پارىز درۆيە
نىتر كەس پرووى نەماۋە بچتە كىۋى
بەشىر گالتە دەكا نەورۆكە رىۋى
لەسەر بەردى دەخوئىنى (كەۋ) بەدەستە
دەلىي پاكەر نەگەر پىاۋى دە ھەستە
لە چاۋان ھەلۋەرىن فرمىسكى گورگور
كە دى و دەپرا بەدەستە (چرگ) و (كورگور)
ھەۋنردە و (زىرپە كەۋ) دىنە رەپستە
بەلام چ بكم چەكم پىلار و مستە
لە سوور كىلان دەنىشن پۆلە كۆتر
لە جاران زۆرتىرىش و سەرىخۆتر
(فەقى رەحمانى) ئاۋاللت چلۈنە
چلۈن بى پراۋ دەۋى كالىيارە كۆنە؟
گەرم داھاتووۋە ۋەك پىرە لۆكى
لە سوۋ ساچمە زەنى كۆنە رەشۆكى
ئەۋى زۆر توورپە بى (دەروپش كەرىمە)
كە پىرى ئىمەيە و پىاۋى قەدىمە
گەلىكى دى ھەرا و بەزم و تەق و تۆق
چراى ژىنى نەبوۋ ۋەك ئىستە بى شۆق
بىزى نايىتتە سەر لىۋى ۋە كىۋىمىر
رەبى بى پراۋ نەبى قەت پراۋكەرى پىر

ۋەكو (ئەحمەد) گوتى ئەى پىرى مەشھور
 مەخۇ خەم بۇ تەنكى عەھدى تەيمور
 ئەۋەى چابوو لە شانى ئىۋەدا بوو
 بەرەمەت بى دەنا بۇ بىستە چابوو
 دەبىى حالى چىى (كاخدرى) خۇمان
 كورى كىوان و رۆلەى بەند و چۆمان
 مەگەر نۆكان بخوات و بچتە راوى
 دەنا تازە دەۋىرى ساچمە باوى
 رەبى دوژمن بەحالى (بەھمەنى) بى
 لە داخا رەنگە لووتى داژنەبىى
 كەسىكى بچتە لای و كەلپى بىشى
 ۋەھا پەرتە خلىنەى بۇ دەكىشى
 جەنابى (ئەردەلان) شىۋاۋە حالى
 ۋەكو جىبىى منە ساكى بەتالى
 رەئىسە گەۋرەكەى كانوونى راو بوو
 ئەۋىشى چوو لە دەس دەستە شكاو بوو
 (رەكرد است او خىوى پىلنگى)
 ئەماۋە پوز و فىز و زەبىر و زەنگى
 كە ساىەى كەم كراۋە ئەو لە سەرمان
 لەسەر كى لى دەدا ئەو جارە فەرمان؟
 گەلىكى گۆشتى كىۋى خوارد بەمفتە
 لە گۆشت كەل ساز بكا با ئىستە كفتە
 يەقىن (مەحمود) با نادا سىمىلى
 سىمىل بادانى پى حەيفە بەدىلى
 كە راوكەر بى تەنكى ئەلبەتتە دىلە

لە ھەمووان دیتلریش (مەحموود سەئید) دەلێن دوکتۆر خەوی نایە شەوانە لە تاوی راوی (مالووس) و (یەکانە) نییە ھۆشی لە کەس وەرگری و سزیت دەدا دەرمانی (تیفووس) ۆ (بەرۆنشیت) لەکن خانم یەقین نامینی نازی لە کورپەیی بیری قاوومەیی بەرازی بەشی ئیمەیی نەدا لەو خەست و خۆلە مەسیحی گەرە ئەستاندوو بە تۆلە (مەمی خان) چاکە ھەر ماوە جەفەنگی ئەو ھەش قازانج و سوودی بی تەفەنگی بەلام (میرزا ھەسەن) کاری کراوە تەفەنگیکی کەری و تەحویلی داوە لە دەستی مفتی زادە کی دەکا خیر تەفەنگی دایە، راوی پی نەکرد تیر تەفەنگی تازە ھینابوو حیجازی بەلام مەودای نەبوو بۆ تورکتازی فەرۆفیکی ئەو گرتی ھەموومان لە داخانی دەبوو بگرن ھەموومان چلۆنە کەیفەکت پەحمانی قازی دەخۆی ئیستاش کەبابی جەرگی قازی ئەو ئیستاش لی دەنیی تۆ سەنگەسیران دەنییری کاسە سەفرە بۆ فەقیران مەزەیی وودکاتە ھیشتا سینگیی باری نەو ئەلا ھیندە بەرسی بەرد دەھاری

ئەۋەت چاكە لە قەسسايخانە دوور نى
 ۋە كوعەۋلاى برات بۆ گۆشت زەرور نى
 ھەلەم كىرد لىم بىورە تاكو مابى
 ھەلۋى و كاكە بۆ كۆللارە نابى
 ئەتۆ پەركوورى توند و تىژ و دېر بووى
 ئەتۆ سولتانى شاخ و كىو و چىر بووى
 زەمانە داخە كەم بالى شكاندى
 لەناو دال و قەل و كوندى خزاندى
 ھەيف ئەى شاھەلۆ بۆ بال و چەنگت
 ھەيف سەد ھەيف بۆ دەست و تەنگت
 ھەيف ئەى نايىغەى پراوى موكرىان
 كە بالئندە لەترسانت دەگرىان
 دەبىنم ئىستەكانە چەك كراوى
 دەترسم چاوى تۆ كوئىركەن مراوى
 پەفېقان چاكە ئىۋە خەلكى شارىن
 ۋەكو من نىن، بەشى زۆرتان ئىدارىن
 (بىحەمدىللا) ھەتەنە كار و بارىك
 بەرۋژ كار و بەشەو گالتە و قومارىك
 پەفېقىك، خەمپەرىنىك، ناشنايەك
 كىتپىك، تەختە نەردىك، سىنەمايەك
 بەلاى مالى خەلىفەيدا گەراىنىك
 لە خزمەت نەرمەناكىش ئىستىكائىك
 بەلام من خەلكى لادىم سەگ بەحالم
 دژ و داماو، كەنەفت و دەس بەتالم
 پەرىشان و كىزىم بىى كاروبارم

به بی پراویش به جار تک کۆله وارم
که زۆری بۆ دههینام دهر د و مهینهت
دهچرومه پراو و نامیزی ته بیعت
خودایه تازه چۆنی بگوزهرنم
که ته نیا تو پهرهش بوو خه مرپوینم
له ژووری داده نیشم هینده، دهمرم
که دهچمه دهشت و مهزرا سه کته ده گرم
له ناو داچیندراوی سهوز و شینم
ههزار جاش و کهر و گوئلیک ده بینم
له باغدا ههیه سه د بزنه گروئ
بزن نازاد کرابی، ریشه ده پروئ!
به جوتیاری بلیم چاکت نه کیلا
ده زانم ده سه جی رۆبۆته تیلا
به گوانی بلیم زانی مه فهرموو
ده لئی لاچۆ برۆ وهختی به سه ره چوو
به شوانی گهر بلیم مه یکه له میسه
ده لئی دیاره ده مت ئیستاش له پیشه
له ناو دیدا که دهچمه به ره رهۆچکه
ده دن دهورم منالی سه ره به کۆچکه
ئه وهنده گوئ له مست و توند و تۆلن
ئه گهر زوو هه لئه یه مه چاوم ده کۆلن
خهریک بووم پراگرم دوو گوئه تاجی
به وان پراوی بکه م بۆ ناعیلاجی
جیسا بم کرد که نیمه نانی خو شم
به بارانی رزی نهو سال کلۆ شم

چہلان چابوو ہمان بسو تہختہ دامہ
 بہلام تہو سال لہ دی دامہ ہرامہ
 تہ گہرچی زور لہ میژہ دامہ فیرم
 بہلام زہمہت بہمام سو فی بسویرم
 چلون تاغای بکہم نیستا لہ سو فی
 کہ سو فی تازہ تاغای ہلگونی
 بلیم تاغا دہلی سندان، دلہ دہرد
 دہویری ناوی تاغا بینی نامہرد!
 لہ مہلبہ ندی کہ نازادی نہبی پیاو
 بہ ساچمہ زن بچیتہ کیوی بو راو
 سہگی تی ری چ نرختکی ہہیہ ژین
 ستہم تا کہی، مہ گہر نیمہ بہ شہر نین

شىننى گۇران

ھەر لە بۆتانەۋە ھەتا سۇران
ھەممو سۇرانى شىنە بۇ گۇران
ھەر لە كۆيستانەۋە ھەتا گەرميىن
يەخەمان دادراۋە تا دامىن
لە جزىرە ھەتاكو بەحرى پەش
نيىە كيژى سەرى نەنابى لە ھەش
لە دياربە كرەۋە ھەتا ورمى
سەر بەقوپ، مل بە كۆتە نىر و مى
ھەر لە كەر كوو كەۋە ھەتاكو سەنە
شىن و پۇرۇز و فغانى پياو و ژنە
لە مەريوانەۋە ھەتا زىبار
ۋەك زرىبارە چاۋى كوردى ھەزار
ھەر لە زاخۇ ھەتاكو كرماشان
پرسەيە، ماتەمە، بەخۇدادان
لە مەھاباد ھەتا سلىمانى
نالە نالە لەباتى گۇرانى
ھەر لە بيجارەۋە ھەتا شەمزين

کچ و کوپ، لاو و پیری کورد شہ مزین
 لہ شنوۂ ہہ تاکو سہنجابی
 تووشی کوردیکی بی کہ سہر نابی
 ہہر لہ ہہ ولیرہوہ ہہ تا پاوہ
 نہ تہ وہی کورد پہ شیوہ، تاساوہ
 جا چلوں دل بہ خہم نہ بین، نہ گرین
 جا چلوں کورپی شینی بو نہ گرین
 شاعیریک بوو بہ نرخ و بی وینہ
 بییری رۆشن بوو، چہ شنی ناوینہ
 شاعیریک بوو بہ جہرگ و ہہ لکہ وتوو
 پیشرہوی گہل بوو نہ ک لہ گہل کہ وتوو
 تاکی کہم بوو لہ جوان پہرستیدا
 وہ کو میو بوو وشہ لہ دەستیدا
 ہہستی پاک، میشکی تازہ، بییری نوی
 شیعیری پر سۆز، قسہی بہ تام و خوی
 دل تہر و خویش خہیال و ناسک بین
 بہ ہونہر، شارہزا، وشہ رہنگین
 پیم پہری شیعیر و موسیقا تۆران
 بویہ بریدیانہوہ سہرئ گۆران
 یا خودای جوانی توورہ بوو لیمان
 نہو چرایہی رہوا نہدی پیمان
 رۆژگار گہوہری وہ بن گل دا
 داخلی نہو مایہوہ لہ ناو دلدا
 داخہ کہم نہو بلیسہ دامرکا
 کہ خہریک بوو ولاتی پروتتر کا

پۆیى گۆرانى خوشهويست پۆيى
شين و پۆپۆي گهلى نهبيست پۆيى
پۆيى بي وهى گهلى بگا بهمراد
پۆيى بي وهى بينى كورد نازاد
پۆيى ناواتى برده بن گلى رهش
پۆيى كورد ماوه بي كس و بي بهش
حاجى، گۆران و پيره ميگرد مردن
«داخه كم كوردى ئيمه هر كوردن»
كوردن و تووشى پۆزى تهنگانن
مهردن و دىلى دهستى يىگانن

مههاباد - ۱۹۶۲

***

تەبئى ئەمان

قەلەم سەركىشە، بىرىش موقەلئشە
 بەلام يارەببى پروى پەش بى زەمانە
 دلى تەنگم لە دەستانى ھەمىشە
 مەكۆگەى مەينت و دەرد و خەمانە
 ھەموو تىرى بەلای نەو پۇژگارە
 دەكا بۆ سىنگى پىر زامم كەمانە
 برا و خزم و كەسوكارم بەجارى
 نەوان لىم بوونەتە داسى پەمانە
 لە مالى خۆم دەكەم بۆنى غەرببى
 كە يىزارم لە ھەرچىكى ھەمانە
 نەوى خۆشم دەويست وەك گيانى شىرن
 تەماشای بۆتە مشتەى ناو ھەمانە
 لەپاس من دىلەپىوى ترسنۆكيش
 وەھا پاسا دەلىلى فىلى دەمانە
 نەوى دايم لە ژىر خەلكا ژياو
 لەسەز من پالەوان و قارەمانە
 دەمى خۆشم لە ژىنمىدا نەدىرە

بخوازم تاكو خوۆزگهه بهوده مانه
گههه تۆشم بهلاوه سههله خوۆپرى
گههه پى كراون لهو گهه مانه
ههه ههوا بهه دواپۆۆژىكى پرووناك
بهه شى ئىنسانى بى ههوا نه مانه
بهه شىون چارى كارى ئىمه نايه
خهبات، كههكى نيهه مامه خه مانه
له بهر تۆ چاره نووسى شووم و بهه دفه پ
نهوى قهت لى نهههه تهه پلى نه مانه

پهري شيعري

نهى كچى جوان! كچى له بار!
 نهى كچى زانا و خوښدهوار!
 نهى گولالهى نوالى كوستان!
 مايه شانهزى كوردستان!
 تيشكى هيوای دواړوژى پروون!
 ساړيزكهرى زامى د پروون!
 گه لاوړژى به شوقى گه ش!
 پرووناك كه روهوى شهوى رهش!
 به هارى خيړ و ييړ و هات!
 گزنگى به ياننى ناوات!
 شيعرت دهوى له منى پير
 له منى پيرى گوشه گير
 له شاعيرى زمان بپراو
 له شاعيرى دهفتهر دپراو
 له شاعيرى به سالآ چوو
 له شاعيرى وشك هه لاتوو
 شيعرنكى تهر، شيعرنكى خوش

شيعرئک دلان بينتته جوش
شيعرئک دامرکينئى دهرورون
به برينان بينئى گوشته زوون
شيعرئک وهک خوناهى باران
شيعرئک وهک سرتهى دلداران
ناسکتر له هه وداى خه يال
شيرتر له به زى منال
وهک نارقهى هه نيهى جوانان
وهک دلخوريهى جئ ژوانان
وهکو که شيم و نه شى بووکئ
وهک رهنگ و بؤنى گولوکئ
بئى خهوش وهک ناونگى گول
پرپر له ههست و سؤز و کول
له ئاوى کانئى رهوانتر
له به لکه زيرينه جوانتر
شيعرئک وهک سيبه رى بژانگ
وهکو خه زمانهى دهورى مانگ
رئکتر له گه رى ره شبه لک
خؤشتر له خرمزئى کرمهک
له کوشينئى دهستئى دؤ خؤشتر
له مهکه و نه يه رؤ خؤشتر
وهک نيگائى چاوى خه والوو
به له شاندا بينئى ته زوو
وهک شه راب بگه رئى له خوئن
خه مـرـهـوئن بئى و نه شه بزوين

شیعیرئیک وه کو دهریای بی بی
 گهرمتر لسه باوهشی ژن
 شیعیرئیک سروددی شادی بی
 شیعیرئیک دهنگی نازادی بی
 شیعیرئیک مزگینسی نهجات بی
 شه وچهلهی کووری خهبات بی
 شیعیرئیک رهق بی، رقی بی، قین بی
 گر بی، بلیسه بی، تین بی
 شیعیرئیک سهنگچنی سهنگهر بی
 شیعیرئیک بریقسهی خهجههر بی
 هیزئیک بی دوژمن بهزئن بی
 مستیک بی گورچوو تهزئن بی
 بلیسهی گوللهی ههلمهت بی
 شه پۆلی رقی میللهت بی
 شیعیرئیک نووستو راپه پئنی
 شیعیرئیک دوژمن داپه پئنی
 بشکیننی دهرکی باسستیلان
 نازاد بکا کوئله و دیلان
 ههلبه پئنی قهفی زهنجیران
 چهک بداته دهست یه خسیران
 په پئنی دهستی جه لاد
 به پئنی ساتووری یی داد
 نرکهی سینگی کرئکار بی
 نالای شوژی جووتیار بی
 ههروهک گری ناگری نهووز

په مزی نازادی بی و پیروز
هه زاران کواهی زهحه تکیش
پال پیوه بنی به رهوینش
شیرینک هم توند بی و هم ورد بی
یانی شیرینی نه ورپی کورد بی
به لام نهی فریشتهی جوانی
پهنگ بی نه نوکته نه زانی
بهری شیروه ک کچی جوان
بو پیای پیر نایه ته ژوان

ناسۇرى تەنەنا

ۋەرە مەيگىنېر دەمەۋى ئەۋشۇ خەمى دىل كەم كەم
 لوزەوم بەردە سەرى نامەۋى جورەمى كەم كەم
 تەشەنا بۆتەۋە ناسۇرى دەروونىم دىسان
 زامى كۆنە و بەمەيى كۆنى دەبى مەلھەم كەم
 مەتومالى دەۋى ئاۋىنەيى ژەنگاۋى خەيال
 مەست و گىژم كە، ھەتا گالە بەجامى جەم كەم
 ئىستە بۇ چارى خەم گۆشەيى مەيخانەيە جىم
 مەن كە رۇژىك دەمەۋىست مەللەتە كەم بى خەم كەم
 تانەروۋخاۋە، بىلا پىر بى لە خۇشى و مەستى
 تازە پىي ناۋى ئەمەن ھۆدەيى خۇم مەحكەم كەم
 چۇن نەبەم بۇ مەي و مەيخانە پەنا تى گەيىوم
 لەۋ ۋلاتە ھەمۋو شت زۇرە، بەنى ئادەم كەم
 پىر و زورھانم و ئىستاش دىلە كەم ھەر دەيەۋى
 سەر و مالىم بەفەداي خال و خەت و پەرچەم كەم
 داستانى مەم و زىن كۆنە، كچىكەم گەرە كە
 شەكەرانى بگوشم بۇنى لە سىنگ و مەم كەم
 مەن لە جوانى دەگەرىم، تىپەرە زستانى دزىو

کچ که پروم نادهنئ، با سهیری گول و شهونهم کم
شهره بایه له چیاکان و ههوا تووشه دهنه
وه کو شیتان دهمه و بست پرو له چیاى نهستم کم

مه ماباد - ۱۳۴۶

***

په هه لاتم

من له داخی خزمی خوږی و ناشنای نه حمه ق هه لاتم
 من له ترسی زاق و زووقی نه منیهی چاو زه ق هه لاتم
 کوا به خوشی خوږم به جی دینلم ولاتی خوشه ویستم؟
 من له ترسی زلله و باتووم و دار و شه ق هه لاتم
 هه به پیان و به کومه کومه گه یه نه م ولاته
 په نگه پیت و ابی به سواری مایه نی گوی له ق هه لاتم
 (نوکه ری بینگانه ناکه م) هاته جی فرمایشی خوږم
 و له برسان و له بهر بی بهرگی نیمرو ره ق هه لاتم

گەرمەتلىك

بۇ شەھىدىكى كە گەۋزىۋە لەنىۋ خويىن دە گىرىم
بۇ ھەقائىكى كە چوۋ بى سەر و بى شويىن دە گىرىم
بۇ ھەموو پىر و جىۋائىكى لەسەر كوردستان
چوۋنە بن دارى بەبى ۋەى كە بشلويىن دە گىرىم
بۇ كورپىكى نەبەزىۋى كە لە سەنگەردا مرد
نەك بە سەر شوپرى و بى شەرمى لەسەر نوپىن، دە گىرىم
ماچ دەكەم ئەو مەچە كانەى بە كەلەبچە دىشن
بۇ سەراندەى بە گىرىكى تەمچى دە گروپىن دە گىرىم
گەنجى كوردى ۋەكو گەنجىنە لە ھەردى خستن
دوژمنم، تاكونە زانم ھەموو لە كوپىن، دە گىرىم
شوپرەن سەبەقور و گەۋرە كچىش مل بە كوپىن
تا بىنى سەرى بەقور و مىلى بە كوپىن دە گىرىم
بۇ ژىكى كە لەسەر تەرمى كورپى تاقانەى
شىن دەكا، جەرگ و دلى لەت لەت و تويى توپىن، دە گىرىم
دوور لە ئازادى لە زىندانى رەش و بۇگەندا
بۇ كەسائىكى دەژىن چلكىن و دژويىن دە گىرىم
بووكى كۆست كەوتوۋ دەبىنم لە پەژارەى زاوا
سەرى كولمانى دەلىنى زەردەبى سەر سوپىن، دە گىرىم

بۆ پەنا سیلە و بن گیشە و جی ژوانی چۆل
 بۆ گراوی و کورپە حەیرانی کە لیک جوین دەگرم
 بۆ ولاتیکی بە فرمیسک و بەخوین دێرابی
 من کە سەیرانی کەر و دەشتی دەگەم، خوین دەگرم
 تا وەکو مولگە و پیشیلی سوپای دوژمن بی
 کینگە پەر پیتەگەم و بەندەنی بژوین، دەگرم
 تا گولالەئە گەشی بۆنخۆشی ترۆپکی کویستان
 بەگەری مووشەکی بیگانە پەرۆین، دەگرم
 بەسیەتی دووبەرەکی و ملهـوپی و لاساری
 تا برایانە هەموو پیکەو نەدوین، دەگرم
 دەمەوی پینگەیی پزگاری تەخت بکری دەنا
 تا کونسکۆیە بەرن، تا کۆهەلەنگوین، دەگرم
 تا کرێکار و فەلا، پەنجبەر و پۆشنبیر
 دەست لە یەک نەگرن و پیاوانە نەبزوین دەگرم
 تا لەژێر پەشەلەکی کیژ و کورپی رق هەستاو
 جەندەکی دوژمنی بەدکارە نەپەستوین دەگرم
 تا کۆبۆ تۆلەیی ئەو پۆلە شەهیدانی کورد
 خەنجەری پۆلەیی نازا هەموو نەسوین دەگرم
 تا بەداسی دەسی ئەو پالە بەکاری کوردی
 دێرک و دالسی سەرەپێ گشتی نەدروین دەگرم
 تا کۆنەسەرپتەو فرمیسکی هەتیویاری هەزار
 تا هەتیو لێوی وەکو خۆنچە نەپشکوین، دەگرم
 تا بەدەستی پەری ئازادی لەسەر گۆپی شەهید
 گۆلە شەللیزە لەگشت لایەکی نەروین دەگرم

مەتمىزى شەرف

يىرەش لە نىئو ئەو لىپ و شاخ و بەردە
يىرەش لە گەل ئەو ھەموو داخ و دەردە
يىرەش لە نىئو شۆرشى خوينداويدا
يىرەش لە سەركەوتىن و تەنگاويدا
يىرەش لە نىئو زەبىر و زەنگى زالىمدا
لە نىئو ساچمە و دووكەلى ناپالىمدا
يىرەش لە نىئو گىر و ناگر و ئاسىندا
لە بەرامبەر تانك و تۆپى دوژمندا
يىرەش لە نىئو دەرياي رقى بى بەستىن
يىرەش لە نىئو كورانى تۆلەنەستىن
يىرەش لە نىئو شەپۆلى خوين و كەفدا
يىرەش لە نىئو مەتەرىزى شەرفدا
خۆشەويستم لەبىرم ناچى تاوى
دەم فرىتىنى بالى خەيالىم تاوى
ھەرچەند دوورم، بەلام خۆش بى خەيالىم
ئاوارە نىم وا دەزانم لە مالىم

ھەر بینا دیت پرمی کۆشکی زۆرداری
 گەیشتینە لووتکەیی چیاى پزگاری
 رەوی تەمى خەم و مژى پەژارە
 بووژانەوہ نەو ھەتیوہ ھەژارە
 کوتکی کاوہ و ھیزی پشمرگەیی دلسۆز
 پۆزی پەشى کردە نەورۆزی پیروز
 میشکی پزنا نەژدەھاکی میشکخۆز
 جەللادە کەیی نەستۆی کەوتە بەر ساتۆز
 گیرا، پووخوا، خاپوور بوو قەلای سەختی
 وەبەر پیتلاقان درا تاج و تەختی
 ھەترەشی چوو نەرتەش لە ترسی لاوان
 خویتری بەزین، ھاتەوہ پۆزی پیاوان
 نەترەیی نەما دوژمن لەبەر پشمرگەم
 لە گشت لاوہ ھەلات و نەیگرت بەرگەم
 زۆرداری دی ھەلاوہسرا سەرھوین
 نۆخۆزنی ھات دلای گەرمی بیوھۆن
 خویتری پزت دی گەوزی لە نیو خاک و خوین
 پازایەوہ گلکۆی شەھیدی بی شوین
 توانەوہ دەسبەند، کەلەپچە، زنجیر
 کرانەوہ دەرکی قەفەز لە یەخسیر
 نەستپراوہ فرمیسکی پۆلە کوژراو
 نەستپراوہ تۆلەیی بی کفن نیتراو
 بەزی ھاتی لیبوی لە خۆشی بی بەش
 جەلکی گۆری سۆرانی شین، بەرگ پەش
 لە شینگایان گەرا گەری پەش بەلەک

(شہم) و (شہمزمین) گرتیانہوہ دہستی یہ ک
گہرانہوہ ناوارہ بو جیژوانسان
گرانہوہ لہ خہنہ پنہجہی جوانان
جائہو کاتہ بہ ہتوانی نازادی
سارپژ دہبی برینی نامرادی

چیا - ۱۳۴۷

***

شہنگہ بیڑی

شہنگہ بیڑی! سالی سالان لہ کوئستانی، لہناو مہری
 بۆ مہردۆشین ھەلت دە کرد ئەو باسکی سپی مہرمہری
 لہبەر ھارہی گۆبەرۆک و گوارہ و کرمەک و ژیرچنہ
 نیوہرۆیہ لہبەر ییڑی کۆڑی مہری رادہپہری

***

کە ئیسواران کەزیت دە کردن سی بەنگی و چاوت دەرپشت
 بەو کەزی و چاوە نەرمانہ بیچ رەحمانہ شوانت دە کوشت
 شہنگہ بیڑا بەسروہبا سوژدہی دہبردہ بەر بەژنت
 ناخر تۆش ھەوای کوئستانی ئەو کوردستانہت ھەلدەمشت

***

چیشتەنگاوان لہ دہراوان کە خۆت لی دە کرد پی خاوس
 بە لہنجەولاری کیزانہت شہرمەزار دہبۆوہ تاوس
 ناھەنگی ژین و شادی بوو بەیانسی کە تیکەل دہبوو
 شمشالی من، خرمەی بازن، گرم و ھۆڑی مەشکە ی گاوس

***

شہنگہ بیڑی گراوی خۆم وینووسی جەمال و جوانی؟
 ئیستاش پالینسی وەک جاران لہ شوان و میگەل دہروانی؟

وا من پيشمه رگم دهجه ننگم بؤ ولاتى له تۆ شیرنتر
نهم دهدا به تهختى شایى دهنه به رده ییى شوانى

***

پاسته تۆ جوانى، له بارى، نازدارى، شوخی، نه شمیلی
کولمت گه شترن له گول و خالت ره شترن له زیلی
جیابوونه وهت دهرده، به لام تۆش ده زانى تامى نییه
ژوان و شه و پراو و دلدارى، پاز و نیاز به دیلی

***

زۆرى نه ماوه ییته بهر نه مامى ههول و خه باتم
له داگیرکهر پاک ییته وه خاکی پیروزی ولاتم
چهک داده نیسم، گوچانه کهى جارنم هه لده گرمه وه
تۆ ههر ییى به، من ههر شوان، فریشته ی تاسه و ناواتم

جیا ۱۳۴۷

***

نامیزی سن

چاران په ناگای شه وانم
 نامیزی ناره لای ژن بوو
 گهرمی و نهرمی نهو نامیزه
 مایه ی حسانه وهی من بوو

***

دهردی ژیان، رهنجی خبات
 مانددوووونوی رژی ناخوش
 به شهو له نامیزی نهودا
 هه مووم ده کسردن فه راموش

***

نیگای چاوی، بزهی لئوی
 برینی ده کسردم ساپژ
 برینی نهو دلهی دوژمن
 به تیر دهیکرد دایژ دایژ

***

نبازی، تسورانی، زیزوونوی
 لاواندنه وهی، ناشبت برونه وهی

هه مووله جیی خۆی شیرین بوون
زۆر سهخته له بیرچوونهوهی

***

به لای سهخته، یه کجار سهخته
دووری له ژن، نامرادی
به لام له ژن خوشه و یستتر
له لای من نه تۆی نازادی

۱۳۴۹

***

ئەبۇلى تۆلە

كوردە ئىسى كوردى لە خۆشى بى بەش!
 بەس نىيە كۆيلەتى دىۋەزمەى رەش؟
 بازوى ئىسپى ھەۋەسى خۆى ھەروا
 بتگىرى بتكوۋى وا بى پەروا؟
 ئەو (قزل قەلە) كە بۆتە (باستىل)
 ھەردەبى پىر بى لە يەخسىر و دىل؟
 تاكو كەى نەشكى كەلەپچە دەسبەند؟
 زەجر و ئازار و شكەنجە تا چەند؟
 خوتى لوانى بەبىر و بىروا
 ھەردەبى بىرۇى، بەفىرۇ بىروا؟
 ھەلۋەرى گەۋھەرى فرمىسكى ھەتىو
 دەرىدەر بى كورى ئازا و نەبەزىو؟
 بىۋەژن تەپ بى بەگىران چاوى
 كىچ نەبىننەتەۋە شۆرە لوى؟

***

ۋەختى ۋەى ھاتوۋە خۆت راپسىتى
 تۆلە ۋەرگىرەۋە، ھەق بستىتى

راپەرە، هاتەوہ دووبارہ هەلت
سەر و مالت بکە قوربانى گەلت
کۆبەوہ پىنککەوہ، لىک بەستە پشت
پاکە مەيدانى خەبات گورج و گشت
هاتەوہ کاتى خەباتى شىلگىر
هەلبەرە بەندەک و کۆت و زنجىر
کورپە، ئازابە، نەبەزىه، پۆلە
گژەباى رق بە، شەپۆلى تۆلە
تورپەبە، سووربەوہ لىى وەک پۆلەو
ئاگرى دە وەکو پووش و پووشو

***

ئەو لە خوین مژنى تۆ تىر نابى
تۆ دەبى بۆ بەزەيىت پىى دابى
لە هەموو لايەكەوہ پىى دادە
پاوى نى، زوو لە ولاتى پادە
دەس و خەنجەر كوتوپر پاكە سەرى
وهدەرى نى وهدەرى نى وهدەرى
هەلمەتى بۆ بەرە وەك شىرى در
لەشكرى لى بکە دابردابىر
كۆستەكى خەنجەرى تۆ بترازى
ئەو بەسەرنىزە كۆلەى نانازى
ویزە گۆللەى چەكى تۆى يىتە گوى
ناپەرینى لە سنووریشت سوى
بیتەزىنە بە پەلامارى توند
بیتەزىنە لە چىا و شار و گوند

بہندن و دہشت و چہری لی بتہنہ
 نہوہ کو دہرچی پری لی بتہنہ
 مہ پرینگیوہ لہ ناگر و ناسن
 تیڈہ گہی چون بہ گہلت ناسن؟
 تا کو شوپش نہ کری توند و تیژ
 تا کو سہنگہر نہ گری لاو و کیژ
 نادری مافی گہلی کوردی دلیر
 ہردہ بی وا لہ قہنہ زدا بی شیژ
 نہوہ رق و قین و بہ گژدا چوونہ
 تا قہہ ریگاہہ کسی پژگار سوونہ

ترقیلی ہزگاری

رپیوارنکم نازا و بہ زیبک و زاکوون
دہپریم چوئل و چیا و پیدہشت و بیروون
بہرہہ لستم دہکم ہہ پروون بہہ پروون
دہپرؤم بہرہو ناسوؤ، بہرہو ناسوؤی پروون
دہپرؤم دہپرؤم تا ترؤپکی رزگاروون

***

کہند و کوسپ ہہنگاوم پی ناکا شل
ییتہ سہر رپیم ہزاران گاہردی زل
بہہیزی شان و باہوؤ پیی دہدہم تل
دہپرؤم بہرہو ناسوؤ، بہرہو ناسوؤی پروون
دہپرؤم دہپرؤم تا ترؤپکی رزگاروون

***

پیم گرتہوہ، دہرچووم لہ دارہدارہ
رپیم گرتہوہ رپیگای (قازی) و (ساوارہ)
نامترسینی گوللہ، پەتک، سیدارہ
دہپرؤم بہرہو ناسوؤ بہرہو ناسوؤی پروون
دہپرؤم دہپرؤم تا ترؤپکی رزگاروون

***

بەو خوینانەمی لەو پڕیبازە پڕاوه
گۆلی نالی سەرەستی کورد پواوه
منیش بەدلی پر لە هیوا و برپاوه
دەرۆم بەرەو ئاسۆ، بەرەو ئاسۆی پوون
دەرۆم دەرۆم تا ترۆپکی پزگاریوون

***

پۆلەمی کوردم فیری هەوراز و لیژم
تا زۆر بپرۆم زیاتر ئارەق بپڕیژم
کورتتر دەبی پڕیگای دوور و درێژم
دەرۆم بەرەو ئاسۆ، بەرەو ئاسۆی پوون
دەرۆم دەرۆم تا ترۆپکی پزگاریوون

***

نارەومەوه لە داوێ و تارمایی
زۆرم دیووە بوولیل و تاریکایی
دینم بەو شەوگاره پەشە دوایی
دەرۆم بەرەو ئاسۆ، بەرەو ئاسۆی پوون
دەرۆم دەرۆم تا ترۆپکی پزگاریوون

***

من پەروردهی بن سیپەری ئەشکەوتم
گەلیک جاران لە چالای پەش کەوتم
هاتمە دەری، هەدام نەدا، نەسەرەوتم
دەرۆم بەرەو ئاسۆ، بەرەو ئاسۆی پوون
دەرۆم دەرۆم تا ترۆپکی پزگاریوون

گاوگهردوون

شہتہک درا لہ دار دہرنگانى شہو
لاوٽک لہسہر پزگارہوونى وٽہنى
وٽپراى تہقہى دہسپٽى دہستہى ناگر
دٽوہزمہى رہش دہیگوت و پٽى دہکنى:
جیٽنى شایان گاو و گہردوونى دہوئ
خوٽنى گہش و فرمیسکى روونى دہوئ

***

ہلہوہرى فرمیسکى دلسوٽانى گہل
خوٽنى شہید نالى کردہوہ ولات
بہلام لہ گہل شین و شہپوٽر و گریان
بوٽہبوٽى دٽوہزمہ کہ ہر دہہات:
جیٽنى شایان گاو و گہردوونى دہوئ
خوٽنى گہش و فرمیسکى روونى دہوئ

***

گوللہى ستمہ دایٽدایٽى دہکرد
سہرى پٽر تہوین و دلى پٽر ہست
لہ گورستانى کوٽى پٽرس بوٽیس

خوین دهر شاه و دهیخوند کوندی شورومی مهست:
جیزنی شایان گاو و گهردوونی دهوی
خوینی گهش و فرمیسکی پروونی دهوی

۱۳۵۰

***

ئەھۋ و ئەھمىيەت

ئەستىزە يەك يەك پراخوشىن
پەش ھەلگە پرا ئاسمانى شىن
ھەۋرىك شۇرپەسى بەرداۋە
دەلىلى لە قىرپان ۋەرداۋە
تارىكانە، شەۋەزەنگە
ۋلات بى ھەست و بى دەنگە
گۈرستانى خامۇشە شار
تېيدا نە ماۋە زىندەۋار
نە پادەۋى گەلەي دارىك
نە دى ھەستى پى رېۋارىك
ھەرچى كۆلان و شەقامە
دەلىلى كاۋلاشى بەسامە
دنيا دەرياي بى شەپۆلە
لاۋ دامماۋە، جىژوان چىۋۆلە
پەردەي كۆشكان دادراۋە
پۇچنەي كۆختانىش گىراۋە
لە تالار و سەرسەرايان

بپرا ترووسکھی چرایان
 شه می سه چاکیان لابر دن
 مردووش هیندهی دیکه مردن
 دامرگا، بوو به ژیلهمؤ
 له ناو ئاورگاندا پشکو
 ژیان پروگرزه و مچ و مور
 دئ بؤنی کفن تات و گور
 شه و زرینگاهه، راشکا
 شهیتان سامی له خوا شکا
 که لپی خونناوی گر کردن
 فریشتهی پشووپر کردن
 خهم و خه فتهت داده بیژئ
 شادی و نازادی دهنیژئ
 داسی مهرگ و نه مان ده سوئ
 هه وهل گه وزی داوئته کوئ؟
 دین و ده چن به نه سپایی
 له چوار چرا چهند تارمایی
 خنوی شه و خودای شه پرن
 بیچووه شهیتانی به دهن پرن
 ناخ، دیسان سیداره چه قی
 کوردی چو بن له سه ره قی
 له پر دهنگیکی نیرانه
 نرکهی کورانه و شیرانه
 پنه ردهی بیدهنگی دادپرانند
 خه والووی له خه و راپه پراند

خەلك ھەمسو ئەو دەنگەى بىست
دەيگوت (پيشه‌واى) خوشەويست:
كە من مردم كورد نامرئ
دەس لە خەبات ھەلناگرئ
ھارووزا ۋە كو پورەى ھەنگ
(مەھاباد) گۆر خانەى بئ دەنگ
لە دەورويەرى چوارچرا
ھەزاران سەر لە قور نرا
كام نازدارى شوخ و جوانە
داى لە خەم لكى كۆلوانە
لە چاوى كيژى مل بە كويئ
بە خور دەھات فرميسكى خوئ
شۆرەلاو ھاتە كۆرى شين
ئەويش سۆرانى كردن شين
پيرەپياو بانگ دە كا رۆلە
لەبىر نە كەن تۆلە، تۆلە
تېكرا دەلئەن درشت و ورد:
كورد نە مرد، پيشه‌واش نە مرد
با تەرميشى بخريتە گل
چۆن يادى دەردە چئ لە دل؟

***

شادبە ئەى پيشه‌واى نە مر
ھەتن رۆلەى نازا و خوئنگر
بو فيداكارى نامادەن
رېنگاى راستى تۆ بەرنادەن

پہر کوری رق نہستورہ کورد
لہسہر تۆلہی تۆ سوورہ کورد
کچ و کورپ وژن و پیساوی
دہکا خہباتی خوینساوی
تا مافی رہوای دہستینئ
ئاواتی تۆ وەدی دینئ

۱۳۵۱/۱/۸

***

سنور

ئەي ئەو كەسەي دەتپەرسىم و لىم ونى
تۆ خودانى، تۆ خوشەويستى منى

***

لە ناسمان نى تا ولىت رانە گا دەستىم
لە قاف نى كالى ناسنت بۆ ھەلبەستىم

***

تۆي لە من ون كرد و منى لە تۆ دوور
ئەو بستۆكەي دوژمن ناوى نا سنور

ناره و تین

پیش نهوهی گزنگی هه تار
 ترۆپکی چیا بنگیوی
 پیش نهوهی شنهی بهیانی
 بسکی بهرزا بیزوی

***

پیش نهوهی قاسپهی خاسه کهو
 له زهره و ما دهنگ داتهوه
 پیش نهوهی بلبیل بخوینی
 خونچه دهمی بکاتهوه

***

پیش نهوهی سیرهی هه لویان
 پهردهی یی دهنگی دادری
 پیش نهوهی چووره پۆنه کی
 بهرهو رووناکی هه لفری

***

پیش نهوهی شه می سهر چاکی
 ناخر فرمی سکی هه لوهری

پیش نهوهی گژهبای توورپه
ژیله موی په پووله بهزی

***

پیش نهوهی لاری به ختوهر
دهم راگوتزی له سهر خالان
پیش نهوهی شه وگه پری دلتهر
وهه ز بی له ماله و مالان

***

پیش نهوهی بیبری شل و مل
چاوی خه والوی هه لینی
پیش نهوهی شوان مه پری شه وین
وه گین پری، بهردا ده سینی

***

پیش نهوهی پۆلی نه شمیلان
شل شل داگه پین بو کانی
پیش نهوهی سهر کانی و دهراو
ژاوهی بی له پهری جوانی

***

پیش نهوهی حاجی سه له مخور
هه ژارنک هه لنی به ته مال
پیش نهوهی ریچکه بیهستن
بو مزگه وتی شان به بهر مال

***

پیش نهوهی دهرویشی چلکن
په نجهی خه لیفه ی کوشییی

پيش نهوې شيخ وهك تارمايي
بهرو خانه قا خوشيبي

***

پيش نهوې گزيري بهد فسر
له ديوه خان پاروو بادا
پيش نهوې خاتونويك به ناز
به ردهي كوڅكي ناغا لادا

***

من كاوي خوم له كار ديوه
من جهرگي زهويم دريوه
من شيله گهم هه لبريوه
من يهك سهريم ناخنيوه

***

من ريزه سوالهم داناوه
شه غره و نجهم پيوه داوه
من گاگيرهم تير كراوه
يا خويمانم وهرگي پراوه
هاوړين و پاييز و بههار
هه تاو ليكي نه داوم بيكار

***

من جووتيارم، من جووتيارم
من له گهل هه تاو هاو كارم
من به ټاروق و نهو به تين
دامنان رشتووه بناخه ي ژين
باسكي من و تيشكي نهوي

بژیو دهستینن له زهوی
گهر جووتیار ئارهق نه پژی
گهر ههتاو تیشک ناو پژی
دانشتووی ناو کۆشک و قهلا
دهخۆن نانی گهلا گهلا؟

***

بهلام حهیف ئیستاش لیره
من برسیم و کهسیک تییره
نه قهت ئارهقی ئهسپریوه
نه قهت گهوزی هه لپریوه
نه مهچه کی جهمام بووه
نه چۆله مهی له جی چوووه
نه ئهنگوستی راگیراوه
نه داسوو له چاوی داوه
نه دللی پیی در در بووه
نه بن ههنگلی خر بووه
نه کهفی دهردا به کلۆ
نه پهنجهی دهری کرد دلۆ
نه دهستی پاشبارهی ناسی
نه ساونکی دا له داسی
نه به گهرما داهیزا
نه خهوی له چاوی زاوه
نه به سهرمایه تهزیوه
نه له کای پایز خزیوه
نه نووسه کهی پیوه نووسا

نه له بهر بارانسې خوسوسا
 نه زوقمې به سه ردا باري
 نه له قوردا كهوت باري
 نه دې شهو و شهونخوونې
 نه چيشتي دهردي نه بوونې

***

تا كهې وا بېم، تا كهې وا بېم
 دهس به تال و رهنج به با بېم
 تا كهې رهنجې شان و پېلم
 بو دوژمن بې، بو من دېلم؟
 نا نا، تازه راپه رېوم
 ناتوانم بدن فرېوم
 رېبازې شوېرش به رنادهم
 مه ودا به دا گېر كه رنادهم
 له شان و باهوې خوْم رادي
 هه لگرم ئالاي ئازادي

***

فرشته‌ی به‌پرو ه

سه‌رنجم گهر دبه‌ر مه به‌ژن و بالات
کچی جوان! بوچی پروگری چ قهیدی؟
منم نهو شاعیره جوانی به‌رسته
که چاری من جگه له جوانی نهیدی

***

به‌مندالی که به‌روه‌دهی چیا بووم
کهوم دی، پۆر و سوئسکه و ناسکم دی
به‌لاوچاکی له شاری کورده‌واری
کچم دی، نازهنین و ناسکم دی

***

گه‌پاوم چۆم و نواله و می‌رگ و بژوین
به‌ماه و زه‌ردی نه‌ستم هه‌لگه‌پاوم
ته‌ماشای سوئسن و به‌یبوون و ش‌للیز
به‌دینی جوانی راهینکاهه‌ چاوم

***

له‌به‌ر تاوئ له‌سه‌ر پشت پراکشام
له‌دهم جوگه له‌سه‌ر فهرشی وه‌نه‌وشان

له سهر گوټسوانه كردم چاوه پرکين
له گه ل گه وره کچسې به رده رکي هه وشان

***

به پوژي ساږد و ساو ديومه به زستان
تروسکه ي به فري به رتيشکي هه تاوي
شهوي هاوین له ناو نه ستيره کاند
گه لاوژم ددي پرشنگي داوي

***

له ناو گوټم و گهرمگ و چوټم و قوټي
به پوټم دين قورينگ و سي و هه له تانج
له بهر يير و له هاویر و له پاراو
گه ليکم ديوه کيژي شوخي کرمانج

***

له مهيدان ديومه نيسکه ي نه سپي خو شبه ز
له گه ل ده ستوجليتي شو پره سواران
گه پري شاييم له پيش چاوي گه پراوه
له رهي مه، سووکه په وتي گوي به گواران

***

خوپيني شور و بازي مامزم دي
شه پوټي گوټم و كهف هه لداني تاوگه
به مي پرؤژ و سياسوتي به هاري
گه ليک شهو ماومه وه تا پوژ له پراوگه

***

له سهر دوندي چياي سهر به رزي هه لگورد
په وي هه ورم پيمدا به دي كرد

تەماشای دیمەنی سەهوزی ولاتم
منی سەرسام و شاگەشکە و خەنی کرد

***

بەهەشتە کوردەواری من، بەهەشتە
فریشتەم من، فریشتیکی پەریووە
بە جوانی تۆ دەژیسم لەم دوور ولاتە
وەرە لێم مەبەرە ئەو تەنیا بژیووە

***

بەلێ تۆ کیژی، نازداری، لەباری
منیش پیرینکی زورھان و دزێنوم
بەلام شیرنترە لەو شەکرەلیووە
وشەیی کوردی کە هەلدەپۆژی لە لێنوم

کاروانی خهبات

زهرده پهری، سوور بوو ناسو
 خهریک بوو سیړه هه لگیږی
 له باتی قاسپه قاسپی کهو
 دهات قمرژنی شیست تیری

***

ناوری بهرده دا له بهندن
 گری خومپاره و بازووکا
 کام گول گهش بوو، کام گیا شلک
 بهو بلیسه هه لده پرووکا

***

داوهستا لهو خر و شیوه
 دووکه ل و بو گه نی بارووت
 نه مامی ناسک و ساوا
 به ده سرپړژ ده بوونه بزووت

***

دهیشیلا هه لاله و سوین
 نالچمه ی پوتینیسی ژاندرم

تيركى بيزا و مەندۆكى تەپ
دەپەرىن بە گوللەى گەرم

***

كىوى لە ھەوت كىوان تەقین
ھەلۆ دای شەقەى بالان
كەروئشك تەمالى ھەلگرت
رپوى خوشى بو كەندالان

***

كۆترە شىنكەى قەدى شاخى
لوور بوونەوہ ناو ئەشكەوت
سوئسكە لە بن پنچك خزا
چۆلەكە لە جریوہ كەوت

***

خۆى لە رەندۆلان ھەلكىشا
لە ترسان مار بەپەلەپەل
لە پەپ پەپۆچكەى ئاسمانى
دىارى دا تارمايى خەرتەل

***

ھەر چوار تەنشەتى گىرابوو
لە سەنگەرئىكدا بەتەنى
ئەو لاوہى بەلئىنى دابوو
ھەتا مردن چەك دانەنى

***

پشوو سوار و گەروو وشك
گەرم ببوو چەكى دەستى

بهلام هیشتا نه لهرزی بوو
دلی پر له هیوا و ههستی

***

هه رچه نده ئالقهی گه مارؤ
هه ر وا دههات تهنگتر ده بوو
تهستیره هیوای دهرهوشی
تا وهخت درهنگتر ده بوو

***

پهندی کوردانهیه و کونه
که شه و قه لاتی میړانه
هه روا تاریکان پهیدا با
دری پی ددهدان شیریانه

***

روونا کبیرنکی تا نیمرؤ
ده چوو به رهو ناسوی پوون
نیستا هیوای به بوولیل بوو
بو له گه مارؤ دهره زبوون

***

بلیسهی دا لوهلی چه کیک
تیک هه لگلا لاوچاکی کورد
ته فسه ریه ک به خوئی قیزانندی
(به پیش به پیش گلوه خورد)

***

له بن په سیوان دهره پریین
هیزی رهش و نه هریمه نی

دیرا به خوئنی شههیدیک
(کوردستان) میڤرگ و چیمهنی

***

دیسان خوئنی قارهمانیک
نهخشاندی پڤنگای پزگاری
دیسان لاپه‌په‌یه‌کی ره‌شتر
که‌وته سه‌ر میژووی زۆرداری

***

دوا نیگای برپیه لای ناسۆ
به‌مۆله‌ق راه‌ستا چاری
شهنه‌بای شه‌وه‌هات نه‌ستپری
وه‌ک په‌نجه‌ی جوانیک جواناری

***

له‌ناو خوئندا ده‌تلینه‌وه
لاوی به‌زیک و به‌سبات
به‌لام هه‌روا ده‌چیته‌ پڤش
بی وچان کاروانی خه‌بات

له بیرم مه که

وه هام بیستوه سه رده می پیشوو
 له گه وره شاریک نازداریک هه بوو
 کچیک کی قیت و قوژ و که له گت
 شاکاری دهست و نه خشکی ته بیعت
 شوخ و له بار و جوان و پهزا سووک
 له راست پرووی ده چوو نابرووی گولووک
 دلتهر، مه شرف خوژش، زار به پیکه نین
 شل و مل، نه سمه، ناسک، نازه نین
 دیده کال، لیوئال، بسک سی به نگی
 خالی سه کولمه ی په شتر له زهنگی
 مدمک خرپ و توند، سینه نه رم و پان
 گه ردن درنژ و چه نه کورت و جوان
 که ی گه زو شیرن وه کو ده می بوو
 که نگی به پهزا وه ک په رچه می بوو
 مانگ له ناست هه نیه ی شهرمه زار بووه
 بروی دی هیلال خو ی له بییر چووه
 جه رگ ده برین تییری برانگی

دلگر بوو بسکی، لوس بوو، لاجانگی
زهندی گوشستن و شووش و نهرم و نۆل
بەلەکی خەر و پەر و سپی و سۆل
چەنەگەیی خەری وەکو گۆی زۆ بوو
بەرخەبەبەگەیی وەک شەکرەسیو بوو
خەلفی شوپەیی و مەندۆک و بیزا
لەبەر ئەو بەللا بەرزە دەفیزا
ناز و کریشمە و لەنجە و لارەگەیی
پەری کردبوو هەموو شارەگەیی
جوانی واکەم بوو لەسەر زەمین
کەم دایک کێژی و جوان دەبین
لە شارەهەچی هەبوون کور و کال
لەدووی ئەو شوخە ببوونە عەودال
لێیان گرتبوو گوێسوانە و رێباز
کریار گەلێکە بوو کەپینی ناز
وەک مانگی جێژن لێیان دەروانی
پێیان هەلەگوت بەستە و گۆرانی
بەلام لە هەموان داوخوازتر لاونک
بوو، کە نەدەژیابەیی ئەو تاونک
گیرۆدەیی کردبوو بەبسکی خاوی
دیوانەیی کردبوو بەسیلەیی چاوی
ئاوپی ئاوری لە دل بەردابوو
نازی وەرەمی پێی هەلێنابوو
وەختابوو بمەری بوو ماچی لێوی
یا وەکو شیتان روو بەکاتەکیوی

نهمابوو هؤش و هه دادان و خه و
 ئوقرهی برابوو به پؤژ و به شه و
 قسهی دلسؤز و دؤستی نه ده بیست
 له دنیای پروناک هه نهوی ده بیست
 له دلی به ربیوو ناگری بی نامان
 دهستی به ردابوو له مال و سامان
 شیت و شهیدا بو، هؤشی نهمابوو
 ناگای له حالی خویشی نهمابوو
 شین و گریان و پؤپؤ بوو پیشهیی
 هه بییری شه بوو یادی هه میشهیی
 ناهومیئد نه بوو دهستی بهرنه دا
 تا شه نازدارهیی بو هاته ره دا
 به هار بوو دیسان خه ملی وهک به هه شت
 میرگ و لاپال و به ندهن و پیده شت
 کانکی وهک دیدهیی ئاواران پر جؤش
 شنه وهک پشووی نازداران بوئوخؤش
 گؤل پشکوت، بلبیل وهورینگه کهوت
 کهو له سه ره وهز هه لی گرت رهوت
 میلاقه بادهیی ئاونگی ده مشت
 شلیئر فرمیسکی شادی هه لده پرشت
 خونچه دایدری به روکی کراس
 له خیز هاته دهر چووزله ریواس
 بوون و به رامه و هه وای به هاری
 عیشق و هه وهس و مهستی لی باری
 به هار که به زمی ته بیعت گهرمه

دلی نازداری بی به زهش نهرمه
به لیتی پی دا کیژۆله ی چاوجوان
له دهری شاری بو ی بچیتسه ژوان
لاوی دلسووتواو گهیشته بهئاوات
که نهو نازداری بو له ژوانی هات
نارینزانی بوو، گرتی له نامیز
گووشی به باهۆی مهردانه ی به هیز
رایمووسی لیوی شیرنتر له قهند
له دهستی هالاند کهزی وه ک که مهند
گووشی مه مکۆله ی وه ک زهرده لیمۆ
بر، لاکهوه، مه که، نهیه پۆ
دهیانکرد یاری و دهسبازی و گهنگه ل
یه کتریان ده گرت له میز و باخه ل
دریژ ده بوون و هه لده ستانه وه
له ناو شینکه دا ده تلانه وه
لاوی تامه زرۆ، کیژی گهردن کیل
سویننه و به بیوونیان ده کردن پیشیل
ریکتر ده که وتن بو نه م لا و نه ولا
قانه قه ندیله ی یه کتریان ده دا
سییه ر شوپر بیوون، نیواره داهات
ناخ له خو شیدا زوو راده کات
هرچهند له دینی یه کتر تیر نه بوون
ناچار بوون ههستن به ره مال بیزوون
شل شل دا گه ران بو دم پرووباری
تا پیش تاریکان بچنه وه شاری

لہسہر کہندی چوم پراوہستان تاوی
 کچ دیتی لہناو نیرینہی تاوی
 چہپکہ گولیکئی وہ کو پتی خوین
 گوتی نای جوانہ! نہوہ گولی کوین؟
 بریا ہی من با نہو گولہ سوورہ
 حہیفہ کہوتہ ناو نہو شیت و شوورہ
 ہیشتا قسہ کہی نہ کردبوو تہواو
 کہ دلداری شیت خوئی خستہ ناو ناو
 بہ پہلہقاژہ گولی ہینا دست
 ہاویشتی بو لای کیژی دیدہمہست
 گوتی نہی یاری ژیکہلہ و ژیرم
 ہانہ گولہ کہت مہ کہ لہ بیرم
 گیژاؤ لوولی دا، شہ پؤل نوقمی کرد
 خووپتی چومی کہ لاکیشی برد
 تووماری ژینی کورتی پیچراوہ
 نہو تہنیا رۆژہ خوشہی بو ماوہ
 ساردی کردہوہ چومی سارد و سر
 دلی پر ہہست و بلیسہ و گر
 کہ نہوہی بینی کیژی شہنگ و شوپ
 لہوئی رانیشت و کردیہ زیر و ہوپ
 قژی رنینہوہ دای لہ سینگی خوئی
 بہرؤکی دپی قوپی پیوا بوئی
 لہوئی ہیند گریا ہتا بوو شہلال
 بہ دارہمہیبت بردیانہوہ مال
 ہہتا ماویہ ک دژ و وہرہز بوو

كەم كەم دلداری پيشووی لهبیر چوو
یهکی تری گرت له کورانی شاری
سههلهنووی دهستی کرد به دلداری
ژین پاناوهستی، ههوهس نامری
دلداری له گهه ل مردوو ناکری
زیندوو پیوستی بههادهم ههیه
بو مردوو مردن، ههه نه فسانهیه
تا خوین بیزوی، تهزوی بی، ههوهس
بی جوت دژواره بو گشت کهس
که ویستت دلی جواتیک رابگری
دهبی بووی بسژی، نابی بووی بمری
ژن پیای دهوی، پیای دهیهوی ژن
ههزارانی واش بی سهروشوی بن
بو ژین پیوسته لهشی گهرم و گور
نهک ئالا و کیل و گلکو و بهرد و قور
له یهسکی رزیووهرناگیری کاو
بی کاو دژواره ژینی ژن و پیای
تی نهگهیشتبوو دلداری بی هوش
که کچ زوو کوران دهکهن فهراموش
هیچ کهس بهو کاره نالی نازیی
خو بهکوشت بدا پیای بهخوړایی
خوی بهئاو دادا بو ههوهسی چووک
پی وایی پاش نهو کچ نابی بهبووک
کهسیک دهیهوی قهت نهکری له بیر
ناوی لاپههپی میژوو بکا داگیر

خەلک بەمەردی و ئازایی و پیاوی
 هەتا هەتایە هەر بەرن ناوی
 ببێ بەمایە سەرپەرزى کۆمەل
 بۆی دروست بکەن پاش مردن کۆتەل
 لە ریزی گەوران ناوی بنووسری
 سەت شیعری باشی پێ هەلبگوتری
 جیی شانازی بێ بۆ نەتەوێ خۆی
 گۆرپی مەزار بێ، کەنوش بەرن بۆی
 خۆ فیدایە بکا بۆ گەل و خاکی
 ناوی نەمرە بەپاکی و چاکی

۱۹۷۳/۱۰/۶

***

يادم بگەن

لەو دەمەيدا پيالە دەدرين لە پيالە
لەو دەمەيدا ليووتان بە باادە ئالە
لەو دەمەيدا كۆپى شادى دەبەستىن
لەو دەمەيدا سەرخۆش و مەستىن
لەو دەمەيدا كە دەگرن باز و دەوران
لەو دەمەيدا دەس دەگيرن لە بەروان
لەو دەمەيدا دەس لە بەژنان وەردينىن
لەو دەمەيدا بەركۆژە دەتزازينىن
لەو دەمەيدا گەپى رەش بەلەك گەرمە
لەو دەمەيدا دەكوشن كام پەنجە نەرمە
لەو دەمەيدا دۆ دەكەونە خۆرانان
لەو دەمەيدا كە دەكوشن گولمەى رانان
لەو دەمەيدا تامەزرۆن لە جیژوانان
لەو دەمەيدا بەخۆوە دەكوشن جوانان
لەو دەمەيدا گىر دەگرى مەيل و تاسە
لەو دەمەيدا تىك هەل دەنگون هەناسە
لەو دەمەيدا كە دەمژن شەكرە ليوان

لهو دهمهيدا نه بچ له مېهر و نيووان
 لهو دهمهيدا پوځي بيړيان راډه برن
 لهو دهمهيدا كيژ چاوتان لي داده گرن
 لهو دهمهيدا گوځ هه لډه خه ن بو تاري
 لهو دهمهيدا (ماملي) ده لي قه تاري
 يادم بکه ن، يادي مني دوور ولات
 يادي مني پښواري پښگاي خه بات
 يادي مني بي به ش له خوځشي و شادي
 يادي مني سهوداسه ري نازادي

۱۹۷۳/۱۱/۲

***

دەلمەوتى ھەيات

نە بلوئىرژەن دەتوورپىنى لە بلوئىر
نە شۆرەژن ورىنگەى دى لەبەر يىر
نە نارەنارى كىژى مەشكەژىتە
نە سىرەسىرى شىمقار و شەھىنە
نە بۆرە بۆرى مانگاي تازە زاوہ
نە شىلقەشلىقى مەشكەى نىوہژاوہ
نە فىتە فىتى شوان و كارپەى مەپ
نە باللىۋرەى كچى چاۋەمەست و دلتەپ
نە ئۆحە ئۆحە كەى گاۋانى باسك
نە بگرە بەردەكەى كابانى ناسك
نە كۆرەژنى حدودى سووكە سواران
نە خرمژنى ھەياسەى گوى بەگواران
نە قارەى سى و چرىكەى باز و پەركوور
نە دەنگى ناسمانى و شادى شالوور
نە گرمەى ھەور و ھاژەى پىژنە باران
نە سروەى با و شىنەى سوورە چناران
كەوى كىۋى نە قاسپەى ما نە سىرە

بہرہو گہرمین فریوہ زہردہزیرہ
 لہ ہیلانہی خزی و بی دہنگہ سیروو
 دہلیی خوشخوانی کوردہ و نیہتی نیروو
 گولالہ و سوئسنہ و خار و کہنیترہ
 ہموو پرزہن، زہمان کردوونی گیرہ
 نہماوہ پرننگ و بوی بہیبوونی نوالہ
 کرانہ گزرہ میژوہرد و ہہلالہ
 پہریوہ سوورگول و پی خوشتہ سونبول
 رزیوہ نووسہ کہ و خاو بووہ پیکول
 کرانہ دہستہ چیلہ لاسکہ گوگم
 خہزانہ و جوانی ناویسری بللی ہم
 کہما و مہندوک و ہہلز و لو پہریون
 لہ ترسی بالہناو قوولکہ و بہسیون
 لہ باخ و چر نہوی دار و درہختہ
 ہموو زہردن لہ ترسی ہیژشی شہختہ
 چہمہن کال بوٹوہہ رپوخساری نالی
 لہسہر گوئہی وہلاچوو دہنکہ خالی
 «گول و حاجیلہ کانہی دہشتی ہاموون»
 بہجاریکی بہتالانی خہزان چوون
 مہلای گوندہ چیا، نہک شیخی ورگن
 ہدیہتی میژہریکی بوور و چلکن
 کہوا سہوزی لہبہر دامالدراوہ
 سیواک و تہیلہسانیشی نہماوہ
 چ بی نازن، ہہوارگہی خوش و زہنویر
 چ ناسازن چیا و لاپال و ہہلدیر

خه زانه بی بهزه و ناخوش و تووشه
مژده و زوقمه و که ره سیسه و پرووشه
له کویستانی نه ماوه خیر و خوشی
ته بیعت هه ر بینا کفیشی پوشی
ئیتیر کهس ناگری داوئنی کیوان
له جیان باری خه م نیشتووه له لیوان
به لام بنواړه شه ورپو شاره کهی کو
«قوبه ی کشمیری دا بهر شه ق وه کو گو»
شهوا پر بوو له خوشی و کامه رانی
به هاری شامه نه یامی خه زانی
دهر و دیواری شادی لی ده باری
خه زانی خوشه ویسته وه ک به هاری
قربوه و داوه ت و چوپی و سه مایه
گه پ و گالتنه و زه ماوه نند و هه رایه
تریقه و پیکه نینه و چه پله ریزان
هه موو به شاداری به زمن خاو و خیزان
هه موو چاو یک گه شه، گشت کولمه سووره
که سه ر لهو شاره بی نازاره دووره
دهینی تو نه گه ر چاو یک بگیچی
کچی وه ک دور، کوری جواتر له زپری
که ده چنه داوه تی سه رمه ست و دلخوش
فری دراوه په چه و پرویه نند و سه رپوش
هه له هه لکه وتووه بو کیژ و لاوان
نییه شه ورپو که باخی سینه پاوان
چلون شه ورپو نه بیته ر وژی چیژن؟

چلون خه لکی کول و کویان نه ریژن؟
 له لای نازادیخواز و کوردی دلسوز
 به ریژتر بؤ نه بی نه ورؤ له نه ورؤز؟
 که پاش نه و رنج و درد و گفتوکویه
 دهینن کوله لی (حاجی) له کویه
 دهینن کوله لی شاسواری کویه
 که رؤژیکسی به پییان لیره رؤیسی
 چلون بؤ سورمه نابی خاکی شارنک
 که حاجی پیسی له سر دانابی جارنک

***

نه وه کوله نییه په مزی نه جاته
 نه وه دهسکه وتی چهند ساله ی خه باته
 نه وه پروگهی هه موو کوردیکسی پاکه
 نه وه جینگای نیازه، پیره چاکه
 بوتی ساحه ب دلانی دل به سویه
 که نه ورؤ پیسی دهنازی شاری کویه

***

سلاو نهی حاجی نهی رؤلای زه مانه!
 له سایه ی توه هه رچیکسی هه مانه
 هه موو ژینت له ریسی گه لدا به خت کرد
 هه تا ریگای خه باتت بؤ ته خت کرد
 گه لیکت دی غه ربیسی و تال و سویری
 نه بوو ساتی له خزمهت خو بویری
 به گز بیگانه و خوماندها چووی
 له گز دیوه زمه و دیوانه پرا چووی

نەترساي و نەخەجلای و نەلەرزى
چ مەشهورى، چ پروسوورى، چ بەرزى
ھەموو شاگردى تۆن شىرن كەلامان
لە تۆ فير بوون خەبات قازى و مەلامان
بەدەنگى تۆ خەوالووپا پەريون
لە ترسى تۆيە دوژمن داپەريون
گەرەي نەفكارى تۆيە بالى گرتن
كەوا پۆلەي گەلت سەريالى گرتن
بەئازايى، بەزانايى، بەوردى
چەكت دا دەستى شۆرپىگىرى كوردى
پەرى ديوانە كەت گەنجە و خەزىنە
وشەي شىرىنى تۆ دوژمن تەزىنە
ھەموو پەندىن قسەي سووك و دزىوت
وەكو بالى پەرى پاكە جىپوت
بەنرخە، تازەيە، بەرزە، بەھيزە
نەوہى فەرمووت لە بارەي پياوى ديزە
«ئەگەر كوردىك قسەي بابى نەزانى
موحەققە داىكى حيزە و بابى زانى»
كە شىعەرى تۆ بزاوتى ھەستى ھەستان
ھەموو سەوداسەرى سەريەستى ھەستان
لە كوردستان گەلپىك شۆرپى بەريا بوون
كورى كوردى بەگىز بىنگانەدا چوون
لەمىژسالى دەپىژن ئارەق و خوین
بەلام داخى گرانم ھىشتە لە كوین؟
ئەوئىستاش دەردە كورد نەكرا عىلاجى

نه وېستاش كوردى كۆيله ماوه حاجى
 گهلى كوردت نه بوو هېشتا نه جاتى
 به خوښتى لاهه كان سووره ولا تى
 نه وېستاش دوژمنى لاسار و به دغه پ
 ده كووزى كوردى بى تاوان و لاشه پ
 نه وېستاش هر ده مانكه ن تيره باران
 دهنه خشينن به خوښن كو لانى شاران
 نه وېستاش پر پر ن زیندان له لاوان
 به غه يرى وهى كه كوردن نيانه تاوان
 نه وېستاش گوپ غه ريب زورن وه كو تو
 نه وېستاش بى نه سيب زورن وه كو تو
 نه وېستاش بى كهس و دووره وه تن همن
 نه وېستاش شاعيرى پير و په بن همن
 نه وېستاش شيعرى وردى كوردى ده پرن
 زمانى شاعيرانى چاكى ده پرن

***

به لام تو دلنيا به پيرى زانا!
 بناغينكى وهات بو كوردى دانا
 ئيتر سه نگر به تال كردن مه حاله
 ئيتر كورد و به زين خهون و خه ياله

***

شهوگاری ته نیایی

ههتا نیلهی نهیه ناورگی دل، چهه پر له نهم نابیی
ههتا نهم دانه باری تینی نهم ناورگه کهم نابیی
له ناو ناورینگ و ناونگا شهوم پاده بری بی ههمدم
به لیج شهوگاری ته نیایی به بی فرمیسک و خهم نابیی
سته مکاری منی دوور خسته وه لهو یاره شیرینه
نیتر من چون رقی زورم له نیاز و ستم نابیی؟
نهوی سه بره رزه لهه و پزاندها تووشی خهم و درده
چیای سه رکهش بیننه قهت سه ری بی ههور و تهم نابیی
له ناو دریا ی خه یالم دیمه وه من گه وه هری نیاب
ههمه گه وه هر، نیتر چاوم لهه دینار و دره نابیی
وه ره ناو باوه شی گهرم و گوپ و پر تاسه و مه یلم
ره دیش تیک بجی پیم خوشه من ده ستم له مهم دایی
وه ره با هه لمزم نهو لیوه شیرینه به که یفی خوم
له پاش نهو تالییه با من ده میک شه کرم له ده نابیی
په لهت بی، چاوه پیتیم، زوو وهره، بهس خوت بخافلینه
هه زار جار هیمنیش بم بو ویسالت چون په لهه نابیی؟

شعری شاعیر

بابہ تاهیر! منیش دہلیم وہ ک تو
 «ناخ لہدہس دیدہ، وای لہچہنگی دل»
 دلّی جوانی پہرست و چاوی ہہوہس
 شہو ہہتا پروژ بہمن دہدہن گینگل

***

کئی دہزانی بہشہو لہ من چ دہکا
 نہو خہیالہ پہشیو و نالؤزہم؟
 کئی دہزانی کہ چیم بہسہر دیتی
 نہو دلہ پپر بلیسہ و سؤزہم؟

***

کئی دہزانی چلوں بہیان دادی
 لہ منی شہیت و شاعیری دلتہر؟
 کئی دہزانی خہیالی بن لیتہم
 چوں بہسہر کہوشہنا دہکا شہوپہر؟

***

نہری نہی بہدری ناسمانی جہمال
 ہیچ دہزانی چلوںہہ حالی من؟

شهو ههتا پوژ له کونجی ته نیایی
وهک هیلال ئاوه لایه بالی من؟

***

گیانسه! هیشتا که دانه مرکاوه
ئاگری عیشقی توند و سه رکه شی من
له شی گهرم و گوری دوی هه ر شهو
بو یه و ئاوه لایه باوه شی من

***

لیوی وشک و به باری من دیهوی
هه لمژئی لیوی گوشتن و ئالت
دهستی سارد و ته زیوی من دیهوی
بیکوشی مه مکی وهک به هیی کالت

***

دهمهی بهو س میله زورانه م
ناره قی سینگ و باخه لت بسپر م
دهمهی بسکه نه رمه که ت بگرم
دهمهی چاو له چاوه که ت بیپر م

***

دهمهی گویم له دهنگی نه رمه ت بی
دهمهی هه ست بکه م هه ناسه ی تو
دهمهی من بگم به کاوی دل
دهمهی دابم رکی تاسه ی تو

***

دهمهی هیممه ت و هومیدی من
شه تله سی ناهومیدی دابدپی

دهمهوی پهنجه کت بهئه سپایی
تۆزی غوربت له روومه تم بسپری

***

نهی هومیئ نهی ره فیکی دیرینه م
تۆ نه بی کی م هیه منی ییکه س؟
گهر هه موولا له من بهاروژی
نابه زم تۆم له گهل بمیتی و بهس

***

تۆم هه بی نهو شهوانه راده برن
تۆم هه بی دوایی دی بهرپۆزی رهش
تۆم هه بی هه ده گه م به نامانجم
تۆم هه بی نهو ده گرمه وه باوهش

***

بناری ههنگورد

له خهودا ديم لهسه ههنگورد
لهسه چيای سهركهشی كورد
ماندوو، خهسته، شهكته، كفت
لهسه تهختيكي زيپر كفت
لهبن ليقي نهتهسي سوور
لهسه دوشهگيكي نهستوو
بوو ههسانهوه دريژ بيووم
بهبوني گولان گيژ بيووم
كهوي گرتبوي دورويهرم
غوپرپهكهو بوو لهبن سهرم
شهنه كاكولي دهبزواتم
گزننگ پرومهتي دهنگواتم
له فريشتان بهرزتر بوو جيم
ههور دهپهوين لهبهر پيم
ههوايهكهم ههلهدمزي
كورد و كهودهری پي دهزي
گهپيرومه پويهي ناواتم

لیم دیار بوو ههموو ولاتم
 ولاتی باب و باپیرم
 جیی هلدانی خۆم و بییرم
 ولاتی جوان و دلگرم
 هزار جاری دهبهر مرم
 ولاتی رهنگیین و نهخشین
 ولاتی سوور و سپی و شین
 خیری خودا، باخی بههشت
 کوستان و بهندن و پیدهشت
 تهلان، گهوه، بانوو، بستوو
 کانسی، زنه، رنوو، پزوو
 میړک، نواله، دهریا، پرویار
 نهرمان، هله مووت، لیرهوار
 ناوهلدیږ، خورپږن، گۆمی مهند
 کیلگه، بهیار، بژوږن، زهمهند
 جی جی کۆده، جی جی پروتتهن
 جی جی چینگ، جی جی رهقن
 جی جی ناوگر، جی جی شوته
 جی جی شووره و قهلاکونه
 کوردستانی بهخیر و ییر
 «پیی روون دبهوه چاوی کوږر»

***

پۆلیکی پهری شل و مل
 بهرموور و ملوانکه له مل
 برزانک درنژ و چاو بهکل

شان بەكۆلوانە شەدە شل
ناسك و نازدار و شوخ و شەنگ
تەنك و شلك و جوان و چەلەنگ
بەژن باریك و خەر و پەر
سەرى كۆلمەیان دەیدا گەر
نەشمیل، رەزا سووك، نازەنین
لەبەر دلان و خوین شەیرن
چاویان مەست و پەر شەرم بوو
بسکیان ناوریشمی نەرم بوو
لەشیان بەتین و گەرم بوو
باسکیان سەرىنى سەرم بوو

***

یەكك خۆی لەبال دەخزاندم
یەك یەخەى بۆ دەترازاندم
یەك بەناز خۆی رێ دەخستم
یەك مەمكى دەنا لە مستم
یەك دەیشیلام نارام نارام
یەك قانە قەدیلهى دەدام
یەك بۆی دەگوتم گۆرانى
بەچرىكهى خوشى ناسمانى
یەكك سەمای بۆ دەکردم
یەك دەستى لەستۆ دەکردم
یەك بەبالۆران دەیدواندم
یەك بەسپایى رایدەفراندم

***

لہو خہوہدا ہیشتا لہو بووم
 ہیشتا بہنموود و بہرچاو بووم
 ہیشتا مابوو گوپ و ہیژم
 ہیشتا ہہمبوو باہوی قہوی
 پوہکم دہکردن کہوی
 لہ جیژوانی خوم پادہگرت
 میژم بہبوزاندا دہگرت
 ہیشتا پیم دہکرا دہسبازی
 گراویم دہکردن پازی
 ہیشتا کہنفت و پیر نہبووم
 «لہ بال جواناندا تیر نہبووم»

***

دلہر و جوانی پہرست بووم
 شاعیریکی خاوین ہست بووم
 ہیشتا دوور نہبووم لہ ہہلگورد
 کیژم دہہاتن لہ شہوگورد
 لہپر لہو خہوہ پاجہنیم
 بہحالی زارم پیکہنیم
 لہ نیو مائیکی بی ژندا
 لہ بن لیفیکی چلکندا
 لہسہر تہختیکی رہق و تہق
 سہرتاپام شہلالی نارہق
 پیر و کہنفتت و کہلہلا
 ہہمنوو لہشم ہہلا ہہلا
 پشتم رہق و باسکم تہزیو

پيٽم نهده ڪرا ٿم ڏيو نه وڌيو
ڪز و گڏ و سر و بي ناز
پيٽم ددها وهڪ مارانگاز
تازه ڪوا خه و ده مباته وه؟!
هه ستام وه پيرم هاته وه
ٺاوارم و دوره وه تنهن
بي ته مال و سهلت و ره بهن
سهرم وره و گيانم ديشي
ڪهس نيهه نازم بکيشي
چم ڪردوه بؤ وام به سر هات؟
بؤ چي ته ره بووم له ولات؟
بؤ هيلانم لي شيواوه؟
نه وه موو ريگم پياواوه؟
بؤ له خوشي دوره به شم؟
بؤ نه وه نده چاره ره شم؟
چيهه گوناه و تاوانم
ته ريدم؟ جه ردهي ڪاروانم؟
پياو ڪوڙم؟ ريگرم؟ دزم؟
بؤ دورم له ڪهس و خزم؟
تاوانم نه وه يهه ڪوردم
خه لڪي بناري هه لگوردم
به وه هه وايه په رورده بووم
بؤ يه ته ووشي نه ده رده بووم
ڪؤ يله تيم به لاهه نه نگه
بؤ يه ولاتم پي ته نگه

دهلیم مافی خۆمم دهنی
 په پێم دهنی بو به نه نه
 دهلیم نینسانم، به شهرم
 نه و په نه دینێ به شهرم

***

به لام هه لگورده و نانهوی
 به لام کورده و مافی دهوی
 هه زاری وه کو من بمری
 دهست له خهبات هه لئاگری
 زۆر کهسی وه ک من نه مینێ
 نه و مافی پهوای دهستینێ

***

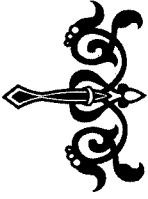

په یامی پانه گه یمنه راو

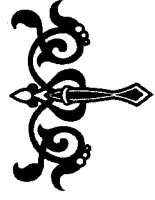
په یامی من به گوئی نهم دل به ره نازداره پاناگا
نه سیم بی سیم ده بینی، شل ده بی، بهم کاره پاناگا
گوئی سه برت هه بی دوویاره دیمه وه دیتنت نه ماما
له کورتی دا ته من، وا دیاره بهو کاره پاناگا
وه کو په روانه دهوری لی دهن لوانی خو ولانی
گولی ئیره به ژوانی بولبولی ناواره پاناگا
نه خو ش و دهرده دار و دل بریندارم، په رستارنک
به حالی نهم دل په پر ژان و پر نازاره پاناگا
ده که ی ماچی دم و لیوان نه گهر هیز و گورنکت بی
دهنا جوانیک به دهردی عاشقی بی چاره پاناگا
هه تا کو متر ده بی پشتم پتر هه لده کشی مینی ژوپ
نیتر ده ستم به داوتنی کچی نهم شاره پاناگا
ده بی بولبول له من فیزی غه زهل خوئی، به لام چبکه م
گرفتارم، چریکه م بهو گول و گولزاره پاناگا

وردہ والہ

دلی شاعیر

دلی شاعیر وه کو نارینه دهچی
 گوئه کم! تو دله کم مه شکینه
 راسته زور ناسکه، نه ما که شکا
 وه کو خه نجهر ده بری نارینه

***

ترجمه له نومریه وه

هر به لایه ک له ناسمانه وه بی
 با له ویشرا نه هاتبی بو من
 که گه یشته زوی ده کا پرسیار
 نهری له کوئیته مالی مام هیمن؟

بۆ چىمن

ئەي خۇدای گەورە! خالىقى بىي چوون
ئەي ئەوەي دات بەنئىمە زار و قوون
يا ئەوان بگەرە يا بکە تىرم
تىر نەبىم بۆ چمن سەر و ژىرم

***

بۆ كچه كوردىكە

كچه كوردىكى نەشمىل و لەبارى
بەوەي نىيە ماوئىنكە چوويه شارى
نەگەر پىت خۇشە ھەروا بتپەرسىتم
نەكەي لادەي لە دابى كوردەوارى

***

پەری ئازادی

شینم گەلێک گێرا و شادیم کەم دیو
خۆشی دەلێن هەیه، بەلام نەمیدیو
هەڵوێدا بووم لە دووی پەری ئازادی
تووشی نەبووم نە لەودیو نە لەمیدیو

***

بۆ خانمی لالار

ژبانی دووبارە دەبەخشیوێت بەمردووی عیشت
تۆ مەسیحانە فەسی خۆزگە منیش لالار بام

دیلی دیل

ئەسیری بسکی ئالۆزی کچە کوردیکی ئەشمیلە
تەماشاکەن چ سەیرنکە بەدەستی دیلەوہ دیلم

***

شەنە

شەنە نەبزیوی سەری بسکی پەشی
کە لەسەر پوومەتی ئارامی گرت
گوی مەدە ئەو قسە کۆنەکی کە دەلی
لەشکری کافرە نیسلامی گرت

***

بۆ شاغای لبادی دارایی

بە لباد دەبەری سەری پیاری لبادیە کوێرە
 یارەبسی کەس نەخەیه داوی لبادیە کوێرە
 ئەی ئەوەی شاخ بەکەر و بەل بەپشیلە نادە
 بۆچی سۆمای هەیه چاوی لبادیە کوێرە؟

***

بەقی بێرەند

دەمگەری، ئەمما لەگرتوو خانە رِق ئەستور ترم
 لێم دەدا، ئەمما لەسەر داوا رەواکەم سوور ترم
 دەمکوژی، ئەمما بەگژ جەللادە کەم دا دێمەو
 کوردەم و ناتویمەو، ناتویمەو، ناتویمەو